

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAMU DİPLOMASİSİNDE YUMUŞAK GÜÇ
ÖRNEĞİ: TÜRKİYE MAARİF VAKFI**

SALİH GÜZEL

**Ağustos 2024
BATMAN**

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

KAMU DİPLOMASİSİNDE YUMUŞAK GÜÇ
ÖRNEĞİ: TÜRKİYE MAARİF VAKFI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SALİH GÜZEL

DANIŞMAN
PROF. DR. HALİL İBRAHİM AYDIN

AĞUSTOS-2024
BATMAN

TEZ KABUL VE ONAYI

Salih GÜZEL tarafından hazırlanan “Kamu Diplomasisinde Yumuşak Güç Örneği: Türkiye Maarif Vakfı” adlı tez çalışması 29 / 08 / 2024 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliği ile Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet RAKİPOĞLU

Danışman

Prof. Dr. Halil İbrahim AYDIN

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Sadullah ÖZEL

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet RAKİPOĞLU

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Murat ÖTER
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all materials and results that are not original to this work.

Salih GÜZEL
29 AĞUSTOS 2024

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAMU DİPLOMASİSİNDE YUMUŞAK GÜÇ ÖRNEĞİ: TÜRKİYE MAARİF VAKFI

Salih GÜZEL

BATMAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

Danışman: Prof. Dr. Halil İbrahim AYDIN

2024, 125 Sayfa

Jüri

Prof. Dr. Halil İbrahim AYDIN

Dr. Öğr. Üyesi Sadullah ÖZEL

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet RAKİPOĞLU

Günümüzde, uluslararası toplum üzerinde etki yaratmanın ve yönlendirmenin stratejik bir faktörü olarak kamu diplomasisi, bir devletin çıkarlarını savunmasında, meşruiyetin kazandırılmasında ve dış kamuoyunun doğru bilgilendirilmesinde etkin rol oynamaktadır.

İletişimin küreselleştiği bu dönemde bir ülkenin kamu diplomasisinden azami ölçüde yararlanmaya çalışması doğal bir diplomatik gereksinimdir. Bu anlamda, eğitim ve kültür merkezli kamu diplomasisi faaliyetleri, siyasi, askerî güç ve ekonomik ilişkilere nazaran devletlerarasında daha geniş kapsamlı kullanma alanına sahip olup, kamuoyları üzerinde de uzun vadede daha samimi ve kalıcı ilişkilerin geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Türkiye Maarif Vakfı (TMV), Türkiye'nin kamu diplomasisinin yumuşak güç özelliklerinden biri olarak, insanlığın ortak erdemleri ve deneyimlerini esas alıp, örgün ve yaygın öğretim hizmetleri sunmakta, bu hizmetleri geliştirip yaygınlaştırmak hedefiyle ana okuldan üniversiteye kadar eğitimin tüm süreçlerini yürütmektedir. Bu sayede sürekli etki alanını genişletmektedir.

Bu çalışmada, TMV'nin dünya çapında yürüttüğü eğitim ve kültür diplomasisi faaliyetlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada, bir yumuşak güç olarak TMV'nin yurt dışında uyguladığı eğitim ve kültür uygulamalarının Türkiye'nin tanınıp bilinmesine ve imajının güçlenmesine olan etkisi araştırılmıştır. TMV'nin kuruluşundan itibaren yurt dışında yapmış olduğu uygulamalar ile Türk dilinin, eğitim sisteminin ve kültürünün uluslararasılaşması sürecinde etkili bir aktör olarak önemli katkılar sunduğu değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim diplomasisi, Kamu diplomasisi, Kültür diplomasisi, Türkiye Maarif Vakfı, Yumuşak Güç,

ABSTRACT

MS THESIS

AN EXAMPLE OF SOFT POWER IN PUBLIC DIPLOMACY: MAARIF FOUNDATION OF TURKEY

Salih GÜZEL

INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES OF BATMAN UNIVERSITY THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE IN DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE AND INTERNATIONAL RELATIONS

Advisor: Prof. Dr. Halil İbrahim AYDIN

2024, 125 Pages

Jury

Prof. Dr. Halil İbrahim AYDIN

Assist. Prof. Sadullah ÖZEL

Assist. Prof. Mehmet RAKİPOĞLU

Today, public diplomacy, as a strategic factor for creating and directing influence on the international community, plays an active role in defending the interests of a state, gaining legitimacy and informing the foreign public correctly.

It is a natural diplomatic requirement for a country to try to make maximum use of public diplomacy in this period when communication is becoming global. In this sense, public diplomacy activities centered on education and culture have a wider scope of use between states than political, military power and economic relations, and allow for the development of more sincere and lasting relations on public opinion in the long term. Maarif Foundation of Turkey (TMV), as one of the soft power features of Turkey's public diplomacy, provides formal and non-formal educational services based on the common virtues and experiences of humanity, conducts all the processes of education from kindergarten to university with the aim of developing and disseminating these services. In this way, it is constantly expanding its sphere of influence.

This study aims to examine the educational and cultural diplomacy activities carried out by TMV around the world. In this study, the effect of the educational and cultural practices implemented by TMV abroad as a soft power on the recognition and recognition of Turkey and the strengthening of its image has been investigated. It is estimated that TMV has made significant contributions as an effective actor in the process of internationalization of the Turkish language, education system and culture with the practices it has carried out abroad since its establishment.

Keywords: Educational diplomacy, Public diplomacy, Cultural diplomacy, Turkish Educational Foundation, Soft Power

ÖNSÖZ

“Kamu Diplomasisinde Yumuşak Güç Örneği: Türkiye Maarif Vakfı ” konulu araştırmamızın amacı Türkiye Maarif Vakfı (TMV)’nin dünya çapında yürüttüğü faaliyetleri kamu diplomasisi yönünden inceleyerek bir yumuşak güç olarak TMV’nin Türkiye’nin tanınıp bilinmesine ve imajının güçlenmesine etkisinin olup olmadığını değerlendirmek ve TMV’nin kuruluşundan itibaren yurt dışında yapmış olduğu uygulamalar ile Türkiye’nin kamu diplomasisinde, Türk dilinin, eğitim sisteminin ve kültürünün uluslararasılaşması sürecindeki rolünün anlaşılması hedeflenmiştir.

Tez yazma süresince ailem başta olmak üzere manevi olarak birçok kişinin desteği oldu. Bunlar arasında özellikle akademik tecrübesi ve destekleri ile tezimin tamamlanmasında büyük bir himmeti olan danışman hocam Sayın Prof. Dr. Halil İbrahim Aydın’a teşekkürlerimi sunarım.

Tüm hayatım boyunca daima bana destek ve motivasyon kaynağı olup sürekli yanımda hissettiğim tüm aile bireylerime en kalbi duygularıyla teşekkürlerimi sunarım.

Salih GÜZEL
BATMAN-2024

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar	ix
ŞEKİLLER.....	ix
KISALTMALAR.....	x
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM:.....	4
1.1. Güç Kavramı	4
1.2 Yumuşak Güç Kavramı	6
1.3. Yumuşak Güç Aktörleri.....	9
1.3.1. Devlet kurumları	11
1.3.2. Sivil toplum kuruluşları	13
2.3.3. Yumuşak gücün kaynakları	15
1.3.3.2. Politik değerler.....	18
1.3.3.3. Eğitim.....	19
1.3.3.4. Dış politika.....	21
2. BÖLÜM:.....	25
2.1. Diplomasi Kavramı.....	25
2.2. Diplomasinin Tarihsel Gelişimi	28
2.2.1. Eski dönem diplomasisi	29
2.2.1.1. Antik Yunan’da diplomasi.....	30
2.2.1.2. Roma diplomasisi	30
2.2.1.3. Bizans diplomasisi	32
2.2.1.4. Antik Mısır ve Hitit’ler arasındaki diplomasi.....	32
2.3. Kamu Diplomasisi Tanımı ve Teorisi.....	33
2.4. Dünyada Kamu Diplomasisi	39
2.4.1. ABD’de kamu diplomasisi.....	44
2.4.2. Avrupa ülkelerinde kamu diplomasisi	46
2.4.3. Rusya’da kamu diplomasisi	49

2.4.4. Çin’de kamu diplomasisi	51
2.4.5. Japonya’da kamu diplomasisi	53
2.4.6. Türkiye Cumhuriyeti’nde kamu diplomasisi	54
2.5. Kamu Diplomasisi Uygulama Alanları.....	56
2.5.1. Eğitim.....	59
2.5.2. Kültür	60
2.5.3. Sanat.....	64
2.5.4. Teknoloji ve internet.....	64
2.5.5. Spor.....	67
2.6. Kamu Diplomasisi Araçları	70
3. BÖLÜM: TÜRKİYE MAARİF VAKFI.....	72
3.1. Türkiye Maarif Vakfı Kuruluşu ve Amacı	72
3.2. Teşkilat Yapısı	76
3.2.1. İnsan kaynakları seçimi	79
3.2.2. Hizmet içi eğitim ve oryantasyon	80
3.2.3. Mesleki gelişim programları.....	81
3.3. Mali Yapısı	82
3.4. Faaliyetleri	84
3.5. Kamu Diplomasisi Bağlamında Uygulamaları	88
3.5.1. Kültürel ve sosyal uygulamalar	90
3.5.2. Eğitim uygulamaları	94
3.5.3. Türkiye Maarif Vakfı’nın dünya faaliyetleri	100
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	104
KAYNAKLAR	107
ÖZGEÇMİŞ	114

TABLÖLAR

Tablo 3. 1. TMV personeli pozisyona göre aranan istihdam kriterleri	80
Tablo 3. 2. Yürütülen eğitim faaliyetlerinin bölgelere göre dağılımı	101
Tablo 3. 3. Yürütülen eğitim Faaliyetlerinde öğrenci sayılarının yıllara göre dağılımı	101
Tablo 3. 4. TMV Yurt içi-yurt dışı yapılanması ve insan kaynağı	102
Tablo 3. 5. Yürütülen faaliyetlerinde personel sayılarının yıllara göre değişimi.....	102
Tablo 3. 6. Temas kurulan ve Eğitim Faaliyeti yapılan ülke sayıları yıllara göre değişimi.....	102
Tablo 3. 7. Faaliyet gerçekleştirilen okul, yurt ve eğitim merkezi sayılarının yıllara göre değişimi.....	103
Tablo 3. 8. Temsilcilik sayılarının yıllara göre değişimi	103

ŞEKİLLER

Şekil 3. 1. Yönetim Kurulu Organizasyon şeması.....	78
Şekil 3. 2. Teşkilat organlarının hiyerarşisi	82
Şekil 3. 3. Dünyada TMV faaliyetleri	100

KISALTMALAR

AA: Anadolu Ajansı
AB: Avrupa Birliği
ABD: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BBC: British Broadcasting Corporation
BİLGESAM: Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi
BM: Birleşmiş Milletler
FETÖ: Fethullahçı Terör Örgütü
FİFA: Uluslararası Birlik Futbolu Federasyonu
IB: Uluslararası Bakalorya
IM: Uluslararası Maarif
IMP: Maarif Akreditasyon Sistemi
KDE: Kamu Diploması Enstitüsü
KDK: Kamu Diploması Koordinatörlüğü
MAGİS: Maarif Okullarına Giriş Sınavı
MUEKAŞ: Maarif Uluslararası Eğitim Kurumları Anonim Şirketi
M.Ö.: Milattan Önce
SETA: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı
STRATCOM: Stratejik İletişim Merkezi
STK: Sivil Toplum Kuruluşları
TASAM: Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi
TC: Türkiye Cumhuriyeti
TET: Japonya Değişim ve Öğretim
TİKA: Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TMV: Türkiye Maarif Vakfı
TRT: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TÜBA: Türkiye Bilimler Akademisi
UNYT: Arnavutluk Tiran New York Üniversitesi
USAİAD: Amerika'nın Uluslararası Kalkınma ve Teknik Yardım Kuruluşu
USAK: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu
USİA: ABD Bilgi Ajansı
YEE: Yunus Emre Enstitüsü
YEV: Yunus Emre Vakfı
XTESEV: Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı
WHO: Dünya Sağlık Örgütü

GİRİŞ

Soğuk Savaş'ın ardından dünya düzeninde ortaya çıkan değişiklikler, devletlerin uluslararası sistemdeki pozisyonlarını koruma ve geliştirme çabalarını yeni stratejiler ortaya çıkarmıştır. Bu süreçte dış politikaların sadece sert güç yerine yumuşak güce de dayandırma süreçleri gözlemlenmiştir. Küreselleşmenin yaygınlaşmasıyla güçlü olan aktörler, devletlerinin sınırlarını aşarak uluslararası sahada daha fazla etkili olmaları kaçınılmaz olmuştur. Ulus devletlerin güvenli bir şekilde varlıklarını sürdürme ve yüksek hedeflerini gerçekleştirme iddiaları bu süreçte anahtar rolü oynamaktadır. Bu bağlamda "güç" kavramı kritik bir anahtar işlevi görmektedir. Zaman içinde bu gücün dinamiklerinde değişiklikler meydana gelmiş, bu durum devletlerin güç yaklaşımlarında sınırlamalara gitmeye zorlamıştır. Tarih boyunca askeri güç, devletlerin hâkimiyetinin sembolü olmuştur. Ancak, bilhassa İkinci Dünya Savaşı akabinde, ekonomik kalkınmanın ve kalkınma modellerinin önem kazanmasıyla birlikte, ekonomik güç faktörü ön plana çıkmaya başladı. Küreselleşmeyle artan iletişim ve genişleyen uluslararası örgütler, devletlerin politikalarını güncellemelerini ve yumuşak politika yöntemlerini tercih etmelerini zorunlu kılmıştır.

Joseph S. Nye tarafından geliştirilen "yumuşak güç" terimi, devletlerin cazibesini oluşturmak suretiyle, kültürel ve ideolojik değerlerini kullanarak diğer ülkelerin kamuoylarının tercihlerini değiştirme becerisi şeklinde ifade edilebilir. Yumuşak güç, kültürel, politik ve sosyal değerlerin gücü sayesinde diğer toplumları etkileme ve değiştirebilme onay alma kapasitesidir. Bu şekilde, karşılıklı saygı ve etkileşim yoluyla, zorlama veya satın almaya dayalı yöntemlerden daha sürdürülebilir etki yaratmayı hedefler. İletişim teknolojilerinin gelişimi, uluslararası toplumun oluşumuna ve halklar arası doğrudan iletişimin yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır. Bu doğrultuda devletler, popüler kültürlerini, medya güçlerini ve eğitim sistemlerini kullanıp daha etkin olarak uluslararası nüfuzlarını artırmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda, eğitim ve kültür politikaları devletlerin uluslararası arenada yumuşak güçlerinin gelişmesinde önemli araçlar olarak öne çıktı.

Türkiye de Soğuk Savaş'ın ardından stratejilerini bu anlayışlar çerçevesinde yeniden şekillendirmiş, kültürel diplomasi ve eğitim odaklı projeler tercihli hale geliyor. Türkiye'nin zengin kültürel değerler ve bileşenleri, yumuşak güç kapasitesinin temel belirleyicilerini oluşturur. Bu unsurlar, Türkiye, hükümet içi ve dış kuruluşlar aracılığıyla

politikalarını çeşitlendirmiş ve çok yönlü stratejiler geliştirmiştir. Türkiye Maarif Vakfı (TMV) ve benzeri kuruluşlar, Türkiye'nin kültürel zenginliğini uluslararası düzeyde tanıtmaya çabalarında önemli katkılar sunmaktadırlar. TMV, 17 Haziran 2016 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğü giren 6721 sayılı kanun ile kurulan, kâr amacı taşımayan ve toplum yararını gözetilen bir vakıftır. TMV, yurt dışında doğrudan eğitim kurumu açmaya yetkin olan Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş tek kuruluştur ve eğitim sistemi okul öncesinden üniversiteye kadar her seviyede eğitime katkı sağlamayı amaçlamaktadır. TMV'nin uluslararası düzeyde faaliyetlerini etkin olarak gerçekleştirmesi, Türkiye'nin küresel ölçekte imajını olumlu yönde etkilemekte ve yumuşak güç politikasını desteklemektedir. Bu bağlamda, vakıf, iki ülke arasında kültürel diplomasi kanallarının geliştirilmesi ve küresel iş birliği ağlarının artırılabilmesi yönünde önemli bir köprü vazifesi görmektedir. Eğitim ve kültür alanında yarattığı etki, Türkiye'nin kamu diplomasisine olumlu katkı sağlamakta; bu hedefler, bölgesel barışı geliştirmek ve uluslararası iş birliğini pekiştirici nitelik taşımaktadır. Soğuk Savaş sonrasında dünya düzenindeki yumuşak güç unsurlarının giderek önem kazanması, devletlerin uluslararası çapta yeniden kabul görmelerine olanak tanınmaktadır. Türkiye de bu olanağı, zengin kültürel geçmişini ve etkin eğitim politikalarını yumuşak güç yöntemlerine entegre ederek, dış politikada daha geniş bir etkin alana sahip olmayı hedeflemektedir. TMV ve benzeri kuruluşlar, bu hedef yolunda kritik birer aktör olarak öne çıkmakta; Uluslararası alanda Türkiye'nin, dostluğu ve iletişimi güçlendirmeye yönelik katkıları, Türkiye'nin küresel yapısını güçlendirmiştir. Bu sürecin, uzun vadeli stratejilerin uygulanması temel esastır.

Bu çalışmada, 2016 yılında kurulan TMV'nin bir yumuşak güç unsuru olarak Türkiye'nin dış politikasında uyguladığı kamu diplomasisinin yürüttüğü kültürel ve eğitim diplomasisinin oynadığı roller araştırılmıştır. Çalışmanın temel sorusu, Türkiye'nin kamu diplomasisinde yumuşak güç unsuru olarak Türkiye Maarif Vakfının kültür ve eğitim alanlarında oynadığı roller açıklanmaya çalışmaktır.

Bu çalışmada, TMV'nin dünya çapında yürüttüğü eğitim ve kültür diplomasisi faaliyetleri incelenmiştir. Çalışma TMV ile ilgili nitel veri araştırma yöntemine dayanarak literatür taraması ve yazılı dokümanlar üzerinden yapılmıştır. Bu çalışmada, bir yumuşak güç olarak TMV'nin yurt dışında uyguladığı eğitim ve kültür uygulamalarının Türkiye'nin tanınip bilinmesine ve imajının güçlenmesine olan etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın bir başka amacı, Türkiye'nin uluslararası platformda

potansiyelini daha etkin bir şekilde kullanarak yumuşak gücünü artırmaya yönelik katkılar sağlamaktır. Bu anlamda bir yumuşak güç unsuru olarak TMV'nin Türkiye'nin uluslararası kamu diplomasisi açısından etkinliği ve önemi izah edilmeye çalışılmıştır.

Üç bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümde güç kavramı ve yumuşak güç kavramları açıklanmış olup, ikinci bölümde ise diplomasi ve kamu diplomasisi kavramları detaylandırılmıştır. Diplomasinin tarihsel geçmişi ve medeniyetlerin uygulamaları üzerinden izah edilerek örneklendirmiştir. Kamu diplomasisinin tanımı ve teorisi üzerinden bazı dünya ülkelerindeki gelişimi değerlendirilmiş ve kamu diplomasisi uygulama alanları ile araçları izah edilmiştir. Üçüncü bölümde TMV'nin kuruluşu, amacı, teşkilat ve mali yapısı irdelenmiş, faaliyetleri ile kamu diplomasisi uygulamaları ve özellikle kültür ve eğitim alanındaki uygulamaları derinlemesine tahlil edilmiştir. Son olarak Vakfın dünya geneli çalışmaları veriler üzerinden analiz edilmiştir. Sonuç kısmında TMV uygulamaları genel olarak değerlendirilerek ortaya konulan sorunlar ve çözümlenmelerine yönelik öneriler sunulmuştur.

1. BÖLÜM

1.1. Güç Kavramı

Güç, sözlük anlamı açısından, yapmayı istemeyecekleri bir işi yaptırabilme ve aynı zamanda onları kontrol edebilme becerisidir. Bu kontrol etme kabiliyeti genellikle belirli kaynaklara sahip olanlarla ilişkilidir. Bu nedenle devletlerin yönetim kademelerindeki siyasetçiler ve diplomatlar gücü; “nüfusa, doğal kaynaklara, ekonomik imkânlara, askeri güce ve siyasi kararlılığa sahip olmak” şeklinde tanımlarlar. Bu şekilde ifade edilen güç, “uluslararası poker oyunlarında yüksek kartları elinde tutmak” gibidir. Ne yazık ki, geleneksel anlamda bir ülkenin büyük güç olma potansiyeli, savaşta etkinlikleri ve mukavemetleri ile belirlenmiştir. Ancak günümüzde yalnızca askeri kuvvet ve fetihlerle tanımlanmış güç önemini yitirmektedir. Uluslararası diyaloglarda güç teriminin tanımına, ekonomik gelişmişlik düzeyi, teknoloji ve eğitim gibi unsurlar etkin haldedir (Öztürk, 2009: 8).

Başka bir ifadeyle güç, uluslararası alandaki en temel açıklayıcı kavramlardan biri olarak değişkenlik göstermektedir. Tarihin her evresine farklılık arz eden veya kalıcılığının devam ettiği etkin güçler arasında öncelikli olarak askeri ve ekonomik güçlerdir. Baskı ve zor kullanmaya dayanan bu güç unsurları, ulusal gücün temel birimlerini oluşturur. Sert güç, zorlamayı içermekte olup, hedefin seçimleri engellemekte ve teşvik ile olumlu yaptırımların ihtimalini manipüle ederek hedefin tercihi değiştirilmektedir. Sert güç, yapısında hem yumuşak güç hem de akıllı güç araçlarını içeren ulusal güç kapasitesi olup, devletlerin küresel sistemdeki etkinliğini belirlerken aynı zamanda ulusal çıkarların sağlanmasına da hizmet etmektedir. Dünya genelini etkileyen birinci ve ikinci dünya savaşlarının geri dönüşü olmayan kayıplara yol açmış ve bu durum, çatışma içermeyen yöntemlerin kabulüne ve artmasına neden olmuştur (Bostancıoğlu,2023: 606).

Bu şekilde güç mücadelesi, baskı ve askeri güç gibi geleneksel olarak yapılan bir mücadele şeklinden çıkarak, insanların düşünce ve algılarını hedef alan çok daha geniş bir mücadele şeklini almıştır. Bu mücadelenin temel silahları arasında propaganda ve mali yardımlar kullanılan etkin yöntemlerdir (Yavaşgel, 2009: 16)

Devletler varlıklarını sürdürmek, etkinliklerini artırmak, ulusal çıkarlarını korumak ve güvenliklerini temin etmek amacıyla çeşitli politika ve stratejiler

geliştirilmektedir. Tarihsel olarak, bu güvenlik yöntemleri; sert gücün tanımına giren askeri ve ekonomik gücün arttırılmasıyla uygulanmaktaydı. Ancak, sert güç unsurlarının tek başına güvenlik sağlamadaki yetersizliği durumunda, koalisyon ilişkileri kurarak ittifaklar oluşturulmuş ve bu sayede dengeler sağlanarak güvenlik elde edilmiştir. Günümüzde sert güç unsurlarının varlıklarını sürdürmekte, yalnızca bu unsurlar aracılığıyla hedeflere ulaşma, çıkarları koruma ve güvenlik sağlamada yetersiz kalmaktadır. Bu durum, güvenliğin çok boyutlu özellikleriyle birlikte yumuşak güç unsurlarının gerekliliği elzem olmuştur (Öğreten, 2019: 185).

Kamu diplomasisi uygulamaları, ülkelerin zarar ve fayda odaklı analizleri sonrasında, diğer devlet kamuoylarının desteğini kazanmak amacıyla gerçekleştirdikleri pratiklerdir. Bu süreçte kamu diplomasisi, yumuşak güç ile sert güç kavramları daima bir arada anılmaya başlamışlardır. Özellikle farklı uluslarla iletişim şeklinin belirlenmesi, güç türlerini oluştururken sert güç tanımının askeri kuvveti, yumuşak güç tanımının ise çalışma yöntemlerinin basitçe verilmesine yol açmıştır. Yumuşak güç, daha çok kültürel alanlara odaklanırken, sert güç uygulamaları askeri teknoloji ve ekonomik unsurlara yoğunlaşmaktadır (Poyraz ve Dinçer, 2016: 39).

Gelinen süreçte güç tartışmalarına teorik bir netlik ve donanımlı bilgi edinme ve güç kavramlarını zorlayan bir anlayışa dönüşmüştür. Özellikle güç tanımlamalarında sert güç ile yumuşak güç ikileminin dengesi, bu meselelerin daha kapsamlı bir şekilde ele alınmasını gerekli kılmıştır. Bilgilerin, cazibe ve iletişim gibi zorlayıcı olmayan yöntemlerin, kitlelerin tercihlerini ve olayların sınıflandırılması konusunda ciddi bir değişimin yaşandığı gözlemlenmektedir. Bu nedenle, dış politika karar alıcıları için bu yöntemlerin etkin bir şekilde kullanılması, elzem hal almıştır. Dünya siyasetinde zorlayıcı gücün önemi inkâr edilemez. Ancak gelişmekte olan bu dünya siyasetinde zorlayıcı güç, alternatiflere kıyasla daha fazla maliyetli olduğu değerlendirilmektedir. Öte yandan, zorlayıcı olmayan güç, zorlayıcı gücün bir tamamlayıcısı olarak ele alınmalı; bu durum, bu iki güç unsurunun birbirinin tamamlayıcısı oldukları, birinin diğerinin alternatifi olmadığı bilinmelidir (Köse, 2014: 31).

Başka bir ifade ile güç, istediğiniz sonuçları elde etmek için başkalarını etkileme yeteneğidir. Biri diğerlerinin davranışlarını üç ana şekilde etkileyebilir: zorlama tehditleri (“çubuklar”), teşvikler ve ödemeler (“havuçlar”) ve başkalarının sizin istediğinizi istemesini sağlayan cazibe. Bir ülke, dünya siyasetinde istediği sonuçları elde edebilir çünkü diğer ülkeler onu takip etmek, değerlerine hayran olmak, örneğini taklit etmek ve

/ veya refah ve açıklık düzeyine ulaşmak ister. Bu anlamda gündemi belirlemek ve dünya siyasetinde başkalarını cezbetmek, sadece askeri veya ekonomik silahların tehdidi veya kullanımı yoluyla onları değiştirmeye zorlamak değildir. Bu yumuşak güç- başkalarını zorlamak yerine, insanların sizin istediğiniz sonuçları istemesini sağlayarak iş birliği yapar (Nye, 2008: 94-95)

Bir ülkenin jeopolitik konumu, doğal kaynakları, ekonomik gelişmişliği, nüfus yoğunluğu, askeri olanak ve kabiliyetler ile birlikte uygulanan politikalardaki kararlılık ve güven güç yapısının temel unsurlarıdır. Bu unsurlara bağlı olarak, gücün etki düzeyi zamanla değişkenlik göstermektedir. İstenilen bir durumun gerçekleşmesini sağlamak amacıyla başkasının davranış ve tutumlarını etkilemek olarak yumuşak güç durumu, soyut olduğu için ve kişiye göre farklı anlamlar yüklendiği için belirsiz fikir olarak değerlendirilir (Özbey ve ark. 2021: 108)

Bir ülkenin yumuşak gücü, o ülkenin kültürü, değerleri ve politikalarının cazipliğine bağlıdır. Gücün bileşenleri olan sert güç ile yumuşak güç karşılıklı değerlendirildiğinde sert güç, askeri gücün kullanılmasıyla bir sistem başka bir devlete baskı uygulaması ve onu belirli yönlerde hareket etmeye zorluyor. Bu durumda, hedef alınan devlet söz konusu dayatmaları kabul etmek zorunda kalır. Sert gücün temel karakteristiği, bir devlete rıza göstermeden, baskı yoluyla belirli politikaları kabul ettirmedir. Bu yöntemde, dayatmalar ve baskılar ön plandadır. Sert gücün karakteristik özellikleri, bir duruma rızası olmadan baskı yaparak belirli bir süre kabul edilebilir olanlardır. Bu tür baskılarla karşılaşılacak ülkelerde, genellikle bu durumdaki alternatif yollar ararlar. Eğer bir devlet, sert güce karşı durabilme yeteneğine sahipse, bu baskıya direnme ve hareket özgürlüğünü korumada daha başarılı olabilir. Bu şekilde, baskıyı dengeleyerek veya etkisiz hale getirerek kendi ulusal çıkarlarını daha etkin bir şekilde savunur (Avşar ve Koyuncu, 2022: 161).

1.2 Yumuşak Güç Kavramı

Bir kavram olarak yumuşak güç, 80'lerin sonlarında adlandırılmıştır. Ancak bu kavramın etkisi ve araçları 20. yüzyılın başlarına kadar uzanmaktadır. O dönem yumuşak gücü ciddi ve etkili bir şekilde araçsallaştıran kişi olarak Almanya Cumhurbaşkanı Hitler'in propaganda bakanı Paul Joseph Goebbels olmuştur. Joseph NYE, ise 1980'lerin sonlarında yumuşak güç terimini icat etti. Bu kavramı “Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde

Başarının Araçları" adlı kitabında ayrıntılı olarak tartıştı" ve sonra ilk kitabı olan "Gücün Geleceği" adlı kitabında NYE bilgi çağı ve küreselleşmenin iktidar kavramını değiştirdiğini ifade eder. NYE göre, güç kavramı, tehdit ve ekonomik baskı olmadan başkalarını etkilemek, çekmek ve kışkırtmak için gerekli bir alandır. Bu gücün ilham veren lider, kültürel sistem, sanat, medya, kültürel siyasi değerler ve siyasi ahlak gibi temel unsurlara dayandığını belirterek, başkalarını cezbeden diğer unsurları içerdiğini ve güç sahibinin arzuları doğrultusunda rıza göstermelerini sağladığını açıklamıştır (Selmi ve Rakipoğlu, 2023: 248-49).

Yumuşak güç olgusu merkezli şekillenen kamu diplomasisi, karşılıklı empati ve anlayışın gelişmesini sağlamak için muhataplar arasında iş birliği ortamı yaratma potansiyeline sahiptir. Soğuk Savaş süresince askeri güç ve kabiliyetler, en etkin güç biçimi olarak öne çıkarken, sonrasında ise küreselleşme ile birlikte dünyanın çok odaklı bir güç sistemi oluşmuştur. Günümüzde ise bilgi çağı ile birlikte, kamuoyunu yönlendirebilme, ikna etme ve uyusabilme yeteneği etkin güç olarak ön plana çıkmıştır (Kocabıyık, 2019: 168).

Niteliğinde güç hem dikey hem de yatay düzeyde yayılmaktadır; yani dünya siyasetinin şekillendirilmesinde ulus-altı ve ulus-ötesi aktörlerin etkisi giderek artırmıştır. Filipinler'den İran'a oradan Mısır'a hatta dünyanın farklı bölgelerine kadar sosyal medya halkların hükümetlere karşı harekete geçmelerinde önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin, son dönemde Arap dünyasında yaşanan karışıklıklarda sosyal medyanın etkisi bazen abartılsa da bireyler arasındaki iletişimde ve siyasi dönüşümde rolü önemlidir. Bundan dolayı, gelecek dönemlerde sosyal medyanın meselelerin çözümünde daha kritik bir araç olacağı öngörülmektedir. Ancak, Anne-Marie Slaughter, bilgi toplumunda resmi ve gayri resmi alanlardaki ağların önemine dikkat çekmektedir. Bu tür bir bağlam içerisinde, geleneksel zorlayıcı güç unsurlarının etkileri beklenen şekilde geri tepebilir (Köse, 2014: 34)

Dolayısıyla kamu diplomasisi, güncel uluslararası politikanın sert güçten yumuşak güç doğru pragmatik bir kayışlar içerisinde olduğu birleştirilmiş, yumuşak gücün en önemli güvencelerinden biri olarak öne çıkan bir durum, yumuşak gücün tanıtımı ve yaygınlaştırılması, bir ülkenin uluslararası cazibesinin arttırılmasında etkin rol oynamaktadır. Bir ülkenin yumuşak gücü, o ülkelerde bulunan çok çeşitli aktör ve aktörler faaliyetleri ile oluşmaktadır. Bu bağlamda, sanatçılar ve etkinlikleri, müzik bölümleri, sivil toplum kurumları, akademisyenler ve üniversiteler, yazarlar ile

yayıncılar, gazeteciler ve medya grupları, iş insanları ve şirketleri, dini lider ve gruplar gibi farklı aktörler, yumuşak gücün inşasına katkıda bulunmaktadır (Akçadağ, 2014: 3)

Günümüz dünyasındaki güç, kapital zenginlikten bilgi zenginliğine doğru bir yönelim göstermektedir. Bu yönelimde, bilgi ve iletişim araçlarına olan vurgu giderek artmaya dönüktür. Bu aşamada, yumuşak güce verilen değer de belirgin şekilde artmıştır. Sert güç örnekleri arasında polis gücü, mali güç, askeri güç ve ekonomik sermaye gibi somut unsurlar yer almaktadır. Ancak, bazen istenen işlemi gerçekleştirmek, diğerlerini tehdit etmeden ve maddi bir karşılık ödmeden de mümkün olabilir. Bu yönüyle, yumuşak güç; başkalarını ikna ederek, insanların güdülerini manipüle etmeden, onları cezbetme ve istenilen eylemleri gerçekleştirme niteliğiyle öne çıkar. Yumuşak güç bireyleri zorlamayla değil, iş birliği yapmayı ön planda tutmayı hedefler. Yumuşak güç kullanımında görülmeyen, duyularla sezilebilen, soyut değerlere daha fazla vurgu içerir. Kültür mirası, ideoloji ve uluslararası kurumlar gibi unsurlar, yumuşak gücün kaynakları içerisinde yer alır (Öztürk, 2009: 9)

Yumuşak güç, diğer aktörlerin istenilen işlemleri gerçekleştirmelerini istemelerini sağlayarak, güç araçları yerine ikna ve çekicilik kullanmaya dayalı bir kavramdır. Bu stratejinin temel dayanağı ise kamu diplomasisi olarak bilinmiştir. Kamu diplomasisi, bir yönetim başka bir ülkenin halkını ve aydın kesimini kendi politikalarının uygulanmasına ikna etmektir (Akçadağ, 2012: 1).

Joseph Nye'a göre, arzulanan bir hedefe ulaşmak için üç tane yol vardır: İlk olarak, karşı tarafı tehdit etmek ya da gerekirse savaş yoluyla zorlamak; ikinci olarak, çeşitli maddi teşvikler kullanarak onları "satın almak"; ve üçüncü olarak da "yumuşak güç" kullanmak yöntemiyle ikna etmek. Yumuşak güç, arzulanan hedeflere kaba kuvvet kullanmadan, başkalarını bu hedefi benimsemeye teşvik etmek amacıyla ulaşmaktır. Bu yöntem, etkili ve ikna edici birleşimler ile politikalara dayalı ikna sürecinin sonucudur. Yumuşak gücün en önemli unsurları, inandırıcılık ve ikna yeteneğidir. Bu özellikler, aynı zamanda güç kullanımına meşruluk kazandıran unsurlardır. (Kalin, 2021).

Yumuşak güç, var olan güç ile birlikte algılanan gücün toplamıdır. Ancak yumuşak güçte, algının rolü, mevcut gücün tesirini çok daha fazla üzerindedir. Yumuşak güç, ekonomik veya askeri güçten kaynaklanan sert güç gibi hesaplanabilir değildir. Bunun nedeni, yumuşak gücün soyut ve son derece karmaşık insani niteliklerin taşınmasıyla birlikte kontrolü sert güce nispeten çok daha zor olmasıdır. Yumuşak gücü, sert gücün etkinliğini artırma potansiyeline sahiptir; ancak yumuşak gücün sert güçten

bağımsız olarak etkin bir şekilde fonksiyon görme olasılığı oldukça düşüktür. Bunun yanı sıra, bazı hedeflere ulaşmak için yalnızca sert güç kullanımı gerekebilmektedir. Milyarlarca paranın silahlanma bütçelerinin en az %10 veya %20 gibi bir kısmının yumuşak güç dağılımına ayrılması, bu ortamda samimiyet ve güven ile birleştiğinde, uluslararası uyuşmazlıkların azaltılması, barış ortamının oluşumu ve kriz yönetimi çalışmalarının daha başarılı olmasına önemli katkı sağlayacaktır (Özev, 2011).

Yumuşak gücünün gelişimi, büyük oranda insan hakları alanında ve uluslararası hukuk gelişimi ile paralel sağlamıştır. Çatışma ve savaş ortamlarının yarattığı yıkıcı ve zorlayıcı müdahalelerin insan hakları üzerindeki olumsuz etkileri, yumuşak gücü daha çekici bir seçenek haline getirir. Bu gelişmeler, özellikle 1990'lı yıllarda küreselleşme ve teknolojik ilerlemelerin etkisiyle ivme kazanmıştır. Dünyanın herhangi bir ülkesinde yaşanan insan hakları ihlallerinin küresel toplumun tepkisini çekmesi, ulusal güç araçlarının gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Özellikle iletişim araçlarının piyasaya sürülmesi ve medyanın kitleleri yönlendirmesi sayesinde, devletler ulusal çıkarlarını gerçekleştirmek için baskı yerine ikna kabiliyetlerini geliştirmek zorunda kalmışlardır. Ancak bu gelişmeler sonucu olarak sert güçten bütünüyle yumuşak güce bir geçiş olarak gerçekleşmemiş. Bunun aksine, bu iki güç unsurunun birlikte kullanılması sağlanmıştır. Böylece, "akıllı güç" olarak tanımlanan yeni bir kavram ortaya çıkmış ve devletlerin akıllı güç kapasitelerini geliştirme çalışmaları hızlanmıştır (Bostancıoğlu, 2023: 608).

1.3. Yumuşak Güç Aktörleri

Yumuşak güç kaynaklarına bakıldığında, üretilen politikalar, dâhil olunan kurumlar, kültürel unsurlar ve sahip olunan değerler ile kaynaklardan oluşmaktadır. Geleneksel diplomasi, mesajlar aracılığıyla iletişim kurarken; kamu diplomasisi, değerler ön planda çıkararak ilişkiler geliştirmektedir. 1. ve 2. Dünya Savaşları sırasında sert gücün sınırlarının zorlandığı örtülü bir dış politika çerçevesinde, kamu diplomasisi aracılığıyla, yumuşak güç enstrümanları, gelişmiş teknolojilerin ve iletişim araçlarının etkili bir şekilde kullanımına tanık olunmuştur. Yumuşak gücün aracı ve aktörlerinin çeşitlilik göstermesi ile iletişim ve bilgi teknolojilerinin sürekli bir şekilde daha geniş kesimlere ulaşması ile birlikte, yumuşak gücün yeni yorumlama tanımlamalarını beraberinde getirmiştir (Öğreten, 2019: 32).

Nye, yaptığı açıklamalarda bir ülkenin yumuşak güç yapısının kültürel değerleri, politik değerleri ve dış politikaya dayanarak şekillendiğini vurgulamıştır. Kültür, toplumlar da anlam taşıyan pratikler bütünüdür. Aynı şekilde, elitler tarafından benimsenen edebiyat, sanat etkinlikleri ve eğitim faaliyetleri yüksek kültür olarak adlandırılırken; topluluk eğlencesine yönelik olan unsurlar popüler kültür olarak sınıflandırılır. Bilhassa 1. Dünya Harbi, yumuşak gücün yayılması anlamında önemli uygulamaların yapıldığı bir dönem olmuştur. Zira bu dönem, ülke propagandasının etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi amacını gütmüştür. 1920'li yıllarda radyonun yaygınlaşmasıyla birlikte birçok ülke, yabancı dillerde yayın yapma faaliyetlerine başlamış bu durum taraflar arasında dış hedef kitlelerde olumlu imaj oluşturma yarışını dönüştürmüştür (Akçadağ, 2014: 16). O dönemde Almanya Cumhurbaşkanı Hitler'in propaganda bakanı Paul Joseph Goebbels'ti. Hitler'e büyük bir titizlikle etkili sloganlar ve propaganda söylemleri hazırlayan Goebbels, radyoyu etkin bir şekilde kullanarak Hitler'in, fikirlerinin 1. Dünya Savaşı öncesinde ve sonrasında halk tarafından kabul edilmesini sağlamış. İkinci dünya Savaşı'ndan sonra birçok medya uzmanı ve politikacı Goebbels'in bu yolunu izlemiştir. Medya araçları geliştikçe, devletler bunları her zaman yumuşak güçlerini göstermek için kullandılar ve büyük olasılıkla kullanmaya devam edecekler. İletişim araçlarının ve savaş teknolojisinin gelişmesiyle birlikte güç kullanma şeklini değiştirme fikri aktörler arasında yaygınlaşmıştır (Selmi ve Rakipoğlu, 2023: 248)

Kendi ülkesinin olumlu imajlarını teşvik etmek yeni bir şey değil, ancak yumuşak gücü yansıtmaya koşulları son yıllarda çarpıcı biçimde değişmiştir. Bir kere, dünyadaki ülkelerin neredeyse yarısı artık demokrasidir. Rekabetçi soğuk savaş modeli, kamu diplomasisi için bir rehber olarak daha az alakalı hale gelmiştir. Hükümetin bilgiyi kontrol ettiği Burma veya Suriye gibi ülkelerdeki nüfuslara hala doğru bilgi sağlama ihtiyacı olsa da, parlamentoların artık karar vermeyi etkileyebileceği Meksika ve Türkiye gibi ülkelerde olumlu kamuoyu toplamak için yeni bir ihtiyaç var. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Meksika'nın Birleşmiş Milletler (BM)'deki oyu veya Türkiye'nin ABD birliklerinin topraklarını geçmesine izin vermesi gibi Irak savaşına destek istediğinde, Amerikan yumuşak gücünün azalması, politikaları için elverişli bir ortamdan ziyade engelleyici bir ortam yaratmıştır (Nye, 2008: 99).

Günümüzde kamu diplomasisi, geçmiş dönemlerde olduğu gibi devletin tekeli altında sürdürülen bir faaliyet olarak ortaya çıkmıştır. Devlet dışı aktörlerin uluslararası sahnede daha fazla rol üstlenmesi ve iletişim olanaklarının artmasıyla birlikte, kamu

diplomasisi çok daha geniş bir aktör yelpazesi tarafından icra edilmektedir. Artık sivil toplum örgütleri, üniversiteler, kanaat önderleri, medya, özel sektör işletmeleri ve çeşitli baskı grupları gibi unsurlar kamu diplomasisinin önemli aktörleri arasında yer almıştır. Bu aktör çeşitliliği, kamu diplomasisinde kullanılan aktörler ve araçlara da yansımaktadır (Sancak, 2019: 365)

Devlet, toplumda yer alan siyasetçiler, iş adamları, dini kanaat liderleri, sanatçılar ve aydınlar gibi önde gelen bireyler ile ulusal ve uluslararası düzeydeki faaliyeti gösteren vakıflar ve dernekler gibi sivil toplum biçimleri birlikte toplumun yumuşak gücünü oluştururlar. Bu kişi ve kuruluşlar, kendi başlarına gerçekleştirdikleri eylemleri, kurdukları iletişim ve iletişim yoluyla yumuşak güç sağlarken, devlet de bu niteliklerini destekleyip iletişim kanallarını kullanarak etkin işletilmesi, bu dinamiklerin diplomatik yönden yumuşak güç aktörleri olma yetilerini sağlamaktadır (Öğreten, 2019: 46).

1.3.1. Devlet kurumları

Gelinen aşamada, devletlerin dışişleri bakanlıkları, ülkelerin dış politikalarının yürütülmesinde ve yaygınlaştırılmasında birinci derecede rol oynayan ve genellikle devletlerin kurumsal yapısında özel bir yere sahip olan kurumlardır. Bu bakanlığın temel görevleri arasında dış temsilciliklerin yönetimi ve personelin idaresi, yani diplomatların atanması yer alır. Ayrıca, dışişleri bakanlıklarının diğer önemli görevleri arasında dış politika geliştirilmesi ve uygulanması bulunmaktadır, dış politika koordinasyonu ve akreditasyonu sağlanmış yabancı diplomatlarla ilişkilerin doğru zeminde yürütülmesini, bunun yanı sıra, dışişleri bakanlıkları yurtdışı tanıtım faaliyetlerinde etkin rol sahibidirler (İskit, 2018: 117).

Türkiye'de birçok düşünce kurumu ve sivil toplum kuruluşuna rağmen kamu diplomasisi faaliyetlerini yürüten ana yapılar genellikle devlet kurumlarıdır. Bu kuruluşlar arasında Dışişleri Bakanlığı, Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Başbakanlık Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ve Yunus Emre Enstitüsü (YEE) bulunmaktadır. Bu devlet kurumları yanında kamu diplomasisine katkıda bulunan Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM) bünyesinde kurulu Kamu Diplomasisi Enstitüsü (KDE), Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi (BİLGESAM), Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV), Uluslararası Stratejik

Araştırmalar Kurumu (USAK) ve Stratejik İletişim Merkezi (Stratcom) gibi bilimsel yayın çalışmaları yapan kuruluşlarda yer almaktadır (Poyraz ve Dinçer, 2016: 41). Ayrıca, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Türk Kızılay, Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT), Anadolu Ajansı (AA) ve Türk Hava Yolları (THY) kamu diplomasisi aktörleri arasında yerlerini almaktadırlar (Aydın, 2023b: 95). Zaman içerisinde kamu diplomasisi noktasında başka kurumların varlığı ve katkıları da olasıdır.

Bu kurumlar ile aktörleri, Türkiye'nin uluslararası toplumlarla ilişkilerini şekillendirirken, aynı zamanda Türkiye'nin uluslararası kamuoyunda marka imajını da oluşturmuştur. Türkiye'de kamu diplomasisi kavramının yerleşmesi, kurumsal temsilin sağlanması ve koordine edilmesi amacıyla, Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü'ne bağlı olan Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü (KDK) 2010 yılında kurulmuştur. Bu kurumun amacı, kamu diplomasisi hususunda resmî kurumlar arasında daha hızlı bir koordinasyon sağlamak, ortak iş birliği ve karar alma süreçlerini hızlı gerçekleştirme olarak tanımlanmış (Özgöker, 2020: 93). Günümüzde ise kamu diplomasisi faaliyetleri 24 Temmuz 2018 tarih ve 30488 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan 14 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından icra edilmektedir. Başkanlık bünyesinde kurulan Kamu Diplomasisi Daire Başkanlığı üzerinden yapılan faaliyetlerin takibi ve koordinasyonu sağlanmaktadır (Çetin, 2022: 242-43).

Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri, çeşitli sivil toplum kuruluşları ile birlikte, Dışişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), TİKA, Yunus Emre Vakfı (YEV), TMV, AFAD, Kızılay, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) ve Anadolu Ajansı (AA) gibi kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülmekte olan faaliyetler kamu diplomasisi uygulamaları için çok zengin bir çeşitlilik ve ekonomik kaynak imkânı oluşturmaktadır. Bu faaliyetlerin yanında ek olarak, gün geçtikçe uluslararası arenada artan akademik iş ortaklıkları ve öğrenci değişme programları aracılığıyla Türkiye'nin yumuşak gücünü pekiştiren üniversiteler de önemli aktörlerdir. Ayrıca, bilhassa başta Balkanlar olmak üzere dünya çapında sosyal ve kültürel faaliyetler yürütülen, kardeş şehir projeleriyle ülkenin tanıtımına katkı sağlayan belediyeler de kamu diplomasisinin etkin olmasında önemli rol sahibidirler (Kocabıyık, 2019: 192).

1.3.2. Sivil toplum kuruluşları

Sivil diplomasi, devletlerin resmi temsilcilerinin dışında kalan bireyler tarafından yürütülen diplomatik faaliyetler olarak tanımlanır. Bu faaliyetler, sivil toplum kuruluşları (STK) tarafından gerçekleştirilmekte ve bu süreçte alınan kararlar, yalnızca devlet adamlarının ve bileşenlerinin değil, geniş halk kitlelerinin de etkisi altında şekillenmektedir (Özgöker, 2020: 86).

Devlet içindeki kültürel diplomasi geleneksel anlamda öncelikli olarak Dışişleri Bakanlıkları uhdesinde yürütülmektedir. Ancak bu zamanda, yabancı bir devlet veya onun resmi yönetimleri tarafından yapılan yayınların propagandası olarak algılanabileceği ve bunun sonucunda kabul görmemesine yol açacağı düşüncesi yaygınlaşmıştır. Bu sayede sivil toplum ve özel sektör ile devlet idaresinin ortaklıklarının daha etkili olma düşüncesi güçlenmiştir. Sonuç olarak, kültürel diplomasi amaçlı pek çok etkinlik, zamanla artan bir şekilde devlet sponsorlu dernekler veya vakıflar eliyle yürütülmeye başlanmıştır (Öğreten, 2019: 1191).

Kamu diplomasisinin önemli araçlarından biri sivil toplum yapılarıdır. Sağlıktan öğretime ve sosyal dayanışmaya kadar her alanda faaliyet yürüten STK'lar, kamu diplomasisi bağlamında kritik bir rol oynamaktadır. Özel sektör, sivil toplum yapıları ve en önemlisi düşünce kurumları kamu diplomasisi çerçevesinde aktif rol almaları gerekmektedir. Bunun nedeni, hükümetlerin resmi uygulamaları genellikle yetersiz kalmakta olup, resmi söylemlerin beklenen düzeyde etkiyi yaratamamasıdır (Özev, 2011).

Aynı zamanda, post modern dönem sonrasında halk genellikle otoriteye şüpheyile yaklaşır ve hükümetlere genellikle güvenilmez. Bu nedenle, hükümetlere genellikle arka planda kalmaları ve özel aktörlerle çalışmaları gerekir. Bazı STK'lar hükümetlerden daha fazla güvene sahiptir ve kontrol edilmesi zor olsalar da yararlı iletişim kanalları olabilirler. Amerikan vakıfları ve sivil toplum kuruluşları, Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra Doğu Avrupa'da demokrasinin pekiştirilmesinde önemli roller oynadılar. Benzer şekilde, önemli göçmen nüfusa sahip İngiltere ve ABD gibi ülkeler için bu tür diasporalar kültürel açıdan hassasiyet gösterilmiş. Diğer taraftan, Reagan yönetimi sırasında ABD, denizaşırı demokrasiyi ve sivil toplumu teşvik etmek için Ulusal Demokratik Enstitü ve Uluslararası Cumhuriyet Enstitüsü'nün yanı sıra sendikalar ve ticaret odalarına fon sağlayan Ulusal Demokrasi Vakfı'nı kurduğunda davayı takip

etmiştir. Bununla yanı sıra, Almanya farklı ülkelerdeki siyasi partilerle ilişkiler kurularak, büyük partilerin kısmen hükümet fonlarıyla desteklenmesi yoluyla yabancı temasların kurulmasına öncülük etmiştir. (Nye, 2008: 105).

20'inci yüzyılın son çeyreğinde dünya genelinde gelişen demokratikleşme süreci, sivil toplum ilişkilerine yönelik algının değişmesine yol açmış ve bu süreç onları kültürel diplomasi alanında kullanılan en önemli araçlardan biri haline getirmiştir. STK'lar, diğer devletlerin STK'larıyla ilişkiler geliştirerek kültürel alanın yanı sıra birçok farklı alanda iş birliği fırsatları yaratmakta ve karşılıklı dinleme, bilgi edinme ve anlama süreçlerini sürdürerek tarafların birbirlerini tanımalarına ve diyaloglarını daha fazla geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Birbirleriyle yakın ilişkiler içinde olan toplumların varlığı, kültürel diplomasi politikalarının perspektifi açısından büyük önem taşımaktadır. STK'ların düşünceleri hakkındaki mesajları, kamu otoritelerinden veya hükümetlerden bağımsız olmalarından dolayı, mesajlarının benimsenmesi ve kabul edilmesi daha kolay olmaktadır. Bu da, uluslararası ilişkilerde daha esnek ve etkileşimli bir ortam yaratmaktadır (Avşar ve Küçükyılmaz, 2022: 90).

21. Yüzyılda ortaya çıkan güncel uluslararası durum, devletler, uluslararası örgütler ve sivil toplum birimleri arasında yeni iş birlikleri ve ilişkilerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu nedenle, devletler tarafından desteklenen politikaların yabancı kamuoyları tarafından kabul edilmesi son derece kritik duruma gelmiştir. Bu stratejiler, sert güç ile yumuşak güç faktörlerinin birbirini destekleyecek şekilde birlikte uygulanmasını içermektedir. İletişim teknolojilerindeki gelişmeler, bu politikaların küresel olumsuz tepkilerini ortadan kaldıran, aksine destek gören ve olumlu etki yaratan ve kabul gören uygulamalar olmasını zorunlu kılmaktadır (Bostancıoğlu,2023: 611).

STK'lar, iç ve dış politikada devletin yeterli düzeyde tutulamadığı alanlarda hizmetleri ve gönüllülükleri çerçevesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Roller ve çalışmalarıyla bu organizasyonlar, devletlerin ve hizmetlerinin, bürokratların ve iş adamlarının tercihlerini etkilemek için baskı yapmak suretiyle kamuoyunun ve yönetimlerin kanaatlerini değiştirmeyi hedeflemektedir. Ancak, STK'nın ulusal ve uluslararası bir vicdan anlayışı çerçevesinde insanlığa faydalı hizmetler sunan aktörler oldukları hakikat de göz ardı edilemez. Geleneksel diplomasiinin genel özellikleriyle birlikte, STK'lar da diplomaside etkili olan temel aktörlerden biri haline gelmiş ve devletlerin dış politikanın planlama ve uygulama evrelerinde önemli bir rol üstlenmeye başlamıştır. Bu bağlamda, sivil toplum politikalarının etkin olduğu alanlardan biri de

yönetimlerin dış politika süreçlerinde uygulanan kamu diplomasisi faaliyetleridir (Eren, 2017: 43)

2.3.3. Yumuşak gücün kaynakları

Kamu diplomasisi, kültürel, vatandaş ve inanç diplomasisi benzeri konularda iletişimi sağlayan önemli bir kavram olup, diğer ülkelerin algılarını yönetirken, halkla ilişkilerin kullandıkları yönetim araçlarından da yararlanır Öğreten, 2019: 21).

Nye'a göre, bir ülkenin kültürü, siyasi devletlerin ve politikaların cazibesi, o ülkenin "yumuşak güç" kapasitesinin temelini oluşturmakta olup yumuşak güç yoluyla arzu edilenin, insanları zorlamak yerine ikna ederek kendi amaç ve yönlendirmek olduğunu ifade etmektedir. Bu ifadeye göre bir ülke kültürünün evrenselliği ve bu kültüre dünya çapında meşruiyet sağlayan uygun kural ve yetkili kurumları oluşturma kapasitesi, önemli güç kaynaklarını temsil etmektedir (Okumuş, 2021: 1976).

Bakanlıklar, kültürel diplomasi alanında daha fazla eğitim ve sanata odaklanmış. Ancak kültür yalnızca sanat ve eğitimle sınırlı olmayıp aynı zamanda düşünce ve değerler gibi ulusal kimliği oluşturan pek çok öğeyi içermektedir. İş birliğiyle teknik yardım programları, profesyonellerin değişime yönelik projeleri, uluslararası fuarlar, sportif etkinlikler ve gösteri etkinlikleri, kültürel diplomasinin önemli unsurları arasında değerlendirilebilmektedir. Özellikle Dünya Fuarı olan Expo, kültürel diplomasi açısından öne çıkan bir etkinlik olarak kabul edilmektedir. İlk kez 1851 yılında Londra'da düzenlenen Expo, her beş yılda bir belirli bir tema etrafında toplanarak teknoloji, kültür ve yenilik gibi alanlarda ev sahipleri ile katılımcılar açısından önemli fırsatlar sunmaktadır (Yağmurlu, 2019: 1202).

Yumuşak gücün kaynakları, bir ülkenin uluslararası alanda çekici hale gelmesi için kullanılabilen ulusal varlıklardır. Bu varlıklar arasında dil, müzikal, sanatsal, değerler, kültür, mutfak zenginliği ve spor gibi unsurlarla ülkenin olumlu algısına destek sağlar. Ülkeler bu yumuşak güç kaynakları üzerinde tam kontrole sahip olmasalar da, yumuşak güç eylemlerini kontrol edebilirler. Bu eylemler, hükümetin yurt dışında ulusal çekiciliğini artırmak amacıyla gerçekleştirdiği faaliyetlerdir. Eğer bir ülke, eylemlere, politikalara veya doğal özelliklerine dayanarak olumlu bir imaj oluşturabilirse, diğer devletleri etkileyerek onları kendine çekebilecektir. Bu çekim gücünün, diğer ülkeler üzerinde daha büyük bir etki sahibi olmasını sağlar ve böylece yumuşak güç artar. Diğer

devletler, bu durum karşısında onların işlerini izliyor, taleplerine boyun eğmeye ve politikalarını, kültürlerini, geleneklerini ve kurumlarına benzeşme isteğini artıracaktır (Bostancıoğlu, 2023: 609).

1.3.3.1. Kültür

Yumuşak güç araçlarını kullanmak suretiyle kamu diplomasisine yönelen ülkelerin en sıkça başvurulan kamu diplomasi türü kültürel diplomasi uygulamalarıdır. Kültürel diplomasi, yumuşak güç aracı olarak kültürel öğelerin işleme yoluyla yapılan bir kamu diplomasisi biçimidir ve kamu diplomasisinin alt bir disiplini olarak kabul edilir. Kültürel diplomaside düzenli olarak kullanılan yumuşak güç araçları arasında sinema, televizyon film ve dizileri, diğer televizyon programları ve düzenli sanatsal etkinlikler yaygın olarak yer alır. Özellikle küreselleşmeyle birlikte toplumların yakınlaşması ve aralarındaki ilişkilerin yoğunlaşması ve genişlemesinin artışı ile kültürel diplomasinin değerini daha da artırmıştır. Küreselleşme, bir yandan tüm milletlerin birbirine benzediği ve tek tip şeklinde bir uluslararası modelin ortaya çıkma süreci gibi görülmekte; öte yandan ise toplumların kendi farklılıklarını tanımlama ve ifade etme süreci olarak değerlendirilebilir. Bu çift yönlü etkileşimde, kültürel diplomasi, ülkelerin kendi kültürel varlıklarını ve değerleri uluslararası alanda tanınır kılmaktadır (Avşar ve Şahin, 2022: 59).

Bir ulusun kültürü, diğer toplumlara cazip gelmesini sağlayan en değerli unsurlardan biridir. Kültürel diplomasının kökeni çok eski tarihlere dayanmaktadır. Tarih boyunca insan, farklı kültürlerle sahip olan gruplarla her zaman iletişim ve etkileşim içinde olmuştur. Eğer kültürel diplomasi, devletler tarafından uygulanan bir etkinlik olarak değerlendirilse, hediye verme geleneği kültürel diplomasinin başlangıç noktası olarak kabul edilmektedir. Pek çok yazar, kültürel diplomasının milliyetçilikle olan bağlantılarını vurguluyor. Ulus devletler, kendi farklılıklarını, gelişmişlik seviyelerini ve itibarlarını kültürel diplomasi yoluyla ortaya koymaya çalışmışlardır (Yağmurlu, 2019: 1187)

Yirminci yüzyılı da ortaya çıkan yenilikler ile birlikte, kitlesel iletişim araçlarının toplumlar üzerindeki etkisi önemli ölçüde güçlenmiştir. Özellikle Soğuk Savaş döneminde ideolojilerin tanıtımında ve yaygınlaştırılmasında parasal, kültürel ve sosyal unsurların ön plana çıkarılarak bu araçlar kullanılmıştır. Bir başka açıdan bakıldığında,

kamu diplomasisi, o zamana kadar "propaganda" olarak sunulan parçaların daha olumlu bir algı yaratma amacıyla yeniden adlandırılmasıdır. Propagandanın olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak için benimsenen kamu diplomasisi kavramı, topluma yönelik iletişim yöntemleri daha etkili ve kabul edilebilir bir anlayışın benimsenmesine yardımcı olmuştur (Öğreten, 2019: 18).

Kültürel girişimler ve farklı yaratıcı ifade biçimleri, kültürel diplomasinin amacı aracılığıyla, bir ülkenin itibarını genişletiyor ve hem ulusal hem de küresel çaptaki ilgili fikirlerini paylaşarak, diğer ülkelerin halklarıyla karşılıklı çıkarlar, inançlar ve doğrudan tanıtımlar kurarak kültürler arası kaynaşmayı sağlar. Bugün belirtilen olayların gerçekleştirildiği aktörler yalnızca devletler değil, aynı zamanda özel sektör ve sivil toplum kuruluşları gibi diğer unsurlar da bulunmaktadır. Geleneksel manada kültürel diplomasi uygulamaları genellikle Dışişleri Bakanlıkları tarafından yürütülmekte, uluslararası alanda ülkelerin imajını ve itibarını artırmaya katkı sunacak küresel sektörlere katkı sağlamakta, bunlar ülkelerinin mesajlarını farklı coğrafyalara taşıyan önemli taşıyıcı aktörlerdir (Okumuş, 2021: 1978).

Eğer kültürler başkaları tarafından beğeniliyor ve kabul görüyorsa, bu durum, kültürel boyutta bir yumuşak güce sahip olduğunu gösterir. Kültürün beğenilmesi için bazı koşullar bulunmaktadır; bunların arasında insanlara uygun olması, hayatı kolaylaştırarak aynı zamanda katlanılabilir hale getirmesi ve zenginleştirmesi yer alır. Ayrıca, zamanın ihtiyaçlarına uygun olması, teknolojik olanakların kullanılması, demokrasi ve evrensel insan hakları gibi giderek daha fazla kabul edilen öğelerin dikkate alınması ve kültürün kabul gören cazip bir şekilde sunulması önemlidir. Türk dizi filmlerinin Balkanlar, Orta Asya ile Ortadoğu ülkelerinde kabul görülmesinin bir nedeni, bu ülkelerle sahip olunan kültürel ortaklıklardır. Diğer bir neden ise bu dizilerin yapımında sergilenen belirgin teknik ve teknolojik üstünlük ve ayrıca dizilerin sivil nitelikte olmalarıdır. Bir kamu diplomasisi ögesi olarak kültürü, diğer yumuşak güç öğelerinden ayırt edici temel özelliği devlet dışı aktörlerin bu alandaki nüfuzlarının çok daha fazla olmasıdır. Başka bir deyişle, kültür alanında oluşturulmaya çalışılan yumuşak güç, devlet eliyle biçimlendirilmeye çalışıldığında durgun, renksiz ve cazibesini yitirmiş bir hale gelmekte, dolayısıyla çekiciliğini kaybetmektedir (Özev, 2011).

Küreselleşmenin sürekli olarak sürdürülmesini sağlayan sürdürülebilir refah ve gelecek kaygısı, hükümetin politika yapım sürecinde yerel unsurlardan daha fazla küresel unsurlardan etkilenmesini beraberinde getirmiştir. Bu nedenle, küresel kamuoyunu

olumlu yönde etkilemek ve güç kullanmadan ulusal çıkarları elde etmek kritik öneme sahiptir. Bu hedefe yalnızca yumuşak güç aracılığıyla varılabilmektedir. Yumuşak güç, sadece hükümetin diğer ülke halklarının kalplerini ve akıllarını elde etmek için yararlanılan bir araç değil; aynı zamanda devlet sınırlarını aşarak kişiler, resmi olmayan gruplar ve resmi kurumlar aracılığıyla da yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Bu durum, yumuşak gücü nedeniyle manevi unsurların bireyler, devletler ve kurumlar tarafından uygulanmasıyla yaygınlaşıp ve farklılaşmaktadır (Bostancıoğlu, 2023: 610).

Bir ülkedeki kültürel değerlerin kabul edilebilmesi için, o ülkenin dünya çapında başarılı bir sembol olarak öne çıkması gerekmektedir. Bu konuda Japonya örnek olarak dikkat çekmektedir. 1980'li yıllarda Japonya, yönetim sistemi ile ilgili geleneksel Amerikan modeline alternatif bir yaklaşım oluşturunca, bu durum "Japon mucizesi" olarak ifade edilmiştir. Bu sayede uluslararası alanda saygın bir model olmuştur. Buradaki asıl önemli nokta ekonomik başarıdır. Kültürel değerler ekonomik başarının lokomotif oluncu dünya çapında anlam kazanmıştır (Yağmurlu, 2019: 1204)

1.3.3.2. Politik değerler

Uluslararası arenanın önemli aktörleri olan devletlerin iktidarı elinde tutanlar yönetimlerinin devamı için iç dinamikler çerçevesinde faaliyetler gösterirken, kendini seçen seçmen kitlelerinin isteklerine cevap verdikleri ve beklentilerine yanıt verdikleri sürece iktidarda kalmayı sürdürebilmektedir. Bu neden ile hem onların kararları hem de uyguladıkları politikalar hem de dışta işbirliği çalışmaları devletlerin genel politikanın dikkate alınmasını göz ardı edemezler. Tercihlerini ve politikalarını bu hassas tutumlarla şekillendirirken, toplumların istediği yöne yönelik kitlesel iletişim araçlarını etkin bir şekilde kullanmaktadırlar. Sürekli olarak gelişen teknolojik ilerlemelere rağmen, kamu diplomasisi çerçevesinde en önemli araç medya olmaya devam etmektedir. Bunun nedeni radyo, televizyon, internet gibi yayıncılık mecraları aracılığıyla kamu diplomasisi konusunda daha geniş kitlelerin bilgilendirilmesi ve toplumlar arasında daha fazla etkileşim ve iş birliğinin sağlanmasıdır. Bu durumda, insanlar daha fazla iletişim kurmalarını ve çeşitli programlarda ortak paylaşımlarda bulunmayı sağlamaktadır. Yayınların etkinliği açısından önemli olan, bu yayınların kullanılanlar tarafından değerlendirilmesi ve kritik noktaların bilirkişiler tarafından vurgulanmasıdır. Kamu diplomasisi, iki yönlü bir iletişim süreci olmasından dolayı, öncelikle hedef kitlenin

belirlenerek dinlenmesi, sonrasında ise bu hedef kitlenin yapılacaklardan etkilenmesi için ikna edilmesidir (Öğreten, 2019: 21).

Siyasi değerler, devlet ile halk arasındaki ilişki, birbirini yansıtan arka planla şekillenen bir kolektif faaliyet niteliğindedir. Bu şekilli, demokratik işbirliği, öncelikle otoritelerin onlara sunduğu, meşru ve adil bir muamelede bulundukları algısıyla ilintilidir. Demokratik kurumsal yapıların sağlam bir şekilde oluştuğunda, toplumun genel maslahata uygun politikaları kabul etme kararlılığının artacağı öngörülebilir. Bu tür koşullar, daha fazla medeni değer ve sosyal güvene yol açarak, daha az bencillik içermektedirler. Toplumun içsel motivasyonunu destekleyebilmesi için politik karar alma süreçlerinin, adil prosedürler sunması, adil sonuçlar üretilmesi ve bireylerin adil bir şekilde muamele görmesi önemlidir. Bireyler siyasi otoriteler tarafından adil bir şekilde muamele gördüklerini hissettiklerinde, politikaların uyum düzeyinin yükseldiği gözlemlenmiştir. Ampirik incelemeler, politik sistemle iletişimi genellikle halkın yönetimlere olan güven düzeyinde, politik sistemlerin katılma kapasitesi, kamu yönetiminin hizmet kalitesi ve yolsuzluk anlama düzeyi ile ölçmektedirler. Bu kapsamdaki çalışmalarda, kamu yönetiminin kalitesi, kamu hizmetlerinin kalitesi, siyasi ilişkilerin kalitesi, bu kurumlara merkezi güven ve yolsuzluk algısının yanı sıra siyasi katılım haklarının ve siyasi karar alma süreçleri ile siyasi kurumlara olan güven politik anlamda önemli belirleyicilerdir (Yeniçeri ve Çevik, 2014: 73).

1.3.3.3. Eğitim

Eğitim diplomasisi kavram olarak kullanımı yeni olup hem yerelde hem uluslararası düzey de hem de iki ülke arasında gerçekleşmektedir. Bu kavram, eğitim faaliyetleri aracılığıyla farklı kültürlerle sahip ülke halklarıyla iletişim geliştirmeyi hedeflemektedir. Eğitim yönetimi ile planlaması yönünden eğitim diplomasisi, çok boyutlu, çok oyunculu ve çok kapsamlı bir yapıya sahiptir. Küreselleşme ile iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, yükseköğretim düzeyinden daha alt kademelere kadar eğitim yöneticilerini, öğretim elemanlarını, ilkökul ve diğer eğitim aktörlerini her birini birer eğitim diplomatu rolündedir. Özellikle yükseköğretim düzeyindeki eğitim diplomasisi uygulamaları yaygınlaşmakta ve dikkat çekici bir şekilde ön plana çıkmaktadır. Yerel, bölgesel hem de küresel düzeyde mevcut eğitim çıkmazlarını, toplumlar arası iş birliği ve diplomatik atılımlarla çözülebilir. Bunun yanı sıra,

yükseköğretime özgü bir eğitim diplomasisi modeli gelişmektedir. Yükseköğretime özgü olarak gelişen eğitim diplomasisi modeli ile bu alanda küresel ve yerel düzeyde daha etkin bir şekilde yapılabilecekler için olanak tanınabilir (Kaya, 2019: 10).

Yeni bir kavram olan eğitim diplomasisi alanı, kamu diplomasisinin önemli bir alt üyesi olup, ülkelerin yumuşak güçlerinin etkili sonuçlar elde etmelerine katkı sağlamaktadır. Kavramın yeni olması nedeniyle literatürde var olan diğer kamu diplomasisi bileşenleri düzeyinde üzerinde çalışma yapılmamıştır. Genel olarak kültürel diplomasiğin alt dalı kategorisi olarak değerlendirilen eğitim diplomasisi, günümüzde farklı bir alan olarak ayrılmaktadır. Eğitim diplomasisi, iktisadi, kültürel ve beşeri açılardan kısa, orta ve uzun vadeli olumlu sonuçlar sayesinde, eğitim alanındaki uluslararası değişimlerin, her geçen gün farklılaşan uluslararası öğrenci sayıları ve tarih boyunca önemi bilinen ikili ile çok yönlü eğitim iş birimlerinin bileşenlerinin giderek genişlediği zamanımızda ülkelerin gündemindeki sıcaklığını korumuştur. Karşılıklı ilişki, anlayış ve iletişim kanallarının çeşitliliğinin öneminin günümüzde arttığı dünya çapında, eğitim diplomasisinden daha etkili bir şekilde yararlanılması gerekmektedir. Aslında, bilgi gerçek güçtür ilkesi ile hareket eden ülkelerden eğitim diplomasisine yatırım yapanların sayısı her geçen gün artmaktadır. Özellikle 21. yüzyılda bilimler arası bir çerçeveye, yeni kamu diplomasisinin tanıtım ve markalama yöntemleri ile birlikte yorumlanması, eğitimin marka değerinin yükselmesine ve ülkeleri bu alanda daha etkin faaliyetler yapmaya yönlendirmektedir. Bu durum, devletler arasında eğitim sektöründe markalaşma çalışmalarının hız kazanmasına neden olmaktadır. Artan ilişkiler ve bağımlılıklar nedeniyle, devletler artık eğitim kaynakları yönünden yumuşak güç yöntemlerine ve kamu diplomasisi tecrübelerine daha fazla ihtiyaç duymaktadır (Akar ve Gürkaynak, 2022: 158)

Ülkeler, olumlu bir imaj ve itibar elde etme amacıyla kültürel varlığını gerçekleştirilmeye yönelik olarak kendi kültür ve değerleri ile eğitimlerini farklı ülkelerle paylaşma yöntemleri geliştirmişlerdir. Bu esnek durum eğitim, değerlerin kabulü ve yayılması açısından kilit bir role sahiptir. Eğitim programları aracılığıyla ülkeler, kendilerini cazibe merkezi haline getirmek suretiyle gelecekte karar vermede aktif rol oynayabilecek bireyleri etkilemeyi hedeflemektedir. Eğitim alanındaki çalışmalar, kamu diplomasisi çerçevesinde kültürlerin tanıtımına, ortak değerlerin çeşitliliğine ve sivil diyalogun ilerlemesine önemli katkılar sağlamaktadır. Özellikle üniversitelerin yanı sıra kamu ve özel kurum kuruluşların tümü, ülke tanınmasına gönüllü etkinlikler yoluyla

önemli rol oynarlar. Eğitim faaliyetleri kapsamında öğrenciler değişim programlarından yararlanarak çeşitli burslar aracılığıyla diğer ülkelerdeki üniversitelerde eğitim alma olanağı bulmaktadırlar. Akademisyenler ise uluslararası konferans ve seminerlerde yer almak, ayrıca uluslararası düzeyde yayımlar gerçekleştirmektedir (Özel, 2021: 947).

Eğitim diplomasisi, bir ülkenin tarihinden kültüründen, ekonomisinden, politik ve akademik durumu benzeri çeşitli faktörlere bağlı olarak şekillenmektedir. Eğitim diplomasisini şekillendiren özellikleri arasında küreselleşme, kültürel dinamikler, eleştirel pedagoji, bilginin sınıflandırılması ve teknolojik gelişim diplomatik becerilerdir. Eğitim diplomasisi, küreselleşmenin sonucu olarak ülkelerin küreselleşme süreçlerine ve karşılaştıkları süreçlere göre biçimlenmektedir. Ayrıca eğitim diplomatlarının şekillenmesinde, eğitim diplomatlarının yer aldığı ve iletişimde yer alan kültürün özellikleri de önemli bir rol oynamaktadır. Eğitim diplomasisi, kültürler arasında var olan farklılıkları göz önünde bulundurarak ve buna göre güncellenerek şekillendirilmektedir. Eğitim diplomasisinde yapısal olarak bilginin doğası, deneyimsel bir arka plana dayanmakta ve bilgi edinimi karşılıklı deneyimlere dayalı olarak gelişmektedir. Küreselleşmenin problemlerinin çözümünde eleştirili düşünme ile bilinçlenme, eğitim diplomasisinin daha müreffeh bir yaşam için şekillenmesine katkıda bulunabilir. Teknoloji, hem iletişim hem de eğitim ve öğretim etkinliklerini sürdürebilme yeteneği açısından eğitim diplomasisini dizayn eder. Ayrıca eğitim diplomatlarının sahip olduğu mesleki yetenekler eğitim diplomasisinin şekillenmesinde önemli rol oynar (Kaya, 2019: 5)

1.3.3.4. Dış politika

Dış ilişkilerde yürütülen diplomasi, birçok aktörün ortak değerlendirmeleri ile sağlanan karmaşık bir süreçtir. Bu faktörlerin etkilerinin durumu ve zamana ve ilişki geliştirilenin görünümüne göre şekillenmekte ve ülkenin içinde bulunduğu stratejik düzey ve coğrafyası, sosyal ve kültürel durumu, ekonomik etkinlikleri ve oluşan siyasi yapı dış politikayı şekillendiren temel faktörlerdir. Güvenilirlik üzerine inşa edilmiş bir dış politika ve diplomasi söz konusu olduğunda, bu politikaların geliştirilmesinin, kendi kültürel değerlerine, gelenek ve görenekleriyle tutarlı tutum ve davranışlar sergileyerek etik değerlere uygun hareket etmesi beklenir (Öğreten, 2019: 9)

Kültürel diplomasisinin, kültürle oluşan bir kavram olarak her türlü kültürel etkileşimin kültürel diplomasi olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Öncelikle kültürel diplomasinin, bir devletin dış politikasına yönelik bir faaliyet olması gerekmektedir. Bu nedenle, devlet yapısı içinde ve devlet tarafından sürdürülmesinin başlatılması kültürel diplomasi faaliyetleri olarak kabul edilebilir. Kültürel diplomasi, dış politika amaçlarını desteklemek amacıyla bir ülke kültürünün yayılımı olarak ifade edildiğinde bir ülkenin kültürel yaşamını dönüştürüp kullandığını söyleyebiliriz (Yağmurlu, 2019: 1190).

Dışişleri Bakanlığının günlük işlemleri en büyük kısmı, dış temsilciliklerle, Türkiye'deki yabancı misyonlar ile diğer kamu kurumlarıyla yapılan yazışma ve iletişimlerle geçer. Dış politika, bu faaliyetler aracılığıyla somut şekli alır. Bu sürecin en mühim parçası, dış temsilciliklere gönderilen talimatlar ve bu temsilciliklerden alınan bilgi ile yorumlardır. Bir devlet veya uluslararası kurum gözetimindeki büyükelçiden bilgi ve görüş alınmaksızın politika yapılmaz ve karar alınmaz. Normal dışişleri koordinasyon birimi, diğer ilgili devlet kurumlarının fikir ve görüşlerini almak üzere yerine getirir. Tartışmalı olma olasılığı düşük olan konularda, yazışmalar yoluyla görüşülür. Görüşler çok fazla farklılık göstermiyorsa ya da bazı konular için zaten son yetki dışişlerine bırakılıyorsa sorun olmuyor ve politikaya son biçim dışişlerince verilmektedir. Günümüzde Dışişleri Bakanlığı, güvenlik, ekonomi ve ticaret ile beraber çevre, teknoloji ve insan hakları gibi son derece çeşitli alanları kapsayan dış politikayı eşgüdümlemek göreviyle karşı karşıyadır. Dışişleri Bakanlığı bu görevi, neredeyse bütün diğer bakanlık ve kamu kurumlarıyla koordinasyon, yazışmalar yapmak ve toplantılar düzenlemek durumundadır (İskit, 2018: 186-187).

Devletler artık yalnızca klasik diplomasi yöntemleriyle sonuçları elde edememektedir. Uluslararası ilişkilerde geline aşama, kamu diplomasisi çerçevesinde tanımlanmış unsurlarla muhatap ülke toplumlarını etkilemek ve tabir yerindeyse “gönül kazanmak” zorunlu hal almıştır. Kamu diplomasisi, bu şartlarda dış politikanın vazgeçilmez ögesi haline gelmiştir (Kocabıyık, 2019: 164).

Ülkelerin karşılıklı olarak politik etkide bulunabilmesi amacıyla yürüttükleri kültürel diplomasi fikrinin esasında, kültürel yönden birbirleri ile daha yakınlığı olan taraflar arasında politik iletişimin daha kolay sağlanacağı hipotezi bulunmaktadır. Kültürel diplomasi, devletin yönetimiyle kültürel alışveriş aracılığıyla yakınlık bağları sağlamak ve bununla birlikte iktisadi ve ticari kazanımlar sağlayarak ülkeler arasındaki

iletişimi güçlendirmeyi amaçlayan bir dış politika aracı haline gelmektedir (Okumuş, 2021:1977).

Bir ülkenin yürütmekte olduğu dış politikasının yumuşak güç faktörüne dönüşebilmesi, kullanılan dil ve uygulamaların hedef ülke halklarının algılarında ve gönüllerinde olumlu bir karşılık bulması gerekmektedir. Bu açıdan dış politika söyleminde, üstünlük vurgusundan kesinlikle kaçınılmalı, birliktelik vurgusu tüm açıklığıyla ortaya konulmalı. Aynı şekilde hiçbir toplum, bir diğer bir toplumun uzantısı olmaktan ve küçük görülmekten hoşlanmaz, bunun için iletişim esnasında muhataplarda görülen eksiklikler ve kusurlar asla ön plana çıkarılmadan, değişim isteklerinin zaman içerisinde oluşması için gayret edilmelidir. Eğer sizin bir meziyetiniz ve avantajınız varsa ve bunu uygun biçimde sunabilirsiniz, muhataplarınız zamanla sizin bulunduğunuz konuma ulaşma gayretinde olacaklardır. Tabi ki bunun gerçekleşmesi için samimi ve oldukça sabırlı bir tutum ve yaklaşımın geliştirilmesi zorunludur. Stratejik iletişim, bilişim operasyonları ve oluşturulan stratejik savaş gibi simge ve kavramlar ile dışışleri bakanlığı sorumluluğundaki kamu diplomasisi kavramının uygulandığı alanlar, iç içe geçmiş biçimde birbirlerine yakındır. Koordinasyon doğru ve zamanında sağlanamadığı durumda büyük sorunlar ortaya çıkabilir. Özellikle askeri ve sivil yönetim arasında uyumsuzluk ve sürtüşmelerin bulunduğu, ya da yönetimin seçilmiş sivillerin yerine askerlerin kontrolünde olduğu devletlerde etkili bir kamu diplomasisinden bahsedilemez (Özev, 2011).

Günümüzde dış politikanın şekillenmesini oluşturan faktörler: küresel düzeydeki büyük güçlerle olan diyalog, ülkenin ekonomik büyüme ve siyasi potansiyeli, fiili güç olarak etkinlik yaptığı alanlar ve bölgeler, küresel boyutta ekonomik ve kültürel nüfuz veya güç arayışları şeklinde ifade edilebilir. Bölgesel dinamikler ise bunlara uygun dizayn yoluyla büyük ölçekli oyunda, genişlemeye sahip olan bir ülkeye dönüşmeye çalışılmaktadır (Doğan, 2010: 2).

Devletlerarası bağları şekillendiren dış politika, yüzyıllar boyunca kapalı kapılar ardında yürütülmüş ve siyasal alanın kapalı kutusu olarak kalmıştır. Ancak zamana bağlı olarak bu durum değişmiştir. Dünyadaki gelişmelere bağlı olarak dış siyasetin biçimi ve içeriği dönüşmüştür. Teknolojik gelişmeler ve demokratikleşme gibi iki güçlü etken, dış siyaseti yalnızca ayrıcalıklıların erişebildiği bir yasak bölge olmaktan çıkararak daha şeffaf hale getirmiş gibi görünmektedir. Diplomasi, dış siyaset denilince ilk olarak akla gelen ve demokratik toplumların kapılarını dünyaya açmıştır. Dış siyasetin odağında

ulusal çıkarlar bulunmakta ve hedef ise barışın korunması ile yabancı ülkelerle iyi ilişkiler ve iş birliğinin geliştirilmesidir. Bu süreç, iki taraflı veya çok taraflı şekilde yürütülür. II. Dünya Savaşı sonrasında çok taraflı diplomasi alanı önemli ölçüde genişlemiştir (Yavaşgel, 2009: 6-7).

2. BÖLÜM

2.1. Diplomasi Kavramı

Diplomasi eski bir Yunan kelimesi olup “diplo” kökeninden gelen bir kavramdır. Diplomasi devletlerin dış siyasette uyguladığı politika yöntemi olarak da ifade edilebilir. Uluslararası ilişkiler değerlendirildiğinde diplomasi dış politikanın etkin faktörü konumundadır. Diplomaside temel amaç çatışma ve savaşların olmasını önleyerek barışı sağlamaktır. Aynı zamanda diplomasi kuramı uluslararası ilişkilerde etnik köken, inanç ve dil farklılığı gözetilmeden iletişim ve diyalog olarak da ifade edilebilir. Günümüzde diplomasi kuramı dar ve geniş olmak üzere iki anlamda kullanılabilir. Dar anlamı ile değerlendirildiğinde diplomasi bir devletin dışişleri bakanlıkları ve temsilcileri olan büyükelçilikler aracılığı ile yürütülen görüşme ve anlaşmalar sayesinde gerçekleşmektedir. Geniş anlamda diplomasi ise uluslararası münasebetlerde kullanılmaktadır. Geniş anlamda diplomasi BM, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Avrupa Birliği (AB) gibi uluslararası örgütler marifeti ile yürütülmektedir (Abdurrahmanlı, 2021:141).

Tarih boyunca yaşananların bir kısmı, günümüzün sosyal ilişkileri, toplumsal ilişkiler ve toplumsal ilişkiler alanında daha fazla gelişme ve gelişmeleri içermektedir. Aileler, aşiretler, derebeylikler, özerk bölgeler, devletler ve imparatorluklar gibi toplumsal yapılar oluşmuş ve yakın bölgelerde yer alan güçlerle etkileşimleri olmuştur. Bu süreçte, var olan her gücün “kendi doğrusu ve menfaati” doğrultusunda kabiliyet geliştirmesi sonucunda anlaşmazlıklar oluşmuştur. Zaman içinde savaşların artması, devletlerin ekonomik, askeri ve toplumsal açılardan sıkıntılar yaşamalarına neden olmuştur. Bu zorluklar, savaşın yerine daha az zarar veren yeni çözümlerin geliştirilmesini zorunlu kılmıştır. İşte bu noktada, devletlerin yöneticileri arasındaki uluslararası "diplomasi" devreye girer. Diplomasi, devletlerin çıkarlarını koruyarak çatışmaları en aza indirmeyi ve barışçıl olmayı amaçlamıştır (Arslan, 2014: 24). Örneğin, Osmanlı Devleti kuruluş döneminden itibaren birçok devletle diplomatik ilişkiler kurmuş, bunun için de ilişki ve iletişim içinde olduğu devletlere elçi göndermiş ve elçi kabul etmiştir. Osmanlı Devleti'yle diplomatik ilişki kurmak adına elçi gönderen ilk devlet Venedik olmuştur. Venedik'ten sonra ise diğer İtalyan kent devletleri de Osmanlı'ya elçiler göndermeye başlamışlardı (Nasıroğlu Aydın, 2023: 20).

Diplomasi, askeri güç temsilcileri, istihbarat şefleri ve iletişim alanlarıyla birlikte, bilgi alışverişi, yatırım ve analiz ile ilgilenen bir alandır. Bilgi, birikim ve bilgi edinme konularında uzmanlaşmış bir meslek grubudur. Hükümetlerin farklı bölgelerdeki personeli, topladıkları bilgilerle önemli görevlerin icra edilmesini sağlar. Bu bilgiler, ülkelerin politikalarını oluşturmada önemli faydalar sağlar çünkü devletler, ülkelerin politika planlarını anlamak ve buna göre belirli bir vizyon geliştirmeyi arzular. Diplomasi işlev olarak sadece bir devlet için farklı bir toprak parçasındaki resmi işleri yürütmek anlamına gelmez; aynı zamanda bilgi alışverişine odaklanarak dünya politikaları oluşturmayı ve en iyi şekilde haber toplama olanağını kullanarak diplomatik süreçte katılmayı ifade eder. Uluslararası görüşmeler, diplomatlar aracılığıyla sağlanır ve bu görüşmelerin yapılmasına ise diplomasi olarak tanımlanır (Poyraz ve Dinçer, 2016: 35-36).

Bu yönüyle bakıldığında diplomasi olgusu, toplum içinde genel olarak uluslararası politika veya dış politika kavramları ile benzer şekilde kullanıldığı görülmektedir. Ancak söz konusu olgu, bu kavramların muhtevasından ziyade nasıl icra edildiği ile ilgilenmektedir. Diğer bir tanımlamayla, diplomasi, bir iktidarın almış olduğu kararlar neticesinde düşünce yapılarını doğrudan başka ülkelerin karar süreçlerine ulaştırma stratejileri olarak açıklanmaktadır (Kömür, 2020: 92). Diplomasi, dünyanın her yerindeki Devletlerin ilişkilerini barışçıl ilişkiler sağlayacak şekilde yürütülmesi şeklinde de ifade edilebilmektedir (FDFA, 2008: 3). Diplomasi, bağımsız devletlerin hükümetleri arasındaki resmi ilişkilerin akıl ve incelik yoluyla yürütülmesidir. Bu noktada diplomasi için “bir uzlaşma sanatı” ifadesini kullanmak önem arz etmektedir (Aydın ve Şahinoğlu, 2023: 30).

Devletlerarası müzakerelerin kabul edilen mekanizması olarak diplomasi, bir süreç olarak ulus-devlet sisteminin normal işleyişi için esastır. Ancak hızlı “Diplomatik olarak aktif” devlet dışı aktörlerin sayısındaki artış, sosyal medya gibi teknik yenilikler ve bu konuda kamuoyunun farkındalığı ve duyarlılığı iklim değişikliği, salgın hastalıklar ve göç gibi küresel sorunlar önemli ölçüde diplomatların faaliyet gösterdiği ortamı değiştirmiştir. Diplomatların bu değişime bağlı olarak uyum sağlamaları zorunluluk halini almıştır. Bununla birlikte, realizme, liberalizme ve marksizme yönelik ana akım yaklaşımların hiçbirisi diplomasiyi uluslararası ilişkilerin merkezi bir unsuru olarak görülmemiştir. Diplomasi, diplomatların mikro düzeydeki sosyal uygulamalarından ziyade, sistemik olarak makro düzeydeki çatışma ve iş birliğine odaklanma eğilimindeydi. Bu

geleneksel devletçi yaklaşım, onlarca yıldır bilimi şekillendiren diplomasi çalışmalarında önde gelen değerler dizisi olarak kabul edilmiştir (Hart, 2021: 2-3).

Diplomasi kavramı hakkında farklı düşünürlerin ifadelerindeki tanımlamalarından da anlaşıldığı gibi diplomasi karşılıklı müzakere etmeyi ve sorunlara sulh ile çözümler aramayı hedeflemektedir. Sesli ve görüntülü medya araçlarında duyulan veya görülen "... sorunu ile ilgili diplomatik girişimler başlatılmıştır. Bunun için müzakere süreci başlayacak" gibi söylemler, diplomasinin sulh çalışmaları için diyalog yürütmek üzere müzakerelerin yapıldığını göstermektedir. Devletlerarası iletişimi yürütme ve yönetme uğraşısı ve bu uğraşının pratize edilme alanı diplomasi olarak tanımlanmaktadır. Diplomasinin birinci özelliği müzakeredir. Ülkelerarası temasları sürdürmede en etkili yöntem olarak değerlendirilen diplomasi tanısının birinci özelliği olan müzakere esnasında, devletlerarası temasları yürütmekle vazifeli olan temsilcileri buluşarak, devletlerarası bağları geliştirmek üzere diyalog kurmakta ve bu diyalogda her temsilci mensubu olduğu ülke lehinde çalışmalar yürütmek sureti ile çıkarların örtüştüğü devletler ile işbirliği yapmaktadır. Daha çok dış politikanın uygulama aracı olarak değerlendirilen diplomasinin temel hedefi ülkelerarası diyalogu yöneterek, ülkelerarası ihtilafları askeri gücü kullanmadan sulh yolu ile çözmektir (Erzen, 2014: 8).

Tarih boyunca toplumlararası iletişim daima önemli görülmüş, yaşanan uyuşmazlıkların çözülmesi için barışçıl yöntemlerin uygulanma tercihi diplomasiyi geliştirmiştir. Genel anlamda soyut olarak değerlendirildiğinde diplomasi bir dış siyaset aracı olup; uluslararası ilişkilerde tarafların iletişim ve görüşmelerle barışçıl çözüm yöntemleri geliştirme becerisidir. Ancak sahip olunan güç ve askeri yöntemlerin kullanımı sorunların çözümünde kullanılması uluslararası ilişkilerde sıkça görülen bir realite olup sorunlar daima barışçıl yöntemler ile çözülmemiştir. Bununla birlikte diplomasi ülkelerin anlaşmazlıklarında ve ortaya çıkan sorunlarının çözümü için takip edilen temel yöntemlerden birisidir. Bundan dolayı yaşanan sorunlarda güç kullanımı ve diplomasi dengesinde sadece silah gücü ve konuşma değil aynı zamanda taraflar arasındaki anlayış, diyalog, etkileşimi veya aradaki kısıtlamaların etkinliği arasındaki düzeye de dayanmaktadır (Ekmen, 2021: 92).

Diplomasi, temelde bir uzlaşma sanatı olup, devletlerarasındaki ilişkilerde tarafların çıkarıldığı ve her iki tarafın avantajına sahip bir sonuca ulaşma yetkisinin kullanılma yöntemidir. Bu yöntemin temel özelliği, karşı tarafı veya tarafları belirlemektir. Diplomasi ayrıca, askeri güç kullanımı, dayanışma ruhu ve

devletlerarasında ilişkilerde etkin iletişim yolu olarak görülür. Uluslararası örgütlerin, güç dengesi sağlama konusunda diplomasinin etkili bir araç olduğunu söyleyebiliriz. Bu nedenle diplomasinin; düzen, denge sağlığı, uluslararası ilişkileri güçlendirme konuları son derece önemlidir. Eğer ülkeler arasında savaş veya askerî harekât yoksa, bunun anlamı diplomasinin etkili bir şekilde işlediğidir; yani savaşlardan veya askeri müdahalelerden kaynaklanan zararlar diplomatik ilişkilerle azaltılabilir (Öğreten, 2019: 43).

2.2. Diplomasinin Tarihsel Gelişimi

Diplomasi tarihsel olarak insanlıkla yaşıt bir olgudur. İlk dönem toplumları arasında meydana gelen uyuşmazlıkların çözüm yöntemi olarak savaş yönteminin kullanıldığı, yapılan savaş sonrasında ise tarafların kazanım ve kayıplarının belirlenmesi amacıyla görevli araçların var olduğunu ve bu araçların savaş süresince savaşçılardan farklı bir konumda bulundukları bilinmektedir. Bu uygulama diplomasinin ilk dönemlerine örnek teşkil etmektedir. Bu ilk dönemle ilgili olarak arkeolojik çalışmalarda ortaya çıkan tarihi kayıtlarda, ilk dönemde diplomasinin tek yönlü ve süreli bir nitelik taşıdığını, bu amaçla görevlendirilen temsilcilerin karşılıklı olarak güvenliklerinin sağlandığı ve görevlerini tamamladıklarında bu statülerinin ortadan kalktığını ve ülkelerine geri dönerlerdi (Kurtcu, 2021: 15).

Tarihsel süreç incelendiğinde, diplomasinin kadim toplumlar tarafından merak ve algı yönetimi olarak kullanılan kritik bir alan olduğu görülmektedir. Avrupa'da, Roma İmparatorluğu'ndan Antik Yunan'a kadar uzanan bir yelpazede uluslararası devletlere ait çeşitli çalışmalar ve eserler mevcuttur. Osmanlı Devleti de Avrupa ülkeleri ile olan ilişkilerini canlı tutabilmek amacıyla dış diyaloga ve diplomasiye büyük önem vermiştir. Özellikle Avrupa'ya gönderilen sefirlerin kaleme aldığı sefaretnameler, Osmanlı'nın yurt dışında tanınması ve diplomasinin ilerlemesini sağlayan önemli belgeler arasında yer almaktadır. (Poyraz ve Dinçer, 2016: 35). Aynı şekilde, Arap toplumlarında da ticari hayatları sayesinde uluslararası ilişkilerde önemli tecrübeler edinerek ve sonraki nesillere geniş bir diplomatik miras bırakmışlardır. İslam öncesinde Araplar, yabancı devletler ve diğer kabilelerle işbirliği yapmak amacıyla elçiler göndermiş ve gelen elçileri ağırlamış, çeşitli anlaşmalar yaparak bu süreçte diplomasi alanında zengin bir birikimi elde etmişler (Kapar, 2022: 159).

Tarafların birbirine karşılıklı olarak görüşmelerin yapılması amacı ile aracı gönderme yöntemi diplomasinin ilk adımları olarak değerlendirilmiş, bu araçların saldırıya uğramadan güvenli bir şekilde mesajlarını iletebilmeleri için can güvenliklerinin sağlanması gerekliliğini beraberinde getirmiştir. Korunma statüsü beraberinde araçların belirli tanıtıcı işaretler ile belirgin olarak tanınmalarını ve sağlamıştır. Bu şekilde toplumlararası diyaloglarda başta ticari ve evlilik ilişkileri olmak üzere diğer toplumsal alanlarda genişleyerek devam etmiştir. Diplomasinin ilk uygulamalarının ne zaman başladığı ile ilgili olarak kesinlik olmamakla birlikte, ilk uygulamalarda sürekliliğin esas olmaması bu yönüyle kalıcı diplomasinin henüz oluşmadığını tartışma götürmez bir husustur. Bu nedenden dolayı süreklilik gerektirmeyen diplomasi “ad hoc diplomasi” olarak tanımlanan bu uygulama; tek taraflı ve ihtiyaca binaen gerçekleşen diplomasi bir yöntemi olup, görevlendirilen diplomatik temsilcinin belirlenen bir görev ile karşı muhatap devlete giderek öngörülen çalışmaları yapması, görevinin tamamlanmasına müteakip ülkesine geri dönmesi şeklinde açıklanmaktadır. Tarihte bu şekilde sürekli olmayan ad hoc diplomasi örneklerini Eski Mısır ve Hititler zamanında karşılıklı gerçekleşen hediye, tebrik, taziye dileklerinin iletildiği mektuplaşma uygulamalarıdır (Eren, 2021: 35).

Diplomasiyi eski ve yeni dönem olarak iki döneme ayrılabilir. Eski dönem diplomasi olarak tanımlanan Adhoc diplomasi uygulanmasına Antik Yunan, Antik Mısır, Roma ve Hititler arasında görülmektedir. Yeni dönem diplomasinin başlangıcı olarak 17-18 yüzyıl olduğu söylenebilir. Bu yeni dönem diplomasi uygulamalarına ise Fransız İhtilali akabinde gerçekleşen Viyana Kongresi ve Lahey Barış Konferansı esnasında uygulanan diplomaside görülmektedir (Abdurrahmanlı, 2021:142).

2.2.1. Eski dönem diplomasisi

İnsan toplulukları arasında iletişim ve diyalog yazılı tarihten öncesine dayanmaktadır. Bu iletişim kabile, aşiret ve klan gibi toplumlar birbirleriyle karşılaştıkları gün başlamıştır. İlk topluluklarda evlenme, ticaret ve yerleşim yerlerinin belirlenmesi ve buna benzer birçok konuda karşılıklı görüşmeler yapmışlardır. Bugün dahi devletlerin uyguladıkları bazı niteliklerin ilk toplumlardan beri var olduğu bilinmektedir. Var olan sınırlı kaynaktan öğrendiğimiz kadarıyla; ilk çağ döneminde toplumlar arasında elçilerin olduklarını ve mesajların iletilmesinde görev almaktaydılar.

Mesaj ileten elçiler genelde tanıtıcı bir işaret kullanır, dokunulmaz sayılır ve törenle karşılanırlardı (Öğreten, 2019: 58).

2.2.1.1. Antik Yunan'da diplomasi

Eski Yunan şehir devletlerinde diplomasi ilkel düzeyde kullanılmıştır. Diplomasinin burada ortaya çıkışının birden fazla nedeni vardır. Öncelikle, Eski Yunan bölgesinde güçleri birbirine denk düzeyde Atina ve Sparta benzeri birçok şehir devletleri vardı. Siyasi organizasyonları üst düzeyde olan bu şehir devletlerinin birbirleri üzerindeki hakimiyetleri uzun süreli olmamıştır. Bundan dolayı diplomasi sık kullanılan bir yöntem olmuş ve bu şekilde aktörler varlıklarını uzun süre kurumuşlardır. Aynı zamanda bu dönemde diplomasinin açıklık ilkesi gereğince konuşmalar kamuoyunun huzurunda yapılmıştır. Aynı zamanda bu dönemde konferans diplomasisi olarak isimlendirilen çok taraflı örneklerine de rastlanmaktadır. İkinci olarak, Eski Yunan'da iktisadın ticaret üzerine olması, diplomasinin gelişimine büyük etkisi olmuştur. Ticaret farklı toplumlar arasında etkileşim ve diyalogu geliştiren, çatışmadan ziyade uzlaşmayı esas alan niteliğinden dolayı diplomasinin gelişimine önemli katkıları olmuştur (Kodaman, 2010: 77).

Eski Yunan diplomasisinin diğer önemli bir niteliği görevlendirilecek diplomatların iletişim yetenekleri önemsenirdi. Diplomatik elçilerin seçimi halk tarafından yapıldı. Kabul edilen diplomat seçim süreci şehir devletleri tarafından rütbe dereceleri belirlenen bir terminoloji esas alınarak yapıldı. Bu şekilde görevlendirilen diplomatın unvan ve düzeyi, karşı tarafa verilen saygının göstergesi ve devletlerarasındaki değişimlerde habercinin kimliği, duyurulmamış ise de sanal bir kabuldü. Aynı zamanda bazen diplomatlar sözü mesaj iletiminde de görevlendirilirdi (Jönsson ve Hall, 2004: 4).

2.2.1.2. Roma diplomasisi

Yunanlılarla kıyaslandığında Romalılarda diplomasinin gelişimi daha alt düzeydedir. Bunun nedenlerine bakıldığında birkaç nokta söylenebilir. Birincisi askeri olarak güçlü olmalarından dolayı diplomasi yöntemini daha az kullanmışlardır. İkincisi Yunan ekonomisi daha çok ticarete dayalı iken Romanın ekonomisi ise daha çok tarıma

dayalı olmasından kaynaklı olarak ticari ilişkiler ikinci planda kalmış, bu durum diplomasinin gelişmesini olumsuz etkilemiştir. Üçüncü neden ise Roma'nın Yarımadasının Milattan Önce (M.Ö.) 10. asırdan itibaren farklı halklardan göç almasıyla yarımada dil farklı uygarlıklar kurulmuştur. Zaman içinde Roma bu farklı uygarlıklara hâkim oldukça kendi dil ve kültürünü dayatmıştır. Bu dayatma sonucu bölgedeki farklı dile ve kültüre sahip uygarlıkları baskılayarak yönetimine almıştır. Bu anlayıştan dolayı diplomasinin gelişimi sekteye uğramıştır (Kodaman, 2010: 78).

Roma diplomasisi ile ilgili birincil kaynaklar parçalı ve düzensiz bir şekildedir. Konuyla ilgili bütüncül bir kaynak mevcut değil ve geriye dönük olarak bazı konularda birkaç değerli belge günümüze ulaşmıştır. Romalılar ve muhtemelen diğer İtalyan devletleri, rahip loncalarını kullandıkları ve en eski zamanlardan milattan önce 8. Yüzyıldan beri Romalılar devletlerarası ilişkiler arabulucularını rahipler arasından seçiyordu. Bu seçilenlere fetüs rahipler deniliyordu. Buna göre Roma ile başka bir devlet arasında anlaşmazlık ortaya çıktığında veya haksızlığa uğradığında bu fetüs rahipler diplomat olarak muhatap devlete gidip aradaki anlaşmazlığı gidermek için girişimlerde bulunurlardı. Eğer yapılan görüşmeler ile rahatsız eden devlet tatmin edici olumlu bir karara varmaz ise otuz üç günlük bir süre içinde rahipler suçu işleyen devlete rapor edecek ve bundan sonra artık Romalıların izlemesi gereken uygun yol konusunda tanrılara danışılacak ve tanrıdan gelen işarete göre hareket edilecektir (Burton, 2018: 2).

Roma'nın, Cumhuriyet ve İmparatorluk dönemlerinde dış ilişkilerin icrası birbirinden farklılık göstermiştir. Cumhuriyet döneminde dış ilişkiler Senato üzerinden yürütülmüş, dış ülkelere diplomat görevlendirmek ve buralardan gelen diplomatları kabul etmek Senatonun görevlerinden olmuş. Ancak İmparatorluk döneminde ise, senato varlığına rağmen işlevsiz kalmış ve tüm yetkilerde olduğu gibi dış ilişkilerde de yetki imparatora toplanmış ve bu durum beraberinde diplomatik süreçlerde aksaklıklara yol açmıştır. Örneğin İmparator ile çeşitli konularda görüşmeye gelen elçilerin imparatora ulaşması dahi sorun olmaya başlamıştır (Ergüven, 2016: 118).

Diplomasi, ikili ilişkilere kişisel becerilere dayanıyordu ve Romalılar, toplum önünde etkileyici ve ikna edici konuşma becerisine sahip kişilere değer veriyorlardı. Bu konuda Roma'nın diplomatik örnekleri ile ilgili ve diğer devletlerden nasıl etkilendikleri hakkında eski kaynaklar yok denecek kadar azdır. Roma diplomasisindeki ilerleme muhtemelen İtalyan deneyimlere ve ilişkilerle yakından ilgilidir. Aynı şekilde zaman içerisinde Roma'nın dost ve düşmana sahip olma anlayışları diplomasilerinin gelişiminde

etkili olmuştur. Tüm bunlarla birlikte Romalılar kendi çıkarlarına uygun ve olağanüstü şartlara karşı esnek bir diplomatik metot geliştirerek bunu korumuşlardır (Campbell, 2013: 209).

2.2.1.3. Bizans diplomasisi

Bizans'ta diplomatik yöntemler büyük bir ustalıkla kullanılmıştır. Roma'nın mirasçısı konumunda değerlendirilen Bizans, Roma ile kıyaslandığında kurumsal ve üslup boyutunda diplomasiyi belirgin olarak geliştirmiştir. Bunun başlıca nedeni olarak Roma'da bulunan gücün Bizans'ta bulunmaması ve reel-politik şartların diplomasiyi kullanılmasını gerekli ve zorunlu kılmasıdır. İlk etapta bu dönemde özellikle göze çarpan elçilerin niteliğindeki farklılaşmadır. Hatip diplomat dönemi kapanmış, onun yerine gözlemci diplomat niteliği öne çıkmıştır. Bunun temelinde ise Bizans'ın komşu ülkelerin güçlü ve zayıf olan siyasi ekonomik ve sosyal taraflarını gözlemleyerek öğrenip ona göre politika geliştirmek istemesidir. Bununla birlikte Bizans'ta protokol esaslarına da büyük önem verilmiştir. Bunun yanı sıra ilk olarak dış ilişkilerin düzenini sağlamak ve yürütmek üzere hükümetin himayesinde Dış İşler Şubesi kurularak farklı devletlere gönderilecek elçiler sistemli bir eğitimden geçirilmiştir. Ayrıca Bizans içinde bulunduğu reel-siyasi şartlardan dolayı diplomasiyi savaştan daha üstün tutmuş ve diplomasiyi icra ederken kendine göre bazı yöntemlere başvurmuştur. Bizans tarafından diplomasi sadece iletişim yoluyla pazarlık ve anlaşma olarak değil, yerine göre hile, entrika ve suikast gibi farklı amaçlar içinde kullanmıştır (Kodaman, 2010: 77).

Bizans'ın diplomaside ortaya çıkardığı önemli bir özelliği de günümüzde halen işlevsel olarak kullanılan konsolosluk müessesesinin oluşmasıdır. Bu müessesenin oluşmasında iki önemli etken bulunmaktadır. Birinci etken, Haçlı Seferlerinin konsolos uygulamasının dünyada yaygınlaşmasında büyük bir etkisi olmuştur. İkinci etken ise Batı Roma İmparatorluğu sonrasında ortaya çıkan siyasi gelişmelerdir (Ergüven, 2016: 120).

2.2.1.4. Antik Mısır ve Hitit'ler arasındaki diplomasi

Diplomasinin tarihsel olarak ilk uygulama örneklerine Eski Mısır ve Hititlerde rastlanmaktadır. Tarihte ilk yazılı antlaşma olarak tespit edilen Kadeş antlaşmasını aynı zamanda diplomasiyi de ilk kayıtlarından biri olarak değerlendirmek mümkündür. Buna

rağmen Kadeş antlaşmasından önce diplomasinin olmadığını söylemek doğru olmaz. Kadeş antlaşmasından öncede elçilerin haber getirip götördükleri bilinmektedir. Bu dönemde elçiler belirlenmiş özel imtiyazlara sahip olup görevlerini yapmalarında kolaylıklar sağlanmıştır. Aynı zamanda o dönemde devletlerin birbirleri ile yazıştıkları Akadça dilinde yazılı politik içerikli “Amarna Mektupları” bizlere eski döneme ait diplomatik kayıtlar olarak bilgi vermektedir (Kodaman, 2010: 77).

Hititlerin ülke sınırlarını genişletmeleri ve Anadolu coğrafyasında yayılmaları ile Hititçe bölgede egemen dil olmuş, Hititçe ve Akadça bölge idareleri arasında kullanılan etkin diplomatik yazı dili olmuştur. Batı Anadolu bölgesine hâkim Arzawa Krallığı idarecileri ve diplomatları Hititçe okuyup yazabilecek katipleri yanlarında bulundurmak zorundaydı. Hititler dönemine ait diplomatik belgelere imparator ve kral bazlı kayıtlara tafsilatlı ve detaylı tasvirlerle ulaşabilmekteyiz. Bu kayıtlardan mektuplaşmaların ve antlaşmaların yapıldığını öğrenmekteyiz (Öğreten, 2019: 60).

2.3. Kamu Diplomasisi Tanımı ve Teorisi

Kamu diplomasisi terimi, 1965 yılında, kariyer diplomatı ve Tufts Üniversitesi Hukuk ve Diploması Fakültesi dekanı Edmund Gullion'un Kamu Diplomasisi Merkezi Edward R. Murrow'u kurmasıyla bilimsel dolaşıma girmiştir. Merkezin bilgilendirme materyali, bu kamu diplomasisi terimini "dış politikaların oluşumunda ve yürütülmesinde halkın tutumlarının etkisi" olarak tanımlanmıştır. Uluslararası ilişkilerin geleneksel diplomasinin ötesinde; diğer ülkelerdeki kamuoyu hükümetleri tarafından oluşturulması, farklı ülkelerden özel çıkar grupları arasındaki etkileşim, insanları uluslararası ilişkiler ve iç politika üzerindeki etkileri hakkında bilgilendirmek, diplomatlar ve yabancı gazeteciler gibi işlevi iletişim olanlar arasındaki iletişim ve kültürlerarası iletişim süreci boyutlarını kapsar. Kamu diplomasisi, geleneksel olarak algılandığı gibi; kültürel, eğitimsel ve bilgilendirici alanlardaki programların devlet desteği, vatandaş alışverişi, yabancı izleyicileri bilgilendirmeye ve etkilemeye yönelik programları içerir (Gurgu and Cociuban, 2016: 126)

Kamu diplomasisi kavramının ilk kullanımına yazılı basında 19. Yüzyılın ortalarında rastlanmaktadır. Kavramı kimi yöneticiler nezaketin eş anlamlısı anlamında, bazıları da empati kurmak olarak kullanılmıştır. Kamu diplomasisi işlevsel olarak dış politikanın uygulanması ve gelişimindeki kamusal tutumlarla ilintilidir. Geleneksel

diplomasinin ötesinde uluslararası ilişkilerin her evresinde, hükümetlerin farklı ülkelerin toplumlarını tesis etmelerini, nitelikli grupların etkileşimini, bir veya birden fazla devletin birbirlerinin karşılıklı ilgi alanlarını, dış politika raporlarını ve bu raporların siyasete etkisini, görevi iletişim olanlar, diplomatlar ve dış görevliler arasındaki iletişimi ve kültürler arası etkileşim sürecini kapsamaktadır (Yıldırım, 2019: 2378).

Egemen devletlerarasındaki etkileşim kaçınılmaz olarak şu diyalogları üretir: diplomaside devletlerle, devletlerin istekleri hakkında iletişim kuran devletler vardır. Bu, dünya siyasetinin altyapısıdır. Kamu diplomasisi ise daha geniş kümenin özel müzakereleri ve gizli etkileşimleri de içerdiği bu diyalogların bir alt kümesidir. Bunlar arasında, liderler, diplomatlar ve diğer hükümet yetkililerinin yanı sıra dışişleri bakanlıklarının ve diğer büroların profesyonel kadroları tarafından üstlenilen devlet politikasının veya eyleminin kamuoyunda adil bir şekilde ifa edilme biçimiyle ilgilenmiştir (Hurd, 2011: 583)

Devletlerin menfaat, fırsat, çekince ve potansiyel tehdit merkezli değerlendirmeleri sonucu oluşturdukları ve kendi dışındaki devletlerin kamuoylarını etkileyip yönlendirmek amacıyla yürüttükleri çalışmalar olan kamu diplomasisi, geleneksel diplomasiden önemli farkı diyalog içinde olunan devletin bürokrasisinden ziyade bürokrasi dışı toplumsal aktörleri ve halk kesimlerini etkilemeyi amaçlamaktadır. Kamu diplomasisi aracılığıyla devletler kendi dışındaki ülkelerin vatandaşlarıyla ve kurumlarıyla diyalog ve etkileşimi geliştirme ve daha da yaygınlaştırma imkânı bulmaktadır. Kendi dışındaki toplumları etkilemek ve doğru bilgilendirmek kamu diplomasisinin ana hedefleri arasındadır. Aynı zamanda kamu diplomasisi devlet ile devlet dışı aktörlerin kendi düşüncelerini kamuoyuna ve yabancı sivil aktörlere ulaştırmanın en etkili yoludur. Kamu diplomasisi, devletlerin yabancı halklar üzerinde kendi ülkelerinin ideal ve çıkarlarına sempatik yaklaşımla hizmet etme sürecidir (Özkan, 2012).

Yakın döneme kadar, kamu diplomasisi daha çok bağımsız devletlerin kendi ulusal çıkarlarını koruma ve dış siyasi amaçlarına ulaşmak üzere farklı ülkelerdeki halkları etkileme amacıyla yaptıkları bilgilendirme ve diyalog yöntemi olarak değerlendirilmekteydi. Bu açıdan baktığımızda kamu diplomasisi, ülkeden ülkeye, özellikle yönetici ve idareciler arasındaki resmi diyalogların yürütüldüğü, diplomasinin bütünüleyicisi olarak değerlendiriliyordu. Bu bakımdan kamu diplomasisi orta ve yüksek eğitim düzeylerinde öğrenciler ve öğrencilerin değişim programları, dil eğitimleri, radyo

ve televizyon yayınları ve gezi programlarını kapsamaktaydı. Bugün ise küreselleşmeyle beraber iletişim teknolojilerindeki ilerlemelerin oluşturduğu değişim ve dönüşümün etkisiyle yeni kamu diplomasisi şeklinde ifade edilen daha kapsamlı geniş yaklaşımların oluşmasına yol açtığı söylenebilir. Kamu diplomasisi bilinen alışılmış diplomasiden farklı olarak devlet kurumlarıyla birlikte devlet dışı aktör ve sivil otorite gruplarının fikir ve düşüncelerinin entegrasyonundan olumlu etkilenmiştir (Avcı, 2021: 6).

Kamu diplomasisi faaliyetlerinin yürütülmesinde bayrak taşıyıcı aktör olarak sivil toplum örgütleri bulunmaktadır. Bununla birlikte, kamu otoritesi ilgili ülkeler ve karar vericiler arasında uluslararası anlayışı teşvik etmeye ve diyaloga girmeye çalışmaktadır. Bu nedenle, geleneksel kamu diplomasi çabaları bilgi, dil ve kültürel programlarla bu anlayışı oluşturmayı amaçlamıştır. Kamu diplomasisi programları iki boyutun dengesi üzerinde inşa edildi: birincisi, bu bilgilendirmenin geleneksel halkla ilişkiler boyutu, ikincisi ise politikalar ve ideolojiler boyutundan oluşur. Özellikle ikinci boyut, bir ulusun yurtdışındaki nüfusları kendi özel politikalarını anlamaya çalışırken aynı zamanda yabancı ülkelerin politikalarını anlamaya çalıştığı iki yönlü bir süreci oluşturuyordu. Bu iki boyutlu yaklaşım içindeki ayrıntılı bireysel eylemler, örneğin ortak akademik programlar ve değişimlerden, kültürel iş birliğinden ve turizmin tanıtımından dil enstitülerinin kurulmasına ve iş birliğine dayalı bilimsel ve sanatsal projelerin organizasyonuna kadar birçok farklı alana uzanıyordu (Swistek, 2012: 80)

Kamu diplomasisi temel olarak devletler tarafından yabancı halklara ulaşmak için kullanılan bir iletişim aracıdır. Halkla ilişkiler uzmanı, bunu medya ilişkileri, tanıtım ve ikna edici stratejiler gerektiren ulusların yanı sıra diğer uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen bir faaliyet olarak görme eğilimindedir. Medya ilişkileri, tanıtım ve ikna edici stratejiler gerektiren sivil toplum kuruluşları, uluslararası ilişkiler akademisyenleri, güç dinamiklerinin rolünü vurgular ve kamu diplomasisini, hükümetlerin yalnızca hükümetlerinden ziyade diğer ülkelerin halklarıyla iletişim kurmak ve onları çekmek için kullandıkları bir araç olarak kavramsallaştırır. Kamu diplomasisini, dış politika amaç ve hedeflerine ulaşma beklentisi ile diğer ülkelerdeki devlet dışı gruplara yönelik devletlerin ve devlet onaylı aktörlerin iletişime dayalı faaliyetlerine atıfta bulunmak olarak kavramsallaştırmak mümkündür. Bu tanım dahilinde kamu diplomasisi, aktörler ve hedefler açısından geleneksel diplomasinin bir uzantısı ve bir dış politika aracıdır (Sevin, 2015: 563).

Kamu diplomasisi literatürünün tartışmalı alanlarından biri, kamu diplomasisi alanındaki devlet dışı aktörlere nasıl davranılacağıdır. Devlet dışı aktörler, sivil toplum kuruluşları (STK'lar), şirketler ve hükümetler arası kuruluşlar olarak üç grupta sınıflandırılabilir. Bu üç geniş kategorinin ortak paydalarından biri, devletlerin temsilcisi olmamalarıdır. Literatürde devlet dışı aktörler, uluslararası ilişkilerle ilgili olan ve uluslararası düzeyde faaliyet gösteren aktörler olarak kavramsallaştırılmaktadır. Devlet dışı aktörlerin kamu diplomasisindeki rolünün analiz edilmesi durumunda, bu tanım bireyleri, resmi ve gayri resmi sivil toplum kuruluşlarını uluslararası düzeyde faaliyet gösteren ve kamu diplomasisi ile ilgili olan içerecek şekilde ayrılabilir (Lee ve Ayhan, 2015: 57-58)

Kamu diplomasisi faaliyetleri bir taraftan husumetleri gidermeye yönelik olabileceği gibi diğer taraftan ise var olan diyalogu daha üst düzeylere çıkarmak için yapılmaktadır. Geline aşamada Türkiye’de de kamu diplomasisi çalışmaları kurumsal yapılanması bu paradigma üzerine kurgulanmıştır (Sancak, 2022: 57). Bu paradigmanın öncü kurumlarından olan TİKA’nın Türk dış politikası çerçevesinde, tarihi bağlar ve akrabalık ilişkileri bulunan Türk Cumhuriyetleri ile sınır komşuları başta olmak üzere, gelişmekte olan ülkelerle ilişkilerin artırılarak güçlendirilmesine önemli ölçüde katkı sağlanmayı amaçlanmaktadır (Erdağ, 2008: 40)

Kamu diplomasisi etkinlikleri birinci aşama bilgilendirme, ikinci olarak etkileme ve son olarak dâhil olma şeklinde üç alanda incelenebilir. Bilgilendirme evresinde kısa süreli etkinlikler ve gerilimler için bilgi yönetimi ve yayımı yapılırken, etkileme sürecinde ise hedeflenen halklara yönelik davranış değişimini hedefleyen uzun vadeli kampanyaları içerdiği belirtilmiştir. Dâhil olma sürecinde ise ulusal gruplar arasında ve uluslararası düzeyde ilişki geliştirerek, güven ve taraflar arasında diyalog geliştirme hedeflenmektedir. Kamu diplomasisi uygulamalarında tek kişilik formlardan çoklu formlara doğru bir yönelim olduğu belirtilirken aslında önemli bir boyut olan iş birliğinin ise genelde göz ardı edildiği ifade edilmiştir. Her üç boyutun uygun şartlarda ve doğru zamanda değerlendirildiğinde kamu diplomasisi açısından eşsiz değerler sağlayacağı vurgulanırken bireysel formdaki kamu diplomasi çalışmalarının bütüncül iletişim sistemi açısından zorunlu olan özellikler taşıdığı, yaşanan olayların zamanında hızlı olarak uluslararası kamuoyuna duyurulmasında monolog iletişim formunda gerçekleştiği ve bunun kaçılmaz olduğu belirtilmiştir (Köksoy, 2014: 219).

Günümüzde, geleneksel kamu diplomasisi yerine "yeni kamu diplomasisi" kavramının daha fazla kullanıldığı gözlemlenmektedir. Bu durumun teknolojik ilerlemeler ve küreselleşmeye bağlı olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Teknolojinin ilerlemesinin "yeni medya" olanakları, kullanıcıların çoklu bağlantılarını sağlarken; küreselleşme ile paralel gelişen devlet dışı aktörler uluslararası ilişkilerde etkin rol almalarıyla devletler uluslararası ilişkilerde tek olma egemenliğini kaybetmişlerdir. Devlet dışı ilişkiler, yeni kamu diplomasisini teşvik eden bir alanda çalışan aktörler haline gelmiştir. Gelişen teknolojiyle birlikte, ulusal ve uluslararası düzeyde birbirinden farklı net sınırlar da değişmektedir. Bu durum, devlet dışı aktörlerin küresel ölçekte daha fazla büyümesinin sektörde ve uluslararası ilişkilerde daha etkin rol almalarına olanak sağlıyor. Bu bağlamda, devlet dışı aktörlerin yükselişi ve teknolojik ilerlemelerin artışı, uluslararası ilişkiler ve diğer önemli değişimleri beraberinde getirmiştir (Öncel, 2018: 97-98)

Devletlerin kamu diplomasisini etkili bir şekilde yürütebilmeleri için temel boyut yetkinliklerini almaları ve bu noktalara odaklanmaları son derece önemlidir. İlk olarak, günlük iletişimin doğru ve etkin kullanılması gerekmektedir. İletişim kullanıcılarının akıllıca yanıtlanması ve mesajların doğru şekilde iletilmesi, kamu diplomasisinin temel taşlarından biridir. İkinci olarak, merkezi iletişim platformu, hükümet kuruluşlarına uygun kampanyaların araştırılması ve bu kampanyaları destekleyecek yan kuruluşlar büyük önem taşır. Doğru stratejilerle yaratılan kampanyalar, hükümetlerin hedeflerini uluslararası alanda etkili bir şekilde iletmelelerine yardımcı olur. Üçüncü olarak, kalıcı işbirliği kamu diplomasisinin özünde yer alır. Burslar, değişim programları, projeler, seminerler ve konferanslar vb. araçlar devletlerarasında uzun vadeli ilişkilerin gelişmesine katkı sağlar. Bu sayede devletler, yumuşak güçlerini kullanarak birbirlerine yakınlaşarak etkileşim içine girerler. Bu temel unsurlara dikkat edildiğinde, devletler kamu diplomasisini etkili bir şekilde kullanarak uluslararası ilişkilerde daha başarılı olabilir ve onlara rekabet avantajı sağlar (Özgöker, 2020: 90).

Diplomasinin artık devletlerarası bir uygulama alanının ötesine, devletlerarası aktörlerin de uluslararası ilişkilerde etkili olduğu gerçeğine göre değişebilir. Diplomatik çözümler, kamu diplomasi gibi proaktif etkinlikte değildir. Yapılan analizlere göre insan hakları ve ekonomi, diğer uluslararası ilişki unsurlarına göre ise daha hayati hale gelmiştir. Ekonomik ve toplumsal farklılıklar da devletlerarası ilişkilerde önemli bir role sahiptirler. Bu bağlamda, kamu diplomasisi; özel girişimlerle ve planlı devlet

uygulamalarıyla, dünya genelinde daha fazla tercih edilen bir eylem haline gelmektedir. Bu durum, uluslararası şöhretlerin, kamu diplomasisinin eski diplomatik becerilerinin yetersiz kaldığı noktalarda etkin bir şekilde rol almayı kazandığını göstermektedir. Günümüzde gelişmişlik, artık geleneksel diploması yerine kamu diplomasisine odaklanmaktadır. Kamu diplomasisi, devletlere dış politikalarında imaj oluşturma, algı yönetimi, tanıtım yapma gibi bütçe sunarak yabancı kamuoylarını yanımızda proaktif bir rol üstlenerek yükselen bir eğilim ve önemli bir araçtır (Poyraz ve Dinçer, 2016: 37).

Etkili kamu diplomasisi, konuşmanın yanı sıra dinlemeyi de içeren iki yönlü bir yoldur. Başkalarının zihninde neler olup bittiğini ve hangi değerleri paylaştığımızı daha iyi anlamamız gerekir. Bu nedenle borsalar genellikle yalnızca yayından daha etkilidir. Tanım olarak, yumuşak güç, başkalarının sizin istediğiniz sonuçları istemesini sağlamak anlamına gelir ve bu, mesajlarınızı nasıl duyduklarının anlaşılmasını ve buna göre uyarlanmasını gerektirir. Hedef kitleyi anlamak çok önemlidir. Yine de yabancı kamuoyu üzerine yapılan araştırmalar ne yazık ki yetersiz finanse ediliyor. Yabancıları dönüştürmenin en iyi yolu onlara vaaz vermek değildir. Çoğu zaman, siyasi liderler sorunun sadece başkalarının bilgiden yoksun olması olduğunu ve bildiklerimizi bilselerdi, işleri bizim yolumuza görececeklerini düşünüyorlar. Ancak tüm bilgiler kültürel filtrelerden geçer ve aşağılayıcı ifadeler amaçlandığı gibi nadiren duyulur (Nye, 2008: 103).

Tarihsel olarak kamu diplomasisi, bir hükümet ile başka bir devletin halkı arasındaki temas biçimini almıştır. Kamu Diplomasisi her zaman kendi kitlesini doğrudan aramaz. Genellikle hedef kitle içinde kendileri daha geniş toplulukta etkili olan bireyler yetiştirmiştir. Dahası, kamu diplomasisi her zaman yabancı bir halkı etkilemek için acil bir girişim şeklini almaz. Yabancı bir halkı dinlemek ve sonuç olarak yaklaşımınızı ve hatta yüksek politikanızı değiştirmek de kamu diplomasisinin bir parçasıdır. Benzer şekilde temasın uluslararası aktörün imajıyla ilgili olması gerekmez, aktörün dış politikada önemli bir unsur olarak gördüğü bir fikrin teşviki olabilir. Her durumda yöntem, yabancı bir halkla bir tür etkileşim biçimidir ve amaç aynıdır — uluslararası çevrenin yönetimi (Cull, 2009: 12).

Kamu diplomasisi, propaganda değil, objektif konuşmak ve gerçeklere dayalı sağlıklı bir iletişim dili ile çeşitli kesimlere ulaşarak faydalı etkileşim amacını taşır. Bu diplomasi faaliyetleri genellikle "devletten-halka" ve "halktan-halka" olmak üzere iki ayrı koldan yürütülmektedir. "Devletten halka" faaliyetlerinde, devlet kuruluşlarının ve

organlarının resmi araç ve yöntemler kullanarak kamuya aktarılması ön planıdır. "Halktan-halka" doğrudan iletişim faaliyetlerinde ise sivil toplum kuruluşları, araştırma merkezleri, basın, kanaat önderleri ve üniversiteler gibi devlet dışı sivil aktörlerin kullanılması esastır. Kamu diplomasisi, özünde "diplomatlar" ile "yabancı kamuoyları" arasında yer alan ve aralarında cereyan eden iletişim organlarının genişliğinden daha kapsamlı ve geniş bir alanı kapsayacak şekilde tasarlanmıştır. Çift taraflı bir iletişim ve operasyon yönetimi, kamu diplomasisi içerisinde amaç, hedef kitleyi belirlemek ve ihtiyaçlarınıza göre strateji belirlemektir. Bu nedenle kamu diplomasisi, dinamik ve çok yönlü bir iletişim sürecidir. Bu yüzden söylev kadar dinlemek, anlamak kadar anlatmak ve sürekli olarak karşılıklı iletişimi gerektirir. (Kalin, 2021)

2.4. Dünyada Kamu Diplomasisi

Ülkeler arasındaki dil, din ve ırk farklılıklarının belirlenmesi ve iletilmesini içeren çeşitli politik stratejiler uygulanmaktadır. Ülkeler, günümüz koşullarında en uygun şekilde geliştirilmiş olan kamu diplomasisi projeleri aracılığıyla kendi politika ve tezlerini ulusal ve uluslararası mevzuata uygun olarak düzenlemektedirler. Bu faaliyette ülkeler kendilerine özgü kullandıkları araçlar belirleyici olmaktadır. Ancak ülkelerin yürüttükleri politikalar kadar, sahip oldukları tarih ve kültürel mirasla da yakından ilgilidir. Kamu diplomasisi, 2. dünya savaşı esnasında savaşın sivillere yönelik etkileri ile uluslararası dayanışmanın güvenliğin sağlanması üzerinde durarak, çeşitli kararlar almak istemeleri sonucunda önemli bir kavram olmaya başlamıştır. (Erzen, 2014: 61).

Ülkeler arasında çeşitli biçimlerde ve tarzlarda kamu diplomasisi uygulamalarına rastlamak mümkündür. Ancak genellikle, kamu diplomasisinin araçlarından biri olan kültür farkı vardır ve o kültüre dayalı tarihi anlayıştan kaynaklanmaktadır. Her devletin tercih ettiği dil ve araçlar arasında önemli farklar mevcuttur. Bu farklılıkların, ülkelerin izlediği politik ilişkiler kadar, sahip oldukları tarihi ve kültürel mirasla da ilişkilerini gözlemlemek anlamına geldiği söylenebilir. Kamu diplomasisi kapsamında genel ilke ve boyutlar bilindiği üzere, politik öncelikler ve kültürel kodlar ülkeler arasında farklı kültürel diplomasi tutumları ortaya çıkmaktadır (Kocabıyık, 2019: 177).

İnsanlar arası ilişkilerde artışla birlikte kültürlerarası birlik, beraberlik ve etkileşimde artmaktadır. Bu durum, kültürel değerlerin yeni bir dünya düzeninde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu yeni düzen, farklı kültürler arasında bir şeylerin

değişmesiyle birlikte tasarımın ve tanınmanın kaçınılmaz hale geldiği bir ortam eşliğinde Kamu diplomasisi, bir çağdaş uluslararası alanda tanıtım yapmak amacıyla kültür etkinlikleri ve fırsatları sunmaktadır. Bu kültürel unsurlar, bir ulusun canlı ve dinamik kültürel bileşenlerini başarılı bir şekilde yansıtarak dünya dışına tanıtılmasına yardımcı olmaktadır. Özellikle farklı uluslararası ilişkilerde gerçeklerin net bir şekilde anlaşılmasının neden olduğu yabancı düşmanlığı ve radikal bakış açıları gibi olumsuz sonuçlarla baş etmek için kamu diplomasisi büyük önem taşımaktadır. Batı'da Müslüman karşıtı ve düşmanlığına dayanan bakış açısı, toplumların daha fazla düşmanca bakış açıları ve tavırlar sergilemesine neden olmaktadır. Bu bağlamda, kültürel dokunun ve verilerinin mimarisinin incelenmesi, küresel ölçekte daha sağlam ve kalıcı ilişkiler gelişimine katkı sağlar (Akçadağ, 2022: 6).

Uluslararası ilişkilerde diplomasi; devletlerin ve toplumların tarih boyunca değişim ve ortaya çıkan gereksinimlere bağlı olarak değişik biçimlerde kendini anlaşılır kılmaktadır. Bu gelişmelerin ekonomiye yansımaları, 21. yüzyılda kamu diplomasisi devletler ve kamuoylarının taleplerine cevap veren kritik bir sistem olarak önem kazanmasına neden olmaktadır. Ülkelerin belirli konularında değişikliklere gidilmesi, günümüz koşullarında bu taleplere en elverişli yöntem "kamu diplomasisi" vasıtasıyla sağlanmaktadır. Önceki dönemlerde savaşlar genellikle cephede tanklar ve tüfeklerle kazanılırken, günümüzde iletişim, etki, imaj, ikna ve algı mücadeleleri yaşanmaktadır. Kendi ülkenizi doğru şekilde anlatmanız, tanıtmanız ve gücünüzü etkili bir şekilde yansıtmanız gerekmektedir. Bu nedenle, kamu diplomasisi günümüzde uluslararası ilişkilerde giderek daha fazla önemsenmektedir (Arslan, 2014: 27)

Kamu diplomasisi, rıza gösterme ve uzlaşmanın bir sonucu olarak uluslararası barış ve dengenin iyileştirilmesinin bir sonucu olarak uluslararası barış ve uzlaşmanın sağlanmasının bir tezahürüdür. Ülkeler, bunu daha önceden yaratmış ve geliştirmişlerdir. Diplomasiyi ustalıkla uygulayan diplomatlar, devlet görevlileri ve sivil toplum kuruluşları, bu süreci medya ve aracı olmadan doğrudan veya belirli kişi ve grupların aracılığı ile yürütürler. Diplomasi uygulamalarının bir biçimi olan kamu diplomasisi günümüzde artan bir şekilde tercih edilmekte ve ülkeler arasındaki çatışma ve mücadele yerine uzlaşma ve ittifak yoluna gitmektedirler (Özgöker, 2020: 93).

Küreselleşmenin tamamlanması, devletlerin kamu diplomasisine olan ihtiyacı giderek artmaktadır. Küreselleşmenin, belirli bir bölge ile sınırlı olmaması ve farklı coğrafyalardaki insanlara ulaşmak için yaygın iletişim araçlarını kullanmak tercih

olmaktan çıkarak gereklilik olmuştur. Dünyanın dört bir yanındaki bireylerin, her gün paylaşılan bilgiler ile iletişim kurarak tecrübeler karşılıklı olarak aktarılmaktadır. Bu bağlamda, internet teknolojisi küreselleşmenin dünyada gerçekleşmesini ve hızlanmasını sağlayan araç olarak kendini göstermektedir (Poyraz ve Dinçer, 2016: 36).

Soğuk Savaş'ın sona erdirilmesiyle birlikte propaganda ekseninden uzaklaşmaya başlayan kamu diplomasisi, iletişim araçlarının yanı sıra toplumsal, kültürel ve ekonomik unsurların entegre bir şekilde kullanıldığı bir sürece dönüştürülmüştür. Hedeflenen toplumun etkilenebilmesi, o toplumun değerlerinin ve anlayışının doğru biçimde algılanması ve bu algı odaklı faktörlerin geliştirilmesi, araçların çok yönlülüğünü gerektirir. Bu sayede, toplumlara duyarlılık ve kültürel unsurlar aktararak, sempatik kazanımlar veya belirli davranışlar ve bileşenlerin arkasındaki düşünceler anlatılmaya çalışılmaktadır. Çift taraflı işleme, uluslararası düzeyde kültürel ve teknolojik gelişmelerin izlenmesi ve değerlendirilmesi konusunda öncü bir araçtır (Öğreten, 2019: 19).

İletişim tarih boyunca her zaman büyük bir öneme sahip olmuştur. İnsanlar, anlaşmazlıklarını savaşlar yerine barışçıl yollarla çözmeyi tercih ettikçe, diplomasi de buna paralel olarak gelişim göstermiştir. Diplomasi, devletlerin çıkarları ve çözümlerinden kilitlenmeleri anlaşmalar yoluyla aşması sağlanan bir sanat ve uygulama alanıdır. Dolayısıyla, diplomasi ile güç kullanımı arasındaki ayrım, yalnızca kullanılan araçlar (sözcükler veya silahlar) değil, aynı zamanda tarafların birbirleri ile etkileşimi pazarlama, iletişim, anlaşma ve reformların rolleri arasındaki karşılıklı anlayışlarına ve güçler arasındaki dengeye dayanmaktadır (Ekmen, 2021: 92).

Günümüzde küreselleşme, teknolojik yenilikler ve gelişmiş iletişim kanalları, sınırları ve mesafeleri ortadan kaldırarak toplumsal bölgeler arasındaki etkileşimi artırmıştır. Bu bağlamda, toplumların tanıtılması, tanınması ve imaj oluşturulması sürecinde kamu diplomasisi büyük önem kazanmaktadır (Öğreten, 2019: 190).

Soğuk Savaş'ın sona erdirilmesiyle birlikte, kamu diplomasisi faaliyetlerinde bir yavaşlama gözlemlenmiş ve kültürel değişim programları ile hükümetlerin yurtdışında imaj oluşturma kapsamında gerçekleştirilen faaliyetleri önemli ölçüde daraltılmıştır. Ancak, 11 Eylül saldırıları batı toplumlarında güvenlik kaygılarını yeniden artırmış ve tekrardan yumuşak gücün gerekliliğinin anlaşılmasına sebep olmuştur. Bu çerçevede, özellikle Amerika Birleşik Devletleri ve İsrail'de, ulusal güvenliğin sağlanması amacıyla kamu diplomasisi faaliyetlerine daha fazla ağırlık vermeye yeniden başlamıştır. Amerika, Orta Doğu'daki askeri işgallerinin ardından; İsrail ise Filistin'de sebebiyet verdiği hukuk

dışı insani olmayan uygulamaların, imajındaki lekelerini silmek için kamu diplomasisi çalışmalarına ağırlık vermişlerdir (Kocabıyık, 2019: 171).

Kamu diplomasisinin uluslararası stratejilerde önem kazanmasının temelinde Soğuk Savaş sürecinde yürütülen düşünce savaşlarının anlamlı ve önemli bir tesiri bulunmaktadır. Fikirler, silahla veya patlayıcılarla yok edilemeyen kırılmalıklardır; uluslararası sınırlarla birlikte engelleri aşarak yayılabilirler. Bu nedenle, daha etkili düşünceler geliştirerek bu tür ideolojik mücadelelere karşı çıkabilir. Soğuk Savaş dönemi, faşizm ve komünizm arasında, liberal demokrasi ve Marksizm gibi ideolojiler arasındaki mücadelenin hüküm sürdüğü bir dönemdir. Amerika Birleşik Devletleri'nde kamu diplomasisi, özellikle komünizmin ideolojik karşıtlığına dayanan bir mücadele anlayışı ile ortaya çıkmış. Soğuk savaş nedeniyle yaşanan düşünsel bölünme, Amerikan dış politikasının odağına kamu diplomasisinin yerleşmesini sağlamıştır. Bu dönemde, ideolojik çatışmaların yanı sıra ABD'nin kendi imajını dünyada olumlu bir şekilde tanıtmak ve korumak da kamu diplomasisinin ana hedeflerinden olmuştur. Soğuk Savaş döneminde nükleer dengeye büyük özen gösterilmiş, bir sıcak savaş döneminin dünya genelinde felakete yol açabileceği dönemde, "kalpleri ve akılları yenmenin" daha önemli olduğu anlaşılmıştır (Akçadağ, 2022: 5).

Çeşitli ülkeler dünya genelinde farklı biçimlerde ve tarzlarda kamu diplomasisi yürüterek kendi politikalarını, tezlerini ve uluslararası konferanslara katılımlarını sağlar. Her ülkenin benimsediği dil ve iletişim araçları, önemli çeşitliliği içermektedir. Ancak farklılıklar, sadece izledikleri politikalarla değil, aynı zamanda derinlemesine analiz ve kültürel birikimleriyle de ilgilidir (Kalın, 2021).

İlk olarak, ABD'li akademisyenler tarafından geliştirilen kamu diplomasisi kavramı, daha sonra çoğunlukla bu akademik çevrelerce şekillendirilmiştir. Bu yaklaşıma göre, askeri ve ekonomik gücün tek başına yeterli olmadığı, aynı zamanda yumuşak gücün (ikna gücünün) de kullanılması gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda demokrasi, insan hakları, refah hakları ve ekonomik gelişmeler gibi kavramların bir arada kullanılması önerilmekte, kamu diplomasisinin etkin bir şekilde uygulanması gerektiği dile getirilmektedir. Bu tür açıklamaların temel amacının ABD'nin mevcut gücünü daha da desteklemek ve sert gücü artırmak için kamu diplomasisini bir araç olarak kullanma düşüncesi idi. Sonraki süreçte, Rusya ve Çin gibi uzun süredir yükselmeye devam eden güçlü ülkeler kendi bakış açılarına uygun yeni kavramsallaştırmalara yönelmişlerdir. Bu çalışmalar genellikle askeri ve ekonomik gücü, yumuşak güç unsurlarıyla destekleyerek

güçlerini pekiştirmeye odaklanmaya yöneliktir. Bu durum ise güç mücadelesini yeniden canlandırmış ve uluslararası alanda yenilenen, krizler ve çatışma risklerine yol açmıştır. Bununla birlikte, kamu diplomasisinin asıl amacının, yaşanabilir bir dünya sağlamak ve sürdürülebilir, adil bir uluslararası düzen oluşturmak olması gerektiği unutulmamalıdır (Özev, 2011).

Günümüzde dünya ülkeleri açısından stratejik güç kamu diplomasisi olarak ortaya çıkmıştır. Kamu diplomasisi ise kullanıcıların değerlerini dünya geneline daha etkin bir biçimde aktarabilmelerine bağlıdır. "Yumuşak güç" olarak adlandırılan bu kavram, bilim, sanat, spor, kültür ve eğitim gibi unsurların bir araya gelerek başarılı bir şekilde kullanabildiği oranda ülkeler, dünyada çekim merkezi haline gelmektedir. Kamu diplomasisi araçları, toplumsallar arasında etkileşim ve işbirliği olanakları yaratmakta ve ekonomik, siyasi ve kültürel alanlarda dostluk ve işbirliğinin önünü açmaktadır. Toplumlar Arası Operasyonları sağlayan kamu diplomasisi araçları, ekonomik, siyasi ve kültürel işbirliklerine ve dostluklara zemin hazırlamaktadır. Dünyaya başarılı bir şekilde tanıtılan, dostça ilişkilere sahip, uluslararası alanda etkili olan bir ülke dostluk ve işbirliğinin önünü açarak uluslararası ticaretin bir çekim merkezi olur (Özkan, 2011).

Dünya siyasetinde prestij sürekli önemsenmiştir, ancak seçme ve tercih dengeleri nedeniyle güvenilirlik daha da önemli bir güç kaynağı haline gelmektedir.” Propaganda gibi değerlendirilen bilgiler sadece küçümsemekle kalmayabilir, aynı zamanda bir ülkenin güvenilirlik konusundaki itibarını zedelerse verimsiz hale gelebilir. Saddam Hüseyin'in kimyasal silahları hakkındaki iddialar ile El Kaide arasındaki bağları hakkındaki abartılı bahaneler, Irak savaşı için iç takviyenin seferber edilmesini sağlamış olabilir, ancak daha sonra abartının açıklanması, ABD'nin güvenilirliğine maliyetli bir darbe indirmiştir. Benzer şekilde, Ebu Garib ve Guantanamo'daki mahkumlara Amerikan değerleriyle tutarsız bir şekilde muamele edilmesi, ABD'de iyi yaşayan Müslümanların resimlerini yayınlayarak tersine çevrilemeyecek ikiyüzlülük algılarına yol açmıştır. Aslında, yeni Amerikan uydu televizyon kanalı Alhurra'nın kaygan üretim değerleri, onu bir hükümet propagandası aracı olarak kabul edildiği Orta Doğu'da rekabetçi kılmamıştır. Bilgi çağının yeni koşulları altında, her zamankinden daha fazla, yumuşak satış, sert satıştan daha etkili olabilir. Altta yatan ulusal güvenilirlik olmadan, kamu diplomasisi araçları kültürel kaynakları yumuşak çekim gücüne dönüştüremez. Kamu diplomasisinin etkinliği, harcanan dolarlar veya kaygan üretim paketleri değil, görüşmelerde veya anketlerde gösterildiği gibi değişen zihinlerle ölçülür (Nye, 2008: 100).

2.4.1. ABD’de kamu diplomasisi

ABD kamuoyu, genellikle geçmiş dönemlerde dünyanın uyguladığı diplomasi biçimine şüpheyle bakmış, eski diplomasi türleri ile Avrupa'nın savaşları, çatışmaların çözümü ve siyasi çözümlerle dolu tarihi arasında doğrudan ilişkilendirmiştir. ABD, bu durumun ne kadar değerli ve gerekli olduğunun farkına varmış ve geleneksel diplomatik yaklaşımını değiştirmeye yönelik adımlar atmıştır. ABD'nin yabancı ülkelerle iletişimi özellikle birinci Dünya Savaşı sırasında ulusal güvenlik nedeniyle büyük ölçüde gelişmiştir. Başkan Wilson, Ülkedeki ilk büyük kurumu olarak nitelendirilen Kamuoyu Bilgilendirme Komitesi'ni kurarak hem iç hem de dış politikalarını duyurmaya başlamıştır. Bu kurumun kurulma gerekçesi ilk zamanlarda Almanya propagandasının önüne geçmek için kurulmuşken daha sonraları kendisi Amerikan propagandası yapmaya ve gerçek olmayan bilgileri paylaşmaya başlamış ve savaş sonunda da ise kapatılmıştır. (Erzen, 2014: 62).

Soğuk Savaş döneminde ABD ile Sovyetler Birliği arasındaki rekabetin bir alanı olarak, uluslararası kamu diplomasisi, kültürel ve kültürel değişim diplomasisi, kısa dalga ve uluslararası radyo yayıncılığı üzerinden yoğunluk kazanmıştır. Bu süreçte özellikle Sovyetler Birliği'nin kamu diplomasisinin bir stratejisi olarak psikolojik mücadele yöntemini kullandığı görülmektedir. ABD, küresel güç dengesinde daha baskın ve etkin bir konumdadır. Askeri açıdan eşsiz bir küresel erişime sahip olan belirli bir ülke, ekonomik ilişkiler, Japonya ve Avrupa'da küresel ekonominin önemli bir parçasıdır. Teknolojik açıdan, yeniliğin tüm ileri uçlarında liderliği elinde tutmaktadır ve kültürel açıdan, bazı aşırılıklara rağmen özellikle dünya gençleri arasında eşsiz bir cazibeye sahiptir. Ayrıca, popüler kültürün Avrupa'nın yeniden yapılanması sürecinde önemli bir rol üstlenen belirli bir alanda önemli bir yere sahip. Küreselleşmede, ABD kamu diplomasisi faaliyetlerinde hareket alanı açılması, uluslararası alanda süregelen hegemonyasını sürdürme imkânı sağlamaktadır (Arslan, 2014: 138)

ABD Dış Politikası teorileri genellikle sistemik (dışsal) ve yerel (içsel) olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmaktadır. Sistemik teoriler uluslararası ilişkiler Enstitüsü'nün kuruluşunda uluslararası hukuk sistemlerine bağlıyken; Yerel teoriler ise dış politikayı savunan Amerikan siyasetinin görüşlerinin dışa yansımaları olarak yorumlar. Sistemik teoriler içerisinde savunmacı ve saldırgan realist görüşler, dış politikanın belirlenmesinde sistemik baskılara karşı farklı anlayışlar geliştirirler. Savunmacı gerçekçi

görüŖe göre, devletler uluslararası alanlardaki güvenliklerini maksimize etme etkinliklerini ele alırlar. Ancak, dayanıklılığı maksimize etmeye çalıştığımızda saldırgan bir tutum sergilemek, savunmacı gerçekçilere göre genellikle diğ er devletlerin karşı dengeler kullanılarak bu duruma karş ılık vermesine neden olabilir. Dolayısıyla, saldırgan ve genişleyici bir dış politika, diğ er devletlerle daha fazla düş manlık oluşturulması ve bu da savunmacı gerçekçilerin güvenlik anlayışıyla uyumsuzluk yaratabilir. (Öncel, 2018: 93-94)

ABD, ekonomik ve politik gücü, deneyimi ve diğ er ülkelere olan getirileriyle ö ne çıkan bir ülk edir. Soğ uk Savaş döneminde, fikirlerinin kabul görmesi için etkili kamu diplomasisi etkinlikleri yürüterek ö ne çı kmıştır. Süper güç liderliğ inin vermiş olduğı avantajla, dünya ç apında siyasi, askeri ve ticari alanlarda etkin bir varlık sergileyerek, bu durum sayesinde kamu diplomasisi açısından kazanımlar elde etmektedir. Ticaretinin yıldızları olan McDonald's ve Coca-Cola gibi tanınmış markalarıyla tüm dünyaya yayılmış güçlü bir marka olduğunu göstermektedir. ABD'nin kamu diplomasisi faaliyetleri, Yayın Yönetim Kurulu, Dış ıř leri Bakanlığı, Beyaz Saray, Dış ıř leri Bakanlığı gibi kuruluş lar aracılığıyla doğ rudan yürütölmektedir. ABD Yayın Yönetim Kurulu, Amerikan kamu diplomasisi için kritik bir kuruluştur. Federal uluslararası yayın organları arasında bulunan Amerika'nın Sesi gibi çeş itli yayın organları, bu kurula bağı ldır. Savunma Bakanlığı Bütçe Kanunu'nda 2016 yılı sonunda yapılan değı ş ikliklerle ilgili olarak Cumhuriyetçi Kongre Üyesi Ed Royce tarafından yapılan bir açıklama, bu kurumun önemini ř u sözlerle: "Demir Perdeyi zamanında ve etkili bir şekilde yıkan kuruluş larımız, günümüzün terör ve dijital propaganda dönemlerinde misyonlarını etkili bir şekilde yerine getirmek için yeniden yapılandırılmalıdır" ifadesi ile vurgulanmıştır (Kocabıyık, 2019: 180).

Soğ uk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte tek güç haline gelen ABD, nüfus, ekonomik ve askeri güç ile birlikte uluslararası düzeyde yumuş ak güç kaynaklarına da sahiptir. 2008 yılı verilerine göre 14 trilyon dolarlık gayrisafi yurtiçi hasılasıyla dünyanın en büyük ekonomisine sahip olan ABD'de, aynı zamanda dünyanın en güçlü endüstrisine sahiptir. Teknolojinin geliş iminde öncü rol oynar. Doların küresel rezerv para birimi olması ve uluslararası ticaretin genellikle dolar üzerinden yapılması, dünyanın en çok tanınan ve en yüksek ciroya sahip şirketlerin çoğ unun ABD sermayesini oluşturmaktadır: Microsoft, Mc Donald's, Coca Cola, Mobil, Procter & Gamble gibi. Ayrıca dünya genelinde ve iyi 100 markanın 62'si ABD menş eli olup bu büyük ekonomik gücün, kamu

diplomasisi üzerinde doğal olarak büyük bir etkisi vardır. ABD, dünya çapındaki karakterler büyük markaları aracılığıyla kurumsal diplomasiyi kullanarak dünya genelindeki imajını güçlendirmektedir (Akçadağ, 2014: 9).

ABD, ulusal ve uluslararası düzeyde politik ve ekonomik kalkınmayı önceleyen daha fazla nüfuz ve yaptırım gücü kazanan bir devlet haline gelmiştir. Zaman içinde büyüyen ve güçlenen ABD, Sovyet ile paylaştığı "süper güç" rolüyle Soğuk Savaş sonrasında tek başına devralmış ve 'Yeni Dünya Düzeni'ni kurmak için adımlar atarak, dış politikası da bu rolüne göre şekillendirmiştir (Öztürk, 2009: 1).

Soğuk dönemde Beyaz Sarayın öncelikli olan endişelerinden biri Sovyet saldırılarının ve ideolojik yayılmanın yaşandığı bir dönemdir. Bu süreçte, güvenlik, Sovyetler tehlikesi ve ABD'nin Sovyetlere diklenmesine karşı ayakta kalma hedefi ön plandaydı. Bu dönem süresince, jeo-stratejik ve fikirsel hedeflere, ABD-Sovyet sürtüşmesi Ortadoğu'da varlığını devam ettirmiştir. Her iki ülkenin biri diğerini engellemek amacıyla bazı devletlerle ittifaklar kurmuş; bu ittifaklar güvenlik kaygılarıyla bölge devletlerini silahlanmaya teşvik etmiş ve Arap bölgesinde güvenlikten ziyade husumet ve antipati duygularının gelişmesine neden olmuştur. Bu nedenle ABD siyasetçileri için Ortadoğu daima can sıkıcı hatta bir kâbus halini almıştır. Yönetimi eline geçiren her Başkan özgün "tarafsız" stratejisini uygulamaya çalışmıştır (Öztürk, 2009: 3).

ABD'de, ülkenin dışarda görünür ve bilinirliğini sağlamakla görevli kurum Dış İşleri Bakanlığına bağlı faaliyet yürüten ABD Bilgi Ajansı (USIA)dir. Ayrıca, yabancı dillerde dış radyo yayınları yapan Voice of America (Amerika'nın Sesi) da bu kuruluşa bağlı faaliyet yürütmektedir (Yavaşgel, 2009: 26).

ABD, kamu diplomasisi faaliyetlerini beş ana kurum aracılığıyla yürütmektedir. Bu kurumlar, görev, Amerikan'ın Sesi (Yayın Kurulu), Dışişleri Bakanlığı, Beyaz Saray, Amerika'nın Uluslararası Kalkınma ve Teknik Yardım Kuruluşu (USAID) ve Savunma Bakanlığıdır. Bu kurumların her biri faaliyetlerini yaparken diğerlerinden bağımsız olarak çalışmakta, ancak yapılacak çalışmanın planlama ve uygulama evresinin değerlendirilmesi karşılıklı bir işbirliği koordinasyonla yapılmaktadır (Kalin, 2021).

2.4.2. Avrupa ülkelerinde kamu diplomasisi

19. yüzyılda değişen dünya ile birlikte diplomaside önemli değişimler geçirmiştir. Avrupa'da, yetkinin saraylardan kabinelere ve bakanlıklara geçiş süreci tamamlanmış,

yüzyılın sonunda devletlerarasındaki görüşmelerde kralların etkisi azalmış ve dış politika giderek demokratik yönde ilerlemiştir. Gazetelerin yaygınlaşması, dış politika ve diplomasiyi kamuoyunun önüne çıkarmış, halkın etkisi hissedilmeye başlanmıştır. Aynı zamanda Avrupa diplomatik sistemi dünyaya yayılmıştır. Latin Amerika ülkelerinde, yeni bağımsızlıklarını kazandıktan sonra, Avrupa mirasını benimseyerek mevcut Avrupa sistemi üzerine ABD'nin yapmış olduğu gibi sorgulamadan kabul etmişlerdir. 19.yüzyılın ortalarında ABD'li Komodor Perry'nin Japonya'nın kapalı toplumunu etkileyip desteklemesiyle, Japonya'da da benzer bir sistemin kurulmasına yol açmıştır. Aynı dönemde, Pekin'de İmparator karşısında eğilmeleri, Doğu ve Batı protokolleri arasında süren bir sürtüşmeye yol açmış ve sonunda Batı'nın hâkim anlayış olmasıyla Avrupa diplomatik sistemi güçlenmiş ve bu sayede evrensel nitelik kazanmıştır (İskit, 2018: 42).

1930'lu yıllarda Alman ve İtalyanların Nazi ve faşist propagandalarıyla mücadele amacıyla kurulan ve ilerleyen zamanlarda Büyük Britanya'nın en önemli 'görünmez ihracatını bünyesinde barındıran dil ve kültürünü dünyaya tanıtan bir kuruluş olan İngiliz Kültür Heyeti, 1994 yılında gününün 60. yılını kutlamıştır. İngiliz Kültür Heyeti'nin temel amacı, dünya çapında dostluklar kurarak İngiliz dil ve kültürünü tanıtmaktır. Bu kapsamda, gelişmekte olan ülkelere İngilizce dil eğitiminden tutun milli futbol takımı eğitimine varan geniş bir yelpazede faaliyetler yürütmektedir. Bu amaçla birçok farklı ülkede şubeleri bulunmaktadır. Dış toplumlara yönelik radyo ve televizyon yayınları ise British Broadcasting Corporation (BBC) koordinasyonunda yapılır. Fransa'da ise, bilgi ve kültürel tanıtım faaliyetlerine ilişkin farklı birimler bulunmaktadır (Deutsche Welle)'dir (Yavaşgel, 2009: 26).

21. yüzyılda pek çok kamu diplomasisi uygulamasının belirli bir gereklilik olarak ortaya çıktığı ifade edilebilir. Uygulamaya konulan bu yeni diplomasi yöntemleri ve kamu diplomasisi faaliyetlerinin, uluslararası düzeyde kapsamlı bir yaklaşımla tasarlandığını gözlemlemek mümkündür. O dönemde Avrupa'da, özellikle Almanya, 1949 yılından itibaren Almanların diğer Batı ülkelerine kabul görmesi amacıyla kamu diplomasisini uygulamıştır. Fransa, 2. Dünya Savaşı sonrasında zedelenen uluslararası imajını düzeltmek ve güçlendirmek için kamu diplomasisi çalışmalarına daha çok önem vermiştir. Avusturya, Nazi geçmişinden kaynaklanan eleştiriler karşısında BM Genel Sekreteri'ni kınamış ve uluslararası topluma karşı kendini doğru bir şekilde ifade etmeye odaklanmıştır. Hollanda ise, uyuşturucu ve uyuşturucu politikaları ile ilgili özgürlükçü kürtaj ve ötenazi uygulamalar nedeniyle ulusal itibarlarının zarar görmemesi adına kamu

diplomasisine önem verme ve ülkenin itibarının zedelenmemesi için imaj çalışmalarını önemsemiştir. Batı Avrupa dışında, kamu diplomasisi genellikle ülkelerin çıkarlarını korumak amacıyla yoğun bir şekilde kullanılmaktadır (Poyraz ve Dinçer, 2016: 38).

Bazı Avrupa ülkeleri, dillerini ve kültürlerini yaymak amacıyla ulusal ajans ağlarıyla faaliyet göstermektedir. Örneğin, İngiliz British Council, Fransızların Enstitü ve Kültür Merkezleri gibi devlet kurumlarına bağlı kuruluşlardır. Aynı zamanda sivil toplum kuruluşlarının bünyesinde faaliyet yürüten kurumlar bulunmaktadır; Alliance Française ve Alman Goethe Enstitüsü örnek olabilir. Avrupa'da uluslararası radyo yayın etkinliği, önemli bir kamu diplomasisi aracıdır. Örneğin, Fransa'dan yirmiye yakın farklı dilde yayın yapan Radio France Internationale, yaklaşık 45 milyon dinleyiciye ulaşmaktadır. İngiliz kültürü ise, 43 farklı yayın BBC World aracılığıyla 150 milyon insana ulaşmaktadır. AB'nin öğrencilere sunduğu Erasmus değişim programları, AB üyesi olmayan veya aday ülkelerindeki öğrencilere sunulan diğer değişim programları ve İngiltere'nin Chevening, Fransa'nın Eiffel ve Almanya'nın DAAD bursları gibi programlar sayesinde her yıl binlerce öğrenci AB ülkelerine eğitim görmekte ve Avrupa kültürünü yakından tanımaktadır (Kocabıyık, 2019: 178)

Kamu diplomasisi konusundaki iş birliğinin pek gelişmemiş olması, AB ülkeleri arasında uluslararası çıkarlara odaklanan bir yaklaşımın egemen olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, AB'nin genel olarak etkin bir kamu diplomasisi yürütme çabalarını engellemektedir. Ülkeler genellikle kamu diplomasisini bir tür silah olarak gördüklerinden, kendi uygulamalarıyla bağımsız olarak yürütmeyi tercih etmektedirler, bu durum da işbirliği ve etkili sonuçlar elde etmede zorluk yaratabilmiştir (Akçadağ, 2014: 16).

AB, kendisini etkili bir "yumuşak güç" olarak göstermeye çalışmaktadır. Bu bölgede AB, hem Avrupa içerisindeki halklara hem de dışında bulunan Balkanlar, Ortadoğu, Kafkasya ve Afrika gibi komşularını destekleyen çeşitli kamu diplomasisi faaliyetlerini sürdürmektedir. Avrupa Komisyonunun 1999 yılındaki yenilikçi isminin ardından AB, iç ve dış Kalkınma Ajansına yönelik etkili bir iletişim politikası geliştirmiştir. Bu iletişim stratejisi, başarısını 1 Ocak 2002'de hayata geçirilen Euro'nun tanıtımında göstermiştir. 1999 yılında kurulan AB Basın Genel Müdürlüğü, Avrupa'da var olan AB'ye karşıtlığıyla mücadele etmek için çeşitli bir program uygulamaktadır. Bu programlar uygulanırken, AB'ye üye ve üye olmayan ülkelere ait çeşitli basın kuruluşları ve iletişim ajanslarını da etkinleştirerek kaynaklarından istifade etmektedir (Kalin, 2021).

Son yıllarda kamu diplomasisi çıkmazı olarak kabul edilebilecek bazı Avrupa'daki uygulamalara da değinmek önemlidir. Bu yönüyle başta tüm yabancılara ama özelde Müslümanlara karşı yükselen ırkçılık ve uygulamaları gelmektedir. Avrupa ülkelerindeki bu gelişmeler Avrupa'nın sosyal devlet, kültürel zenginlik ve demokratikleşme çabalarının temel kavramlarına yaklaştığı yolda olumlu bir imajını tehdit etmeye başlamıştır. Ayrıca, Avrupa'daki Suriye gibi ülkelerde meydana gelen insani trajedilere Avrupa toplumlarının yeterli düzeyde tepki göstermesi, göçmenlere karşı vicdanları yaralayan sert uygulama ve önlemler, Avrupa'nın itibarını zedeleyen diğer unsurlar arasındadır. Bunun yanı sıra, Brexit olayı ve Avrupa Birliği'nin içinde bulunduğu siyasi dalgalanma, bölgesel siyasi ve ekonomik güce yönelik olumlu prestijini zayıflatan durumlardır (Kocabıyık, 2019: 180).

2.4.3. Rusya'da kamu diplomasisi

Sovyetler Birliği, kamu diplomasisi programlarına yüksek bütçeler ayırarak önemli yatırımlar yapmıştır. Sovyetler Birliği ekonomisinin başarısı, ülkelerin sadece sert güç kaynakları açısından değil, aynı zamanda yumuşak güç açısından da büyük bir avantaj sağlamıştır. Örneğin, 1957 yılında ilk uzay uydusu olarak Sputnik'in fırlatılması, Avrupa'daki halklarında Sovyetler Birliği'nin uzay alanında ABD'den daha ileri ve başarılı olduğuna inanmalarına ve Sovyet kültürünün saygınlığının artmasına neden olmuştur. Bu yatırımlar, askeri sonuçlarının yanı sıra Sovyetler Birliği'nin yumuşak gücünü ve komünizmin "bilimsel sosyalizm" olduğu iddiasını güçlendirdi. Sovyetler Birliği, fen, eğitim, sanatsal ve spor gibi alanlarda da önemli bütçeler ayırarak kültürel ve ekonomik üstünlüğünü Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı kanıtlamaya çalışmıştır. Ancak, Sovyet sisteminin kapalı yapısı ve burjuvayı kültürlerin kısıtlanması amacıyla alınan önlemler, sinema, televizyon, müzik benzeri alanlarda ABD ile rekabet etme konusunda başarısız olmuştur (Avşar ve Koyuncu, 2022: 163).

Rusya'nın kamu diplomasisi kavrayışı, medyayı önemli bir araç olarak görerek kültürel diplomasiye ulaşma, Rus diasporasını etkin hale getirme ve ülke imajını uluslararası alanda olumlu bir şekilde sunmak amacıyla önemli bir araç olarak değerlendiriyor. Bu doğrultuda, son yıllarda film sektörüne önemli bir destek sağlanarak Pro-Kremlin imajını oluşturma çabasıdır. Ancak Rusya'nın tarihi ve kültürel zenginliği göz önüne alındığında, benzer devletlerle karşılaştırma yapıldığında etkili bir

kültürel diplomasi yürütmediği eleştirileri mevcuttur. Eleştirilerin temelinde karşılıklı kültürel ilişkiler politik açıdan resmî belgelerde gerekli düzenlemeler yapılmasına rağmen bu belgelere uygun olan sistematik bir yapı oluşturulamaması yer almaktadır. Buna rağmen, Rusya, kültürel diplomasi alanında sinema ve yayıncılık faaliyetlerine odaklanarak çalışmalar yürütmektedir. Ayrıca medya uluslararası toplumda Rus dilinin ve kültürünün tanıtımında önemli bir rol oynamaktadır. Dmitriy Medvedev tarafından imzalanan "Rusya Federasyonu 2020 Yılına Kadar Ulusal Güvenlik Stratejisi" ise vatanseverlik bilincini ön plana çıkaran filmleri desteklemeyi amaçlıyor. Bu belge, kültürel diplomasi alanında sinema ve medya üzerinde yapılan çalışmaları göstermektedir (Ökten, 2022: 113).

Rusya'nın kamu diplomasisini kavramanın sorunlu temellere dayandığı doğru bir değerlendirme olabilir. Rusya'nın kamu diplomasisi anlayışı, sert güce dayalı bir özgürlük temeli üzerine inşa edilmiştir. Bu nedenle, kamu diplomasisi Rus hükümeti nezdinde bilgi ve medya savaşlarına hazırlık anlamına gelmektedir. Bununla birlikte Rusya'nın kamu diplomasisinin devletin otoritesinde sürdürülüyor olması, propaganda algısını güçlendirmektedir. Merkezîyetçi bir anlayışla, yukarıdan aşağıya doğru bir modelle sağlanan bu kamu diplomasisi istenilen ve beklenen olumlu etki ve başarıyı sağlamada yetersiz kalmaktadır. Rusya'nın yumuşak güç ve kamu diplomasinin asıl aktörlerinin hükümet-dışı uygulayıcılar olduğu anlayışının benimsemediği açıkça görülmektedir. Ayrıca Rusya'da kamu diplomasisine sivil toplum kuruluşlarının katılımının yetersiz olması ve medya özgürlüğünün kısıtlanması gibi tasvip edilmeyen durumların varlığı sonucunda negatif algılar oluşmaktadır. Bilhassa Putin yönetiminin otoriter uygulamaları, ülkenin demokratik eğiliminin düşmesi, hukuk anlayışının zayıflaması, maddi yoksulluk ve gelir adaletsizliğinin geldiği aşama gibi durumlar, uluslararası arenadaki Rusya imajını olumsuz etkilemektedir. (Ekşi, 2015: 54)

Rusya, Rossotrudnichestvo ajansına bağlı faaliyet yürüten Bilim ve Kültür Merkezleri dünya genelinde kültürel diplomasi uygulamalarını yoğun bir şekilde yürütmektedirler. Bu Ajans, dünya çapında 81 ülke ile 98 temsilcilik ve Rusya Bilim ve Kültür Merkezinin ise 62 ülkede 74 adet şubesi faaliyet göstermektedir. Rossotrudnichestvo Ajansı Orta Asya ülkelerinde Rusya'nın yumuşak gücünün bir uzvu namına kültürel iletişim ve diplomasi kapsamında iletişimsel, ekonomik, istihbari gibi çeşitli nitelikte çalışmalar gerçekleştirmektedir (Ökten, 2022: 125).

2.4.4. Çin’de kamu diplomasisi

Çin, tarihsel olarak diplomatik ilişkilerinde, etnik bir politik strateji olan "Bizans Usulü"yle özdeşleştirilebilecek bir yaklaşım sergilemiştir. Bu yaklaşım, olarak bilinen barbarları birbirine yakınlaştıran ve ittifaklar kurup bozma stratejisinin benzerini uygulamıştır. Ancak, Çin'in temasları nedeniyle kavimlerin topraklara yönelik eğilimleri ve sürekli hareket biçimleri bu politikanın her zaman istenilen sonucunu doğurmamıştır. 719 yılında Toharistan Yabgusu'nun elçisi olarak Çin'e giden bilim insanı ve maharetli şahsiyet Tamuçça, sadece birçok alanda uzman olmasıyla değil, aynı zamanda Manihaizm'i Çin'e tanıtmış ve bu dinin yayılması için önemli bir etki bırakmıştır. Bu olayın etkileri zaman içinde günümüze kadar uzanmıştır. Ayrıca, 821 yılında Arap tüccar Tamim ibn Bahr'ın seyahatnamesinde ve Çin kaynaklarında da yer alan bilgilere göre, Uygurların hem ticaret hem de diplomatik ilişkiler için Çin'e 200 kişilik bir heyeti gönderdiği kaydedilmektedir. Bu heyette, genellikle tüccarlardan oluşmuş ve bu seyahat ticaretinin yanı sıra diplomatik ilişkiler için atılmış önemli bir uygulamaydı. Belirttiğimiz gibi, ticari faaliyetler genellikle diplomatik ilişkilerle doğrudan ilişkilidir. İstanbul'a giden Maniakh'ın, Göktürk tüccarlar için İstanbul'un o dönemi olan "Mitaton" semtinde büyük bir ticaret merkezi ayrıcalığı elde etmesi o dönemde bu tür ticari faaliyetlerin önemli bir diplomasi aracı olduğunu ve çeşitli avantajların elde edilmesine olanak sağladığı anlaşılmaktadır (Öğreten, 2019: 101).

Çin, otoriter bir rejim altında ve tek bir komünist parti tarafından yönetilmekte olup hem iç hem de dış kamuoyuna yönelik olumlu bir imaj oluşturma konusunda ciddi zorluklarla karşı karşıyadır. Özgürlükler, Tibet ve Hong Kong'daki sorunlar ve özellikle Uygur Özerk Bölgesi'nde yaşananlar, bu imajın kırılganlığını ve Çin yönetiminin ne denli zorlu bir durumla karşı karşıya olduğunu ortaya koymaktadır. Ekonomik gelişmeyi dış stratejinin ve kamu diplomasisinin odağına yerleştiren Çin, "demokratik değerler olmadan ekonomik kalkınma olmaz" diyen Batılı devletlere dolaylı olarak yanıt vermekte ve iç işlerine müdahaleyi engellemeye çalışmaktadır. Batılı devlet ve kamuoylarından gelen tenkitlere rağmen, Çin Halk Cumhuriyeti'nin propaganda ve diplomasi girişimleri, özellikle yakın çevresinde etkili olmaktadır. Ekonomi, ticaret ve diplomasi merkezli bir imaj oluşturmaya yoğunlaşan Çin, mevcut komünist yönetimine karşın geleneksel Çin kültürünün verimli olanaklarından faydalanmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda Çinli sanatçılar, edebiyatçılar ve bilhassa Çin sineması, modern bir Çin imajını kurma ve

yayılması için önemli bir rol oynamaktadır. Modern dönem öncesinde de Çinli yöneticilerin, Çin kültürü ve medeniyetinin tarihi enginliğini ve zenginliğini dışarıyı etkilemek için etkili bir tarzda kullandığı bilinmektedir (Kalın, 2021).

Çin'de, diğer ülkelerde olduğu gibi, kamu diplomasisinde önemli bir aktör genellikle Dış İşleri Bakanlığı yerine, Çin'de bu rolü Çin Komünist Partisi Propaganda Ofisi ve Tiananmen olayları sonrası izolasyon döneminden çıkıp daha açık bir toplumsal politika benimseyen Çin'in imajını düzeltmek amacıyla kurulan Devlet Konseyi Enformasyon Ofisi üstlenmektedir. Çinli liderler, kamu diplomasisi çalışmalarında da etkin rol oynamaktadırlar. Başkan Jintao ve Başbakan Jiabao gibi liderler, yoğun diplomatik ilişkiler ve ziyaret programlarına katılarak, Çin'in uluslararası alanda ve imaj yönetiminde daha etkin bir rol oynamasına olanak sağlamaktadır. Dış İşleri Bakanlığı, genellikle kamu diplomasisinde önemli bir rol oynayan üçüncü bir aktördür. Lider konumunda olmasa da kamu diplomasisi stratejisinin geliştirilmesinde etkili bir rol üstlenir ve bu stratejinin alanında görev alır. Çin'in kamu diplomasisine katkıda bulunan birçok devlet dışı aktör bulunmaktadır. STK'nın bu süreçte kullanımının artması, Çin'de ifade özgürlüğüne verilen önemin göstergesi olarak görülmektedir. Fakat Çin'deki devlet dışı aktörler, Batılı ülkelere daha fazla hükümet kontrolünde faaliyet gösteriyorlar. Bu aktörler politik olarak oluştu. Çin Halkının Yabancı Ülkelerle Dostluk Derneği ve Dışişleri Enstitüsü, kamu diplomasisinde önde gelen STK'lar arasındadır. Bu kuruluşlara dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan yaklaşık 40 milyon Çinli insanın meydana getirdiği birliktelikler ve Çin diasporası, Pekin'in dış politik yapısında göz önünde bulundurulması gereken bir unsurdur. Bu bağlamda, devlet dışı aktörlerin, Çin'in kamu diplomasisi ve uluslararası ilişkilerde önemli bir rol oynadığı rahatlıkla söylenebilir (Akçadağ, 2012: 5).

Evet, Çin'in kamu diplomasisine sağlanan yarar önem ve hassasiyet, ülkenin tanıtımına ve olumlu imajına önemli ölçüde katkısı bulunmaktadır. Çin'in olumlu imajı, ekonomik gelişmişliğinin ötesinde birçok faktöre bağlıdır. Özellikle, ülkenin ulusal mirasında sömürgeciliğin olmaması, çok kutuplu bir düzenin savunulması, zengin kültür, yabancı öğrencilerin desteklemesi, iletişim teknolojilerinin geliştirilmesi, uluslararası kuruluşlara katılımı gibi çalışmalar bulunmaktadır. Çin, ekonomik gücünü yumuşak güçle de güçlendirmeyi amaçlayan bir benimsemeyi ve bu doğrultuda kamu diplomasisi çalışmalarını yoğunlaştırmaktadır. Bu nedenle, Çin'in kamu diplomasisi çabalarının ilerlemesi şu anda daha da ileri giderek devam eden girişimleri kamu diplomasisi ile uluslararası alandaki etkinlikleri güçlendirmeye yöneliktir (Akçadağ, 2012: 10).

2.4.5. Japonya’da kamu diplomasisi

Japonya'da kamu diplomasisi faaliyetleri 20. asrın başlarına kadar uzanmaktadır. Özellikle, 1904 yılında başlayan Rus-Japon Savaşı öncesinde, Japonya Amerikan yönetiminin ve halkının desteğini kazanmak amacıyla kamu diplomasisi faaliyetleri yürütmüştür. Bu çalışmalar, savaşın ekonomik yükünü hafifletmek ve savaşın süresini kısaltmak adına ABD’nin arabuluculuğunu sağlamayı hedeflemiştir. Japonya örneğinde, kamu diplomasisinin en ayrıntılı kullanıldığı alan ekonomidir. 2. Dünya Savaşı’ndaki ağır yenilginin ardından Japonya, kısa bir sürede hızlı olarak kalkınıp dünyanın önde gelen ekonomilerinde biri haline gelmiştir. Bu süreç, "Japon Mucizesi" olarak adlandırılmış ve birçok gelişen ülke için bir model oluşturmuştur. Japonya, kısa sürede geliştirdiği Toyota, Honda ve Sony gibi dünyada tanınan markalar sayesinde uluslararası alanda tanınırlık ve güven kazanmıştır. Japonya, Batı’dan oldukça farklı ve geleneksel kültürünü günümüze kadar koruyabilen bir ülke olarak dikkat çekmektedir. Bu farklılığından faydalananak kültürünü uluslararası alanda tanıtmak amacıyla Japon Vakfı’nı kurmuş ve bu vakıf aracılığıyla çeşitli kültürel değişim programları düzenlemektedir. (Kocabıyık, 2019: 182).

Afrika kıtasına yönelik kalkınma yardımları, Japonya’nın politik alanda olumlu bir imaj oluşturma çabalarının önemli bir parçasıdır. 2006 yılında Japonya, 11,6 milyar dolarlık kalkınma yardımı ile ABD ve İngiltere’nin ardından en çok bölgesel kalkınma yardımı yapan üçüncü ülke konumundaydı. Buna rağmen, Çin ve Kore ile devam eden güvenlik endişesi, Japonya’nın elini zayıflatmaktadır. Bu nedenle, Japonya Asyalı komşuları arasında beklenen ölçüde bir hayranlık uyandırmamaktadır (Akçadağ, 2014: 17).

Japonya Değişim ve Öğretim (JET) Programı, yurtdışından gelen genç kolej ve üniversite mezunlarını Japonya genelinde uluslararası değişim ve yabancı dil eğitimine katılmaya davet ediyor. Program, insani ve kültürel değişimlerdeki çabalarıyla hem Japonya’da hem de yurtdışında yüksek bir ün kazandı ve Japonya’daki en büyük kültürel değişim programlarından biri haline geldi. Program, yüksekokul ve üniversite mezunlarına yerel yönetim kuruluşlarının yanı sıra kamu ve özel ortaokul ve liselerde hizmet verme fırsatı sunmaktadır. 1987 yılında katılımcı ülkelerin hükümetlerinin iş birliğiyle başlayan program, her geçen yıl daha da büyümüştür. Şu anda Japonya’da çalışan JET katılımcılarının sayısı 6.000’in üzerine çıktı ve yaklaşık 40 ülkeden eski JET

katılımcılarının sayısı 30.000 civarında. JET Programı ayrıca çok sayıda takip ve ağ oluşturma içerir. (Leonardo & Small, 2005: 21).

2.4.6. Türkiye Cumhuriyeti'nde kamu diplomasisi

Türkiye, İbn-i Haldun'un "coğrafya kaderdir" sözünü adeta doğrulayan bir ülke olarak, tarih boyunca coğrafi konumu nedeniyle stratejik bir öneme sahip olmuştur. Bu önemin temel sebepleri arasında birçok nokta sayılabilir: İlk olarak, Türkiye'nin Avrupa ile Asya kıtalarını birbirine bağlaması ve jeopolitik konumu, farklı etnik kökenlere sahip insanları barındırması, çeşitli dinlere ev sahipliğinde bulunması, tarih boyunca birçok medeniyeti bünyesinde barındırması ve Anadolu'da yani pek çok devletin kuruluş yıkıldığı bir bölgede varlığını sürdürmesi. Türkiye Cumhuriyeti, 1923 yılında kurulmuş ve devletleşmiş, yeni kurulan devlet tarih sahnesine Osmanlı İmparatorluğu'nun mirasıyla yüzleşmek zorunda kalmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın ardından Türkiye, hızlı bir kalkınma hamlesi başlattı ve bu hamleyle uluslararası kamuoyunun dikkatini çekmiştir. Ayrıca bu dönemde, Türkiye'nin yurtdışında daha iyi tanıtılması gerektiği düşüncesi kabul görmüştür. Buna rağmen, Türkiye, Avrupa ülkeleriyle paralel dönemde kamu diplomasisi alanında adım atamamıştır. 21. yüzyıla ait spor ve müzik gibi etkinliklere katılmak dışında, katılımcıları sistemli olarak dış kamuoylarını da kapsayacak etkinlikleri düzenlemek mümkün olmamıştır. Kültürel değerleri alanında saygınlığını yitirmeden itibar kazanmak Türk kamu diplomasisi hedefi olarak belirlenmiştir (Poyraz ve Dinçer, 2016: 41).

Türkiye Cumhuriyeti'nin, ilk yıllarında zamanın koşulları ve önceliklerin farklılığından, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerine kadar süre boyunca gelen uygulamalar, kurumlar ve bu alana özgü birikimden ve tecrübeden etkin bir şekilde faydalanamadığı değerlendirilmektedir. Bu durum, yapısal ve zengin bir mirasın yeterince değerlendirilmemesi anlamına gelmektedir. Ama II. Dünya Savaşı sonrasındaki kurumsallaşma, artan iş ortaklıkları, dünya genelindeki gelişmeler ve zamanın gereksiniminden, 1960'lı yıllardan itibaren Türkiye'nin eğitim diplomasisi kapsamındaki uygulamalar belirgin bir artış gözlenmektedir. Özellikle yönetimdeki mevcut iktidarların son 20 yılda, eğitim diplomasisine önemli katkıları bulunan yeni kurumlar ihdas etmesi ve mevcut kurumları daha da etkinleştirmesi eğitimi ve bu alana yönelik kitlesel yoğunlaşmayla ciddi bir dönüşümün yaşandığı görüldü (Akar ve Gürkaynak, 2022: 153)

Özellikle Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra, dünyanın iki kutuplu düzeninin sona ermesi, küreselleşme sürecinin ivme kazanması, teknolojik ilerlemeler ve internet ile kitle iletişiminin yaygınlaşması gibi dünya çapında önemli değişikliklerin yaşanmıştır. Bu gelişmelerle doğrultusunda Türkiye, daha aktif bir dış politika izlemeyi seçmiş ve bu sayede yumuşak güç potansiyelini ön plana çıkarmıştır. Sonuçta, Türkiye dış politikasında yumuşak güç uygulamaları ile kamu diplomasisi araçları daha etkili olmaya başlamıştır (Kıvrak, 2021: 25).

Doğru iletişim olmadan, kamu diplomasisinin etkin bir şekilde sağlanması mümkün değildir. Bu nedenle, devlet kurumlarında kamu diplomasisinde başarılı bir aktörün olunabilmesi için sürekli olarak teknolojik yenilikleri takip etmesi ve bu yeniliklere uyum sağlaması gerekmektedir. Bu bağlamda, 2010 yılında Cumhurbaşkanlığının sosyal medya platformu X'i kullanmaya başlaması ve Dışişleri Bakanlığı'nın kamu diplomasisi etkinliklerini Facebook ve X gibi sosyal medya platformlarından paylaşması, yeni medya araçlarının öneminin anlaşılması olarak değerlendirilmiştir. Buna farklı bir örnek olarak, Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün X platformu üzerinden farklı dillerde atılan mesajları gösterilebilir. Türkiye Kamu Diplomasisine sosyal medya platformları dışında katkı sağlayan önemli bir diğer platform ise www.turkayfe.org internet sayfasıdır. Bu site, kullanıcıların oluşturdukları kendilerine özgü içeriklerini içermektedir. Burada oluşturulan özgün içerikler ile yerli ve yabancı kişilere ülkenin tanıtımına dair paylaşımlar yapılmaktadır (Öğreten, 2019: 190).

Türkiye dış politikasında 2000'li yıllarda önemli bir değişime giderek hem bölgesel hem de küresel ölçekte daha etkin bir uluslararası ilişkiler süreci benimsemiş ve bu alanda önemli bir aktör haline gelmiştir. Dönemin hükümetleri bu konuya odaklanarak belli bir strateji ve program çerçevesinde uygulamaya koymuşlardır. Bu bağlamda, TİKA, YTB, YEE, Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü ve TMV gibi yeni oluşumlar, Anadolu Ajansının farklı dillerde yayın yapmaya başlaması ve TRT'nin çok dilli yayınlar için yeni kanallar kurması gibi uygulamalar, kamu diplomasisi çalışmalarında Türkiye'yi daha aktif ve iddialı bir konuma taşımıştır. Cumhurbaşkanlığına doğrudan bağlı bir İletişim Başkanlığı'nın kurulması ve medya kuruluşlarının bu başkanlık ile koordine edilmesi; bu anlamda atılan son adımlardan biri de yeni hükümet sistemi ile ayrıca kültür diplomasisi kurumlarının daha yakın koordineli çalışabilecekleri bir yapı oluşturmak amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde toplanarak koordine edilmesi bu alana verilen önemi vurgulamaktadır (Kocabıyık, 2019: 172).

Bugün Türkiye, uzun süre kamu diplomasisine ilişkin önemi vermemenin yol açtığı sorunlarla karşı karşıyadır ve en büyük sorunlardan biri yabancı kamuoyu tarafından tanınmamak değil, yanlış bir şekilde tanınmak ve dünyada kendini doğru şekilde ifade edememektir. Türkiye'deki devletin baskın yapısı, ülkeler arasındaki ilişkiler genellikle devlet ve hükümet başkanları aracılığıyla, diplomasi anlayışında etkin bir düzeydedir. Ancak, yönetimin diplomasi perspektifi ve yumuşak gücün uluslararası büyümede daha belirgin hale gelmesi, doğrudan halka yönelik faaliyetlerin önemli hale gelmesiyle beraber kamu diplomasisindeki yetersizlik, dış politikada özellikle AB üyelik serüveninde Türkiye'nin ilerlemesini engel teşkil etmektedir. Bu nedenle, Türkiye'nin diğer ülkelerin halklarını bilgilendirmesi, ön yargıların ortadan kaldırılması ve gerçek görünümlerin anlaşılması son derece önemlidir. Ayrıca, komşu ülkeler arasındaki halkların karşılıklı sempati duymaları ve düşmanlık hislerinden kaçınmaları da etkili bir kamu diplomasisi demektir (Akçadağ, 2014: 18).

Hükümetin kamu diplomasisi alanında girişimlerde bulunurken öncelikle Türkiye'nin hangi rolü üstleneceği konusunda net bir vizyona sahip olması gerekmektedir. Türkiye, küresel arenada ABD, Rusya, Çin gibi hegemonik bir güç olmayı mı, Fransa ve Birleşik Krallık gibi istikrarlı bir duruşla etkili olan yarı-hegemonik bir güç olmayı mı veya Hollanda, Belçika, İsveç benzerini mi tercih ediyor, bunu net bir şekilde belirlemelidir (Doğan, 2010: 3).

2.5. Kamu Diplomasisi Uygulama Alanları

Kamu diplomasisi, kişiler arasında ilişki kurma yöntemi olarak kabul edilir ve doğrudan hükümet başkanları ve kamu idarecileri ile iletişime dayalı bir ilişki tarzı olarak kullanılır. Taraflar arasında geliştirilen bu ilişki, uyumsuzluk ve meselelerin hızlı olarak çözümüne yönelik bir amaç taşır. Kamu diplomasisi uzun yıllar boyunca bilhassa ABD tarafından, Soğuk Savaş döneminde, yabancı kamuoylarını etkilemek amacıyla kullanılmıştır. Sovyetler Birliğini sürekli insan hakları ihlalleriyle suçlanmış bir ülke olarak lanse etme amacıyla ABD kamu diplomasisi faaliyetleri yürütmüştür. Kamu diplomasisi uygulamaları, zaman içinde hükümetler için önemli bir araç haline gelmiş ve sert güç olarak tanımlanan askeri ve ekonomik kuvvetlerin yerini almıştır. Yumuşak güç olarak ifade edilen kamu diplomasisi, üstü kapalı bir şekilde insanların değerleri ve kültürleri üzerinden düşüncelerine ve duygularına hitap eden kapsamlı bir stratejiyi temsil

eder. Bu stratejiyi izlemek için sivil toplum örgütleri, hükümet dışı örgütlenmeler, kültürel kuruluşlar, üniversiteler, diasporalar, lobi grupları, özel şirketler, medya ve iletişim grupları gibi mekanizmaları kullanır (Özgöker, 2020: 87).

Soğuk Savaş sonrası, kamu diplomasisi propaganda etiketlenmesinden ayrılmaya başlamış ve özellikle iletişim araçlarının yanı sıra sosyal, iktisadi ve kültürel varlıkların birlikte kullanıldığı bir nitelik kazanmıştır. Bu yaklaşımın şeffaf, hedef toplumun etkilenmesi, o toplumun değerlerinin ve anlayışının kapsamlı ve bu doğrultuda etkili politikaların geliştirilmesinin gerekliliği üzerinde odaklanmakta ve bunun için iletişim araçlarının çok boyutlu kullanımı gereklidir. İletişim yoluyla, farklı toplumlara ait olan ve kültürel unsurların aktarılmasıyla, karşı toplumsal sempati kazanılmaya çalışılmakta veya tutum ve politikaların arkasında yatan fikirlerin tanıtılması amaçlanmaktadır. Bu süreç karşılıklı olarak işleyerek, karşı tarafta düşünce algısı, kültürel ve sivil özellikleri ile değerler hakkında bilgi edinilmesini sağlar. Bu şekilde dış politika belirlenirken elde edilen bilgiler sayesinde daha uygulanabilir ve sonuç odaklı yöntemler seçilerek amaçlara ulaşmanın yöntemleri belirlenebilmektedir. Karşılıklı iletişim, toplumların daha iyi anlaşılmasına, ön yargılamaların kırılmasına, amaç ve niyetlerin daha doğru anlaşılmasına ve geçerli politikaların karşı toplum tarafından kabul edilmesine olanak tanır (Öğreten, 2019: 19).

Günümüzde küreselleşme, teknolojik ilerlemeler ve iletişim yöntemlerinin sınırları ve uzaklıkları anlamsız kıldığı bir dünyada, toplumlar arası etkileşim önemli bir rol oynamıştır. Bu bağlamda, kamu diplomasisi, toplumların kendilerini tanıtmalarına ve tanınmalarına ve aynı zamanda imaj oluşturma faaliyetlerine olanak sağlayan önemli bir stratejidir. Yumuşak gücün oluşmasında en etkili araç kamu diplomasisi olmuştur. Bu nedenle tüm ülkelerin uluslararası ilişkilerinde kamu diplomasisinin kullanımına büyük önem verilmiştir. Hükümetlerin kamu diplomasisi görevini yürütmekte olan aktörler oldukça geniş bir yelpazede yer almaktadır. Kamu diplomasisini yürüten aktörler arasında devlet yönetimleri, sivil toplum birimleri, insani yardım örgütleri, gruplar, akademik çevreler, kültürel erdemler ve bireyler yer almaktadır. Kişilerin aralarındaki insan ilişkileri yanı sıra, sosyal konum ve rolleri kamu diplomasisinin aktörlerinin çeşitliliğini artırmaktadır (Öğreten, 2019: 190).

Kamu diplomasisi, bir devletin farklı ülkelerin kamuoyuna yönelik yürüttüğü her türlü faaliyetlerini kapsamaktadır. Bu tür diplomasi, yalnızca resmi devlet kurumlarıyla olan elçilikler ve konsolosluklar aracılığıyla değil, aynı zamanda ülkelerin iş insanları,

sanatçıları, sivil toplum örgütleri ve üniversiteler gibi çeşitli aktörler aracılığıyla bir eşgüdüm halinde yürütülmektedir (Abdurrahmanlı ve Bağış, 2021: 146).

Kamu diplomasisinin en etkin araçları arasında kültürel ve dil alışverişini teşvik etmek amacıyla Dışişleri Bakanlıkları ve bağlı büyükelçilikler aracılığıyla yürütülen programlar yer almıştır. Bazı ülkelerin, dil ve kültürlerinin yaygınlaşması için kurulan ve bunun için faaliyet yürüten önemli ulusal ajans ağıları bulunmaktadır. Bu ağlara örnek olarak hükümetleri tarafından ekonomik olarak desteklenen Fransız Enstitüsü ve Kültür Merkezleri ile British Council verilebilir. Ayrıca, resmi kurumların yanı sıra sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen ve aynı amaçla faaliyet yürütmekte olan enstitüler de bulunmaktadır; 130 ülkede temsilcisi bulunan Alliance Française ve 120 ülkede çalışmalar yürüten Goethe Enstitüsü buna örnek kuruluşlardan bazılarıdır (Akçadağ, 2014: 6).

Ülkelerin içe ve dışa yönelik politik adımları ve girişimleri yakından takip edilerek basın ve medya araçları ile dünya kamuoyuna ulaştırılmaktadır. Kamuoyunun desteklemediği ekonomi, dış siyaset, enerji veya çevre gibi politikanın belirlenmesi ve izlenmesi oldukça zordur. Başarılı bir kamu diplomasisinin temel şartları, izlenen politikaların tutarlı, ikna edici ve tutulabilir olmasıdır. Evrensel hukuk ilkelerini çiğneyen, adaletsizlik içeren, tehdit edici, baskıcı veya haksız işgal gibi gayrimeşru yıkımlara dayanan politikaları savunmak ve dünya geneline izah etmek mümkün değildir (Kalın, 2021).

Bazı ülkeler kamu diplomasisinin neredeyse tamamını yayın yapmak yerine eylemlerle gerçekleştirmektedir. Norveç buna iyi bir örnektir. Sadece 5 milyon insanı var, uluslararası bir dili veya ulus ötesi kültürü yok, kuruluşların veya çok uluslu kurumsal markaların merkezi bir yeri veya merkezi değil ve AB üyesi değil. Bununla birlikte, hedef kitlelerinin acımasızca öncelemesi ve tek bir mesaja odaklanması yoluyla mütevazı boyutu ve kaynakları ile orantılı olmayan bir ses ve varlık geliştirmiş — Dünyada barış için bir güç olarak Norveç. İlgili faaliyetler arasında Orta Doğu, Sri Lanka ve Kolombiya'daki çatışma arabuluculuğunun yanı sıra büyük yardım bütçesi ve barışı koruma misyonlarına sık sık katılımında yer almıştır. Elbette, tüm Norveç eylemleri mesajlarında tutarlı değildir. Balina avcılığının iç politikası bazen çevreciler arasında uyumsuz bir nota vurur, ancak genel olarak Norveç, küçük bir ülkenin imajını ve rolünü geliştiren diplomatik bir nişten nasıl yararlanabileceğini gösterir (Nye, 2008: 104).

2.5.1. Eğitim

Eğitim, kamu diplomasisi stratejilerinin önemli kesişim noktalarından birini oluşturur. Birçok ülke eğitim alanındaki faaliyetlerini etkili bir şekilde kamu diplomasisi aracı olarak kullanmaya çalışmaktadır. Eğitim diplomasisi kapsam olarak kamu diplomasisinin alt dallarından biridir diğer bir ifade ile aslında kamu diplomasisinin gerçekleştirildiği temel alanlardan biridir. Eğitim diplomasisi, bir ülkenin farklı ülkelerin birimleriyle iletişim kurmasını sağlayan bir süreç olarak eğitim faaliyetlerini yürütmesidir. Eğitim diplomasisinin muhatap tarafları genellikle halklar arası olmakla birlikte devlet ile halk etkileşimini de içermektedir. (Kaya, 2019: 4)

Kültür Enstitüleri kamu diplomasi faaliyetlerini eğitim alanında icra eden önemli kurumlardır. Enstitüler gelişen ülkelerinin kültürünü, dilini ve sanatını tanıtmayı amaçlayan kuruluşlar olup ülkelerinin dünya çapında eğitim ve kültürel etkileşimine katkı sunmada önemli bir rol oynamaktadırlar. Bu amaçla; kurulan Fransız Enstitüsü 1907 yılında kurulmuş ve 229 merkezde faaliyet yürütürken, Almanya'nın Goethe Enstitüsü ise 1930 yılında kurulmuş olup 159 merkezde faaliyet yürütmekte, aynı zamanda 1926 yılında kurulan İtalya Kültür Enstitüsü ise halen 92 merkezde faaliyet yürütmektedir. Benzer misyonla Türkiye'de kurulan ve Yunus Emre Enstitüsü 2009 ise yılında kurulmuş ve halen 56 merkezde faaliyet yürütmektedirler. Kültür Enstitülerinin esasen üç görevinin bulunduğu söylenebilir. Birinci görevleri dil eğitim merkezi olmaları, ikinci olarak ulusal kültür ve değerlerin tanıtılması için çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetlerin icra edilmesi, üçüncü olarak da beyin göçüne katkı sağlayarak, eğitim ve bilimsel olanaklarla donanmış bireylerin ülkelere geri dönüşlerini teşvik etmede fonksiyonel işlev görmektedirler. Son olarak, ulusal inanç ve büyümenin artması, ülkenin değerlerinin ve perspektifinin daha geniş bir kitleye ulaşmasında etkin rol alırlar (Yağmurlu, 2019: 1201)

Eğitim uygulamaları çerçevesinde öğrenciler ve akademisyenler arasında değişim programları, resmi veya özel kuruluşlar tarafından sağlanan burslar, uluslararası bilimsel yayınlar, konferanslar, kongreler, mesleksel kurslar, eğitim planları, beceri kursları ve diğer eğitim sistemleri gibi unsurlar yer almaktadır (Kocabıyık, 2019: 176)

Eğitim diplomasisinde dil, eğitim ve burslar gibi önemli unsurlara odaklanılmaktadır. Bakanlıklar genellikle ülkelerinin sahip olduğu ulusal dillerinin yaygınlaştırılması amacı ile çeşitli faaliyetler yürütmektedirler. Bu amaçla, yurt dışında bulunan eğitim kurumları, kültür enstitüleri, lisan kursları, eğitimin gelişimi ve seviye

belirleme sınavları gibi çalışmalarını icra etmektedirler. Ayrıca üniversiteler arası iş birlikleri, eğitim bursları ve öğrenci değişim programları gibi unsurlar da eğitim alanında kültürel diplomasiyi güçlendirmektedir. Öte yandan, bilim, spor gibi alanlardaki iş birleştirilmiş kültürel diplomaları kapsamında genellikle gözetilen ardışık ve bakanlıkların kültürel diplomasi seçenekleri içerisinde yer almakta ancak bakanlıkların diplomatik çalışmaları kapsamına dahil olmamıştır (Yağmurlu, 2019: 1203)

2.5.2. Kültür

İnsanlar tarih boyunca birbirlerine bağlı dillerini, adetlerini, kültürlerini ve aletlerini göstererek farklılardan etkilenmiş ve aynı şekilde farklı kültürleri etkilemişlerdir. Günümüzde en az etkilenen gruplar arasında Aborjinlerden Surma Kabilelerine kadar hiçbir topluluk tamamen dış etkilerden uzak kalmamıştır. Bu durum bize, insan topluluklarının incelenmesini ırksal değil kültürel temellere dayandırma düşüncesini artırmış ve uluslararası farklılıkların kültürel açıdan değerlendirilmesine yol açmıştır. Tarih boyunca ulus devletler, bu mikro kültürleri ulusal çerçevede benimseyerek kapsayıcı bir yaklaşımla özümsemişlerdir. Kültürel diplomasi ise, bir taraftan kültürler arası iletişimi desteklerken diğer taraftan ulusların özgün kültürel öğelerini uluslararası alanda kabul gören model olarak sunma gayretini içermektedir. Günümüzün küresel düzeni içinde kültürel öğeler benzeştiği düşünülse de halen dil, inanç ve töre gibi ayrılıklar hala varlığını sürdürmekte ve toplumlar bu ayrılıkları kendilerine özgü üstün nitelikler düzeyde uluslararası topluma yansıtma ihtiyacını duymaktadırlar. Kültürü merkeze alan diplomasi, kamu diplomasisinin temel alanlarının biri olup devletlerin yumuşak güç olanaklarından biridir. Bugün kültürel diplomasi sanat, beceri, eğitim, teknoloji gibi kültürel unsurların sunumu yöntemiyle ülkelerin itibarını yükseltmeyi ve uluslararası iş birliklerini geliştirmek şeklinde tanımlanabilir (Yağmurlu, 2019: 1184).

Kültür, insan merkezli ve insan üretimine olmasının yanı sıra toplumun vazgeçilmez bir ögesi olan kişilerin bir bütünü olarak görülebilir. Bir kişinin tutumu ve durumuyla birlikte, bir ülkenin yönetiminin ve politikalarının kolektif ifadesine de yansıyan kültür, bir ülkenin görünümü gibi benzersiz bir özelliktir ve tüm ulusa aittir. Bununla birlikte kültür, bir toplumsal değerleri, parçaları ve insan özelliklerini etkileyerek, bir toplumun diğer bir toplumla iletişim kurmasında önemli bir rol oynuyor. Bu doğrultuda, yüzyıllarca uluslar veya toplumlar, kültürel değerlerini yaymak anlayışı

ile diğer toplumları etkilemek ve etkin iletişim kurmaya veya olumsuz imajlarını iyileştirmeye çalışmışlardır (Okumuş, 2021: 1975).

Kültürlerin yaşatılması ve aktarılmasında en kritik unsurlardan biri dil olup, dil birliğinin varlığı aynı dili konuşan farklı toplumlar arasındaki iletişimi kolaylaştırarak anlaşmayı sağlar. Ortak dil ve kültürel değerlerin daima etkin kalması, benzer yapılara sahip toplumların taraflarını kolayca anlaşabilecekleri şekilde bir araya getirir. Bu durum, yaşanan kültürün aynı zamanda diplomasi alanında da önemli bir rol oynadığını gösterir; diplomasi faaliyetlerinde bulunanlar kamuoyu oluşturma ve bilgilendirme süreçlerinde kültürel özelliklerden sıklıkla faydalanılmaktadır. BM UNESCO gibi Eğitim, Öğrenim ve Kültür Örgütü, kültürel diplomasinin dışa yönelik kullanılmasına ilişkin kurallarla, BM üye ülkeleri arasında tanınması ve etkileşim alanı ikame edilmiştir. Aynı şekilde, ekinel diplomasi, soğuk savaş sürecinde yayılmanın azaltılmasında ve savaşın soğumasında etkili olmuştur. Din ve inanç kavramları, devletlerin ve toplumların yaşam tarzlarını ve politikalarını etkileyerek uluslararası düzeyde etkisini hissettirmektedir (Öğreten, 2019: 11)

Kültürel diplomasinin temel amaçları sekiz başlık altında sıralanabilir: diğer uluslarla diyalogun artırılması ve güvenin tesis edilmesi; kültürel ve siyasi tanınmayı sağlamak; ekonomik getiri sağlamak; milli kültür imajını yükseltmek; önyargıların ortadan kaldırılması; ulusal kültüre yönelik olumsuz algılarla mücadele etmek; mevcut işbirliklerini artırmak için ortamlar hazırlamak; belirli inanç veya ideolojilere dayanan bir dünya görüşü sunmak. Bilinmelidir ki kültürel diplomasinin tercihli olarak ulusların kendi kültürel unsurlarını tanıtmaya çabalarını hedeflediği bilinmelidir. Bununla birlikte, kültürel diplomasinin ideolojik ve ekonomik hedeflerinin en az düzeyde örtük olması kültürel diplomasinin temel kuralı olarak kabul edilir (Yağmurlu, 2019: 1190).

Kültürel diplomasi, bir aktörün kültürel kaynak ve fırsatları ülke dışına taşıyarak ülkelerarası ilişkileri yönetme girişimi şeklinde ifade edilebilmektedir (Aydın, 2023a: 128). Kültürel diplomasi, her devletin, kendi lisanını, yazını ve sanatını diğer ülkelerin halklarına aktarması ile yapılabilir. Bunun yanı sıra televizyon ve filmler aracılığıyla bu diplomasi türü etkili bir şekilde kullanılmaktadır. Örneğin Hollywood filmlerinde izleyenlere Amerikan tarzı konforlu yaşam ve demokratik ayrıcalıklı hayat sürme anlayışı yansıtılmıştır. Bu, bir algı yönetimi yöntemi olarak kültürel diplomaside önemli bir yer tutmaktadır. Aynı şekilde, Coca-Cola ve Starbucks gibi ünlü gıda zincirlerine bakıldığında bu markalar gittikleri yerlerde ülkelerinin kültürel diplomalarını yürüterek,

algı yöntemiyle kendi yaşam tarzlarını tanıtmaktadırlar. Bu şekilde yaşam tarzlarının farklı devletlerde tanıtılması, o devletin diğer devletlerin halkları üzerinde pozitif düşünce artışı ve sempati kazanmalarını sağlamaktadır. Bu tür kültürel uygulamalar, kültürel diplomasinin etkinliğini artırmaktadır (Abdurrahmanlı ve Bağış, 2021: 149).

Kültür, bireyin yaşam tarzının önemli bir unsuru olup çocukluktan itibaren eğitim ve rol modellerinden öğrenilen bir olgudur. Manevi değerleri de içeren kültür, toplumların çekirdeğini oluşturan bir oluşumdur. Bir topluma etki etmek sureti ile iz bırakılmak isteniyorsa öncelikle o toplumun kültürü öğrenilmelidir. Kamu diplomasisinde önemli bir rol oynayan kültürel araçlar arasında; yazılı ve görsel medya, sinema ve film, radyo yayını, popüler kültür varlıkları, müzik ve dil eğitimleri gibi öğeler bulunmaktadır. Bu araçlar toplumlar arasında iletişim ve anlayışı artırarak kültürel etkileşimi güçlendirir ve toplumların birbirlerini daha iyi anlamasına katkı sağlar (Kocabıyık, 2019: 176).

İnsanların ilerleyişi olan gelişmelerle birlikte, kültürlerarası alışveriş de süreklilik göstermektedir. Bu durum kültürel değerlerle bütünleşmiş yeni bir dünya sisteminin gelişmesine yol açmaktadır. Bu yeni sistem, farklı kültürlerin karşılıklı olarak birbirlerini daha iyi tanımalarını mecburi hale getirmektedir. Dünyaya ülkesini tanıtmaya amacı güden kamu diplomasisi uygulamalarında kültürel öğeler paha biçilmez kaynaklardır, çünkü bunlar bir ulusun yaşayan ve dinamik kültürel imajını yansıtmaktadır. Farklı uluslardaki olayların yeterince bilinmemesiyle büyütülen yabancı düşmanlığı ve radikal ifadelerin dünyamızda arttığı bir dönemde kamu diplomasisi farklı bir anlam kazanmaktadır. Batı dünyasındaki Müslüman kimliğine şüpheyle yaklaşılması ve Müslüman arasında yükselen Amerikan muhalifliği, toplumların birbirlerini daha iyi tanımaları gerektiğini açıkça göstermektedir (Akçadağ, 2014: 6).

Doğrudan hükümet bilgilerinin uzun vadeli kültürel ilişkilerle karışımı, kamu diplomasisinin üç boyutuna göre değişir ve üçü de önemlidir. İlk ve en acil boyut, iç ve dış politika kararlarının bağlamını açıklamayı içeren günlük iletişimdir. Kararlar alındıktan sonra, modern demokrasilerdeki hükümet yetkilileri genellikle basına ne ve nasıl anlatılacağına büyük önem verirler. Ancak genellikle yerel basına odaklanırlar. Yabancı basın, kamu diplomasisinin ilk aşaması için önemli bir hedef olmalıdır. İlk aşama aynı zamanda krizlerle başa çıkmak için hazırlık içermelidir. Hızlı yanıt yeteneği, yanlış suçlamaların veya yanıltıcı bilgilerin derhal yanıtlanabileceği anlamına gelir. İkinci boyut, bir siyasi veya reklam kampanyasının yaptığı kadar bir dizi basit tema geliştiren

stratejik iletişimdir. Kampanya, merkezi temaları güçlendirmek veya belirli bir hükümet politikasını ilerletmek için gelecek yıl boyunca sembolik etkinlikler ve iletişimler planlıyor. Özel temalar, belirli politika girişimlerine odaklanır. Kamu diplomasisinin üçüncü boyutu, burslar, değişimler, eğitimler, seminerler, konferanslar ve medya kanallarına erişim yoluyla kilit kişilerle uzun yıllar boyunca kalıcı ilişkilerin geliştirilmesidir. Kamu diplomasisinin bu üç boyutunun her biri, istenen sonuçları elde etme beklentilerini artırabilecek çekici bir ülke imajı yaratmaya yardımcı olmada önemli bir rol oynamaktadır (Nye, 2008: 102).

Kültür, sanat, dil, gelenekler, yaşam tarzları, inançlar ve daha birçok unsuru içeren geniş bir spektrumu kapsamaktadır. Bu açıdan kültürlerin çeşitliliği ve derinliği insanlığın kolektif sermayesi olarak değerlendirilebilir, her biri benzersiz birer değerdir. Üstelik kültür, bir toplumun gelişmişlik seviyesini veya geri kalmışlık düzeyini ölçebilen önemli bir parametredir. Kültür, bir toplumun medeniyete ulaşma düzeyine bir işarettir. Genel olarak kültür ile ekonomik gelişme arasında makro açıdan ve organize kültür ile performans arasında mikro açıdan sıkı ilişkiler bulunmaktadır. İnsanlığın sosyal, politik ve ekonomik açılardan şekillenmesinde kültürün rolü oldukça büyüktür; belki de şimdiye kadar yeterince dikkate alınmamış olabilir, ancak bizce önemli rol oynayan bir unsurdur (Aktan ve Tutar, 2007: 10).

Kültürel diplomasi, 21. yüzyılda en etkin şekilde kullanılan yumuşak dil şekli olan kamu diplomasisi disiplini. Kamu diplomasisi çatısı altında kültürel diplomasi, sert, yumuşak ve akıllı gücün etkileşiminde özellikle yumuşak gücün artan önemine işaret etmektedir. İki devlet arasında savaş halinde olsalar dahi kültürel diplomasi yoluyla iletişim kurulabilir. Bu durumun, kültürel diplomasinin etkisini ve değerini gösteren bir örnektir. Müzakerelerin tıkandığı, iletişimin kesildiği uluslararası alanda bile kültürel değerler aracılığıyla toplumlar arasındaki iletişim devam ettirilmesi, kültürel diplomasi gelişiminin önemini ortaya koymaktadır. Her devlet, ekonomik, siyasi ve kültürel yönden imajını güçlendirmeyi hedefler. İmaj ihyası, kültürel diplomasi aracılığıyla uluslararası alana pozitif mesajların aktarılması anlamına gelir. Bir ülkenin uluslararası alanda olumlu bir imaja sahip olması, ticaret, turizm, parasal ittifaklar ve enerji ortaklıkları gibi alanlarda önemli anlamlar taşır. Bu açıdan bakıldığında, kültürel diplomasi araçlarıyla ulaşılan hedefin, sıcak savaşlar yoluyla ulaşılan hedeflerden çok daha ileri bir düzeyde ve çok daha faydalı olduğu görülecektir (Avşar ve Koyuncu, 2022: 36).

2.5.3. Sanat

Dışişleri Bakanlıklarının icra ettikleri kültürel diplomasi alanındaki sanat faaliyetleri önemli bir yer tutmaktadır. Sanat diplomasisi yabancı inanç ve kültür değerlerine karşı anlayış, rıza, onay ve saygıyı geliştirmek; bu doğrultuda görsel ve sahne sanatları organizasyonları ile bireysel sanatçı ve profesyoneller arasında uluslararası uygulamalara odaklanıyor. Sanat diplomasisi kapsamında değerlendirilen sanat dalları genellikle müzik, dram, fotoğraf, enstalasyon ve porselen gibi yüksek sanat formlarını içermektedir. Bakanlıklar genellikle misyonlarında düzenledikleri kültür ve sanat etkinliklerini paylaşıyor ve edebiyat, sinema, güzel sanatlar, dans, fotoğraf, tiyatro gibi çeşitli etkinlikler düzenlemektedirler. Ayrıca konferanslar, sergiler ve uygulama atölyeleri gibi etkinliklere ev sahipliği yapıyor. Yüksek kültüre özgü içeriklerin yanı sıra, popüler kültür unsurları da bu tür kültürel diplomasi etkinlikleri içerisinde yer almaktadır. Bir örnek olarak Türk mutfağının tanıtımının popüler kültür unsurlarından biridir. (Yağmurlu, 2019: 1198)

2.5.4. Teknoloji ve internet

Kamu diplomasisinin iletişim teknolojileri aracılığıyla geniş kitleleri etkileyerek başarılı sonuçlar doğurduğu bir gerçektir. Bu kitlelere genellikle kitle iletişim araçları aracılığıyla ulaşılır ve bu kitleler tanıdıkları tanımadıkları bir sosyal ortamda bir araya gelirler. Bu nedenle kamu diplomasisi uygulamaları doğru mesajın uygun kanallar aracılığıyla bu kitlelere ulaştırılması büyük önem taşıyor. Hükümetlerin oluşturdukları iletişim ağları sayesinde oluşan siyasi meselelere etkili bir şekilde müdahale edilmeye başlandı. Dış hedef kitlenin tutumları, gelişimi ve durumları için önemli bir faktör haline geldi; çünkü bu unsurlar, dış politikanın şekillenmesinde ciddi bir role sahiptir. Yönetimler, uluslararası medyanın etkisinin farkındadırlar, bu nedenle medyanın bu zamanda aktif bir rol oynadığı kabul edilir (Poyraz ve Dinçer, 2016: 38).

İnternetin ve dijitalleşmenin hayatımıza kattığı önemli kavramlardan biri de dijital toplumdur. Bu gelişme, devletlerin kamu diplomasisinin dijital platformlarda gerçekleştirilmesini zorunlu hale getirmesini sağladı. Neticede, toplumsal planlamanın bir yapısı ortaya çıktı. Siber uzay olarak ifade edilen bu geniş mecranın kontrolü zordur ve yönlendirilmesi oldukça güçtür. Ayrıca sürekli olarak yenilenen ve tamamlanan bir

bilgi birikimi ile gündem, bu sürdürülebilirliğin devamlılığı için gerekli kılınmaktadır. Bu husus, aynı zamanda, söz konusu dijital platformlarda verilen reaksiyon zaman ve alan özgürlüğünü de beraberinde getirmektedir (Öğreten, 2019: 11)

Medya; bilgilendirme, bilinçlendirme, eğitim, kamuoyunu etkileme, ikna etme ve yönlendirme gibi fonksiyonlara sahip, politik, sosyal ve ekinel açıdan toplumların görüşlerine yön verebilen önemli araçlardan biridir. Hem konvensiyonel medya olarak kabul gören televizyon ve radyo görsel ve işitsel gazete ve dergi benzeri yazılı kitlesel iletişim vasıtaları, hem de internetin ortaya çıkışıyla birlikte yeni medya olarak ifade edilen dijital medya organları, uluslararası sahnede kültürel diplomasinin resmi olmayan etkili aktörleri arasında yer alıyor. Uluslararası yayıncılığı gerçekleştiren büyük medya kuruluşları, medyanın mihenk taşlarını oluşturmakta ve dünya çapında canlı yayınlar yaparak bağlı bağlı oldukları devlet ve ulus kültürünün diploması alanında temsil edilmesini sağlamaktadır. Algı oluşturma, gündem yapma ve tutumları değiştirebilme gibi özelliklerle medya, uluslararası etkileşimde ülkeler için hem olumlu hem de olumsuz bir öge olabilme kabiliyetindedir (Okumuş, 2021: 1979).

21. yüzyılda kamu diplomasisinin değişimini etkileyen unsurların başında telekomünikasyon ve bilişim gücü olarak ortaya çıkmaktadır. Bilişim ve telekomünikasyon teknolojileri, insanların iş ve öğrenme hayatlarından toplumsal yaşama kadar pek çok alanda değişimler yaratmış ve kültür ile politika gibi önemli alanlarda kayda değer önemli sonuçlar doğurmuştur. Bu teknolojik gelişmeler, yeni bir boyut kazanarak yeni medya olarak sunulan bir alan oluşturmıştır. Yeni medya dönem araçları, geleneksel medya araçlarından farklı biçimde iletişim sunmaktadır. Geleneksel iletişim ilişkilerinde önemsenen içtenlik ve samimiyet gibi anlayışların yanında, yeni medyadaki temel hedef, haberin en hızlı şekilde karşı hedef noktalara iletilmesidir (Öğreten, 2019: 55).

Kültürel ilişkiler ve bağların diğer halkların etkilenmesi konusunda etkili bir araç olduğu ve bu nedenle kamu diplomasisi için fazla enerji harcamanın gerekmediği savunulabilir. Ancak günümüz internet teknolojisinin o kadar ilerlemiş olmasıyla, yanlış veya olumsuz yönde bir bilgi amaçlı veya amaçsız olarak hızlı bir şekilde yayılabilmektedir. Bu nedenle, hükümetin doğru ve olumlu gelişmelere sahip bilgilerin dağıtılmasında aktif bir rol oynaması zorunludur. Web sitesi, internet bloğu, metin haberleşmeleri, medya, broşürler ve kitap tanıtımları, kütüphane ve medeniyet merkezlerinin kayıtları, öğrenci değişim uygulamaları, yaban ülke okullarının açılması ve

tartışma platformları, iletişim portalları ve benzeri unsurlar, kamu diplomasisi özellikleri yönünden son derece önemlidir (Özev, 2011)

Teknolojik gelişmeler, bilginin işlenmesi ve iletilmesi maliyetinde çarpıcı bir düşüşe yol açmıştır. Sonuç bir bilgi patlamasıdır ve bu bir “bolluk paradoksu” yaratmıştır. Bol miktarda bilgi dikkat eksikliğine yol açar. İnsanlar karşılaştıkları bilgi hacmiyle boğulduğunda, neye odaklanacaklarını bilmek zordur. Bilgi yerine dikkat kıt kaynak haline gelir ve değerli bilgileri arka plan karmaşasından ayırt edebilenler güç kazanır. Editörler ve işaret verenler daha fazla talep görüyor ve bu bize dikkatimizi nereye odaklayacağımızı söyleyebilenler için bir güç kaynağıdır. Editörler ve işaret verenler arasında güvenilirlik çok önemli bir kaynak ve önemli bir yumuşak güç kaynağıdır. İtibar, geçmişte olduğundan daha da önemli hale gelir ve güvenilirliğin yaratılması ve yok edilmesi konusunda siyasi mücadeleler ortaya çıkar. Hükümetler, yalnızca diğer hükümetlerle değil, haber medyası, şirketler, STK'lar, hükümetler arası kuruluşlar ve bilimsel topluluklar ağırları dahil olmak üzere çok çeşitli alternatiflerle güvenilirlik için rekabet eder (Nye, 2008: 99).

Günümüzde bilgi birikimi, teknoloji kamu diplomasisi alanında çeşitli disiplinlerde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Özellikle yazılım sektöründe yaşanan ilerlemeler, teknolojiyi tamamen özgün bir kamu diplomasisi aracı haline getirmektedir. Sosyal medya hesapları ve kısa mesaj servisleri gibi çeşitli teknolojik uygulamalar, bilgilendirme ve bilgi geliştirme yapma imkânı sunarak belirli konuları hızla kamuoyunda oluşturma ve algılara etki etme olanağı sağlıyor. Kamu diplomasisi, özünde bir imaj yaratma ve mevcut imajı yenileme çabası olduğundan, teknolojik yöntemlerle etkin bir şekilde kullanılmayı önemlidir (Kocabıyık, 2019: 176-177)

Küreselleşme süreciyle birlikte iletişim ve teknoloji alanındaki hızlı gelişmeler beraberinde geleneksel diplomasiinin evrim geçirmesine yol açmıştır. Devletlerarası ilişkileri yürüten diplomatların yerlerini, sivil toplum kuruluşlarına, medya organları ve kanaat önderleri gibi aktörlere bırakmış, sosyal medya platformları diplomatik işlemlerin temel merkezi haline geldi. Facebook ve X gibi uygulamalar sayesinde, uluslararası gelişmeler dakikalar içinde aktarılmakta ve farklı halklar ile devletler üzerinde etki yaratılmaktadır. Devlet organlarının görevleri sivil oluşumlar tarafından yürütülmekte, propaganda yerine kamu diplomasisi terimiyle tanımlanmaktadır. Hedef kitlelerinin genişliği ve etkilerinin kapsamı nedeniyle, 21. yüzyılda diplomaside moda olarak kamu diplomasisi prensipleri tercih edilmektedir (Karaağaç, 2019; 702).

Yumuşak gücün bir parçası olarak kamu diplomasisinin öne çıktığı bu dönemde iletişim teknolojilerinin ilerlemesi, bu alandaki kamu diplomasisi işleyişini ve verimliliğini olumlu olarak etkilemiştir. Eğlence, haber benzeri kültürel içerik üreten medya aktörleri, doğal süreç içinde kültürel diplomasi aktörleri haline geliyor veya iş birliği yapılacaklar arasında yer alıyorlar. Bu geleneksel, kültürel diplomasinin medya ile olan ilişkisini değerlendirirken geleneksel medya, sinema ve televizyon dizileri ile sosyal medya gibi üç farklı mecrada değerlendirmek gerekir (Ökten, 2022: 135).

2.5.5. Spor

Sporun tarihi, insanlık tarihi ile paralel bir geçmişe sahip olmasına rağmen günümüzdeki sunulduğu şekliyle spor, aslında oldukça yeni bir fenomen olup sporun biçimlendirilmesinin 19. yüzyıla dayandığı söylenebilir. Oyunların ortaya çıkış zamanları önceliğine futbol, tenis, basketbol ve voleybol şeklinde günümüzdeki kurallarıyla ortaya çıkmıştır. İlk dönemlerde, spor genellikle seçkin sınıfın boş zamanlarını değerlendirme amacıyla gerçekleştirilen bir etkinlik olarak görünmekteydi. Ancak devlet okullarının yaygınlaşması ve sağlıklı kafa, sağlıklı vücutta görünür fikrinin evrensel olarak benimsenmesi ile spor, daha geniş kitlelere ulaşma fırsatı bulmuştur. Ayrıca, güçlü bir toplum yaratma düzeyindeki askeri perspektifin sporun genişlemesinin vurgulanması da bu süreçte etkili olmuştur. Sporun popüler hale gelmesinde üç temel faktörün öne çıkar: İlk olarak Olimpiyat Komitesi'nin oluşumu ve Olimpiyat Oyunları, ikinci olarak sömürgeleşme, üçüncü olarak, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması. Bu unsurlar bir araya geldiğinde, sporun toplumsal hayatının vazgeçilmez bir bileşen haline gelmesi kaçınılmaz olmuştur (Yağmurlu, 2019:1372).

Spor diplomasisi, çeşitli amaçlar için kullanılabilen önemli bir araçtır. Uluslararası Olimpiyat Komitesi ve Uluslararası Birlik Futbolu Federasyonu (FIFA)'nın ifade ettiği gibi küresel spor organizasyonlarının birleştirici bir rol üstlendiğini, diyalogların gelişimine katkı sağlamakta ve dünya barışına destek vermektedir. Spor temsilcileri ve spor alanında sağlanan burslar, bu amaca hizmet etmeyi hedeflemektedir. Ancak spor, aynı zamanda ulusal gururun sergilenmesi, ulusal kimliğin tanıtılması ve bir ülkenin başarılarının ve güçlülüğünün genel bakış açısından da önemli bir işleve sahiptir. Öte yandan, sporun aynı zamanda ulusal gururun sergilenmesi, ulusal kimliğin ifade

edilmesi ve bir ülkenin güçlü ve başarılı gelişiminin vurgulanması için önemli bir araçtır (Yağmurlu, 2019: 1374).

Sporun, kamu diplomasisi disiplini altında konumlanmasını sağlayan temel faktörler arasında, sporun geniş kitlelere ulaşımındaki rahatlık, bilhassa son yüzyılda uluslararası düzeyde ortak bir dil oluşturma yeteneği, spor aracılığıyla birey ve toplumların bilinçaltında oluşan sempati ve hayranlık hissi, ayrıca sporun kitlelerde oluşturduğu fanatizm ve bağlılığın etkileri olarak sıralanmaktadır. Sporcuların uluslararası alanda kendi ülkelerini temsil etme ve bu temsil gücüyle ortaya çıkan etkinlikler, spor diplomasisinin temel dinamiklerini oluşturmaktadır. Ayrıca spor diplomasisi, ülkelerin sosyal ve kültürel farklılıklarını aşarak ve insanları bir arada toplamanın en etkili yolu olarak kullanılmaktadır. Spor diplomasisi vesilesi ile devletler, cazipliklerini artırmak sureti ile diğer toplumlar ve yönetimleri nezdinde kamuoyu oluşturma fırsatı sunmak ve dış politikada belirlenen hedeflere ulaşma fırsatı elde etmektedir (Özbey ve ark. 2021: 109).

Uluslararası spor müsabakaları, gelişmiş ve gelişen ülkelerin ekonomik ve siyasi farklılıklarının azalmasına katkı sağlamakta ve bu bağlamda diplomasi açısından önemli bir araç teşkil etmektedir. Gelişim gösteren ülkeler, spor vasıtasıyla uluslararası kamuoyuna daha etkili bir şekilde ülkelerini tanıtmaya fırsatı bulabilmektedir. Sanayi devriminin ardından ülkeler ve şehirler küresel alanda prestij kazanmak amacıyla uluslararası sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemeye başladı, bu süreçte spor da önemli bir yer edindi. Yenidünya düzeniyle birlikte artan ülke sayıları, ülkelerin ve şehirlerin markalaşma süreci hızla önem kazanmıştır. İmaj, markalaşma stratejilerinde kritik bir rol oynamaktadır. Söz konusu gelişmekte olan ülkelere, uluslararası pazarlarda daha fazla söz sahibi olabilme hedefi, küresel marka niteliğindeki spor organizasyonlarına ev sahipliklerine isteklidirler (Akoğlu ve Mutlu. 2018: 279).

Spor diplomasisi, oyuncular, antrenörler, hakemler ve kulüp yöneticileri vasıtasıyla ülkelerini uluslararası platformda temsil edilmeleri ve ülkenin hükümet birimleri ile iş birliği içinde birlikte yürütülen faaliyetleri kapsamına alınır. Bu politika sürecinde temel hedef, uluslararası düzeyde ve spor organizasyonlarıyla etkileşim kurarak, ülkelerini tanıtarak hakkında bilgi vermek, olumlu bir imaj oluşturmak ve dış politika hedeflerini desteklemek amacıyla hedef kitlelerin algılarını şekillendirmektir. Bu bağlamda spor diplomasisi, bir ülkenin sporcusundan antrenörüne, hakemden uluslararası spor örgütlerinde görev alan temsilcilere kadar tüm bileşenleri ile bir yapı arz etmekte ve

bu yapı, ülkenin uluslararası alanda cazibesini ve gücünün ortaya çıkmasına olanak tanımaktadır. Ülkelerin sporcularından, antrenörlerine, hakemlerinden ve spor yöneticilerine kadar, her biri uluslararası platformda ülkelerinin elçileri en önemli temsilcileri konumundadırlar (Akoğlu ve Mutlu. 2018: 280).

Kültürel bir araç olarak sporun siyasi saiklerle kullanılmasının en eski ve etkin örneklerinden biri, Olimpiyat Oyunlarıdır. Bu oyunların ortaya çıkmasındaki temel amaç, savaşları sona erdirmek ve barışı sağlamaktır. İlk olarak M.Ö. 776 yılında Antik Olympia'da düzenlenen Olimpiyat Oyunları, savaşan Yunan şehir devletlerinin çatışmalarını bir kenara bırakıp, birlikteliği kutlamaları, spor aracılığıyla yapılan uzlaşmayı deneyimlemelerini ve barış ortamını teşvik etmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda, oyunların başlangıcından önce ve sonrasında belirli bir süre düşmanlıkların durdurulması, sporcu ve seyircilerin Olympia'ya güvenli bir şekilde seyahat etmelerine ve etkinliğe katılmaktan sonra kendi topraklarına güvenli dönmelerini sağlamak için düzenlenmiştir. Modern Olimpiyat organizasyonları ise 1896'da Yunanistan'ın Atina şehrinde yeniden hayata geçirilmiş, böylece toplumların ve kültürlerin olimpizm değerleri ve ilkeleri yardımıyla barış içinde etkileşimi sağlanmıştır. Olimpiyat Oyunları dünya çapında gerçekleşen en büyük spor organizasyonu olup dört yılda bir dünya çapında en iyi sporcuların toplandığı, bazı zaman bilinen değişkenler nedeniyle protestoların ve sivil faaliyetlerin de yaşandığı bir etkinlik olarak, spor ile siyaset arasında yakınlaşmanın olduğu bir etkinliktir (Bostancıoğlu,2023: 614).

Küreselleşen dünyada spor ile diplomasi arasındaki ilişkinin analizi, sporun uluslararası toplumdaki etkilerini anlamak için önemlidir. Sporun evrensel cazibesi, halkların bir araya gelerek kültürel ve sosyal bağlarını kurmasına olanak sağlayan bu diplomasi biçimi, bolluğun derinleşmesine, ülkelerin daha etkin bir biçimde tanıtılmasına ve dış dünyada olumlu bir imaj tesisine yönelik önemli katkılarda bulunmaktadır. Farklı spor disiplinlerinde ve organizasyonlarında öne çıkan ülkeler, uluslararası platformlarda daha fazla görünürlük kazanarak güçlü bir ulusal imaj oluşturlar. Ülke imajı, aynı zamanda çok disiplinli araştırma alanları tarafından şekillendirilmektedir. Uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi, işletmecilik, pazarlama, markalaşma, hizmet sektörü ve iletişim gibi alanlar, spor diplomasisinin varlığının gerekliliği imaj ve itibar ile sıkı bağlantıları vurgulanmaktadır. Spor, evrenselliği sayesinde insanların barış içinde bir araya gelmelerini teşvik eden bir araç olarak, kamu diplomasisinin önemli bir unsuru ve yumuşak gücün vazgeçilmezlerindendir (Bostancıoğlu,2023: 615).

2.6. Kamu Diplomasisi Araçları

Kamu diplomasisi, devletlerarasındaki geleneksel faaliyetlerin ötesinde, uluslararası arenada etkileşim ile iletişim kurulan başka tüm mecraların kapsamı ve bu çalışmalarda geleneksel diplomasiye her türlü destek verilmeye devam ediliyor. Devlet dışı aktörler tarafından uygulanırken, resmi ve resmi olmayan tüm işlemler dış kamuoylarında etki yaratmayı kapsar. Bu etkinin üç boyutta ele alınabilir. Öncelikle iletişimin sürekli ve güncel olması, bilgi aktarımında yanlış anlamaları önleyecek şekilde açık, bütünleyici ve devam etmesi gerekir. İkinci olarak, yapıcı ve kalıcı bir görüntü oluşturulmalı ve bunun sürdürülmesi için iyi planlanmış bir program izlenmelidir. Üçüncüsü ise, imajın kurumsallaşma yapısının sürdürülmesi amacıyla, kişisel olarak iletişimde bulunulan, kurum ve örgütlerle uzun vadeli, samimi ve kalıcı ilişkiler kurulmalıdır (Öğreten, 2019: 20).

Günümüzde ise kamu diplomasisi faaliyetleri, kanunlarla ilgili idarelerin yanı sıra başka aktörler tarafından da yürütülmektedir. Bu aktörler, bazen devletlerin hizmetlerine katılırken, bazen de yönetimden tamamen bağımsız olarak kendi faaliyetlerini yürütmektedirler. Kamu diplomasisi aktörlerinin değerlendirilmesinde, resmi olan ve resmi olmayan şeklinde farklı yaklaşımlar gözlemleniyor. Ancak tüm bu farklı yaklaşımların müşterek noktalarının gözleminde benzer aktörlere işaret edildiği görülmektedir. Bu bağlamda, sıklıkla rastlanan kamu diplomasisi örneklerine bakıldığında, devletlerin büyükelçiliklerine bağlı olarak faaliyet gösteren resmi yapının yanı sıra sivil toplum kurumlarının da kamu diplomasisinin önemli aktörleri arasında sayılmalıdır. Akabinde üniversiteler ile okullar, toplumun kanaat önderleri, haber ajansları ve diğer medya organları, kültür ve sanat temsilcileri ve kuruluşları, çok uluslu işletmeler ve özel işkolları, lobilerden oluşan ve çok uluslu devletler üstü kurumlar da bu alanda önemli aktörler olarak değerlendirilmektedir. Medya iletişim çalışmalarından tutun milletlerarası ticaret ve kültür tanıtımlarına kadar çok çeşitli gruplarda bu aktörler aracılığıyla gerçekleşen tüm bu faaliyetler, toplam ülke markası ve ülke imajına katkı sağlayan unsurlar olarak kamu diplomasisi kapsamında değerlendirilmektedir (Kocabıyık, 2019: 175).

Kamu diplomasisi, kısa süreli taktik adımların sonucu değil, uzun vadeli analizlerin uygulanması ile gerçekleştirilebilecek bir sonuçtur. Kısa dönemde karlı gibi görünen bazı girişimler, uzun vadeli gerilimlerin doğmasına yol açabilir. Bundan dolayı,

kamu diplomasisi yürütülürken jeostratejik yönden ve tarihi süreç perspektifli çok boyutlu planlamalar yapılmalıdır. Kamu diplomasisi uygulamaları, diğer aktörleri yanıltma veya istismar neden olabilecek olumsuz yönlere evrilmesi durumunda, propaganda veya kara propaganda olarak adlandırılır. Kamu diplomasisinin temel uygulama yöntemi yumuşak güçtür (Özev, 2011).

Kamu diplomasisi çerçevesinde düzenli olarak yapılan etkinlikler, hükümetler tarafından düzenlenen kongreler, seminerler, öğrenci takas programları ve burslar gibi destek ve işbirliği uygulamalarıdır. Bunlarla birlikte hükümet dışında sivil toplum birimleri, üniversiteler, düşünce grupları, meslek odaları ve medya organları da benzer organizasyonlar düzenlemekte veya bu tür devlet dışı gruplar ile özdeşleşmiş uygulamalardır. Ayrıca kamu diplomasisi kapsamında yaygın olarak kullanılan iletişim teknolojileri arasında sosyal medya, web siteleri, televizyon, yazılı basın ve radyo gibi çeşitli platformlar bulunmaktadır. Kamu diplomasisinin güç kaynakları ve aktörleri oldukça çeşitlidir ve kapsadığı alanlar, kamu hizmetlerinin geniş kapsamını yansıtmaktadır. Kamu diplomasisi faaliyetleri, farklı alanlara göre sınıflandırılmakta ve bu çeşitlilik, uluslararası satışlar, dünya çapındaki tüm kamu faaliyet alanlarını kapsayan oldukça çeşitli bir yapı gösteren bu aktörler ve güç kaynakları, kamu diplomasisi faaliyetlerini tüm kamusal alanlarda yürütmektedirler. Bu çeşitlilik, kamu diplomasisinin uygulama alanlarına göre oluşmaktadır (Kaya, 2019: 3)

3. BÖLÜM: TÜRKİYE MAARİF VAKFI

3.1. Türkiye Maarif Vakfı Kuruluşu ve Amacı

Tarihsel geçmişin incelenmesinde, Türkiye Cumhuriyeti'ne geçmişten miras kalan zengin bir devlet geleneği ve dış strateji tecrübelerinin, ülkenin kurumsal kimliği üzerinde derin etkileri gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, kamu diplomasisinin ilk adımları olarak kabul edilebilir yabancı devlet ve halklarına yönelik çok çeşitli uygulamalarda Türkiye'nin kendine özgü dış ilişkilerinin ve devletlerarası dostluklarının olduğu görülmektedir (Akar ve Gürkaynak, 2022: 153).

Türkiye'nin kamu diplomasisi alanında uluslararası alanda görünürlüğünün en önemli faktörlerden biri, kuşkusuz eğitim kurumlarıdır. Birçok ülkenin uygulamalarından esinlenen ve yola çıkan Türkiye de birçok yurtdışı ülkesinde Millî Eğitim Bakanlığı koordinasyonunda okullar açılmıştır. Bunun yanı sıra, çeşitli sivil toplumlar tarafından yurtdışında açılan eğitim kurumları da bu yönden önemli aktörlerdir (Kocabıyık, 2019: 190).

Türkiye, uzun vadeli yatırımların artırılmasının bilinciyle, özellikle insan kaynaklarına yaptığı yatırımlarla öne çıkmıştır. 2010'lu yıllardan itibaren kendine özgü ve iddialı eğitim kuralları geliştirerek uluslararası eğitim sahnesinde yer almaya başlamıştır. Bu doğrultuda, hukuki süreç 2014 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından başlatılan çalışmalarla şekillenmiş ve 17 Haziran 2016'da TBMM'nin 6721 Sayılı Kanunu kabul etmesiyle, kâr amacı gütmeyen bir kamu vakfı olarak Türkiye Maarif Vakfı (TMV) kurulmuştur (Akgün ve Çelik, 2022: 331).

TMV, 1 Eylül 2016'da ilk mütevelli heyeti görevlendirmeleri ile icra kurulunun organizasyonunu tamamlayarak çalışmalarına başlamıştır. 2024 Ocaktan bu yana 52 ülkede eğitim hizmetleri sunarak Türkiye'yi uluslararası eğitim arenasında başarılı bir şekilde temsil eden küresel bir eğitim aktörü olmuştur. TMV, kültürel anlamda medeniyetler arası iş birliğinde “ortak iyi” ye hedefi doğrultusunda bir yol olarak değerlendiren Türkiye'nin uluslararası eğitim alanına açılan önemli bir penceredir. TMV, insanların ortak birikimleri ve sosyal değerlere dayanan örgün ve yaygın eğitim hizmetlerini sunmayı ve geliştirmeyi hedeflemektedir. Ülke dışında, Türkiye Cumhuriyeti namına Millî Eğitim Bakanlığı hariç, eğitim kurumu açma yetkisine doğrudan sahip tek kuruluş olma özelliğini taşıyan bu vakıf, kâr amacı gütmeyen ve kamu

yararı statüsünde faaliyet gösteren bir kurumdur. TMV, yurt dışında okul öncesi eğitimden yükseköğretime kadar, eğitim sürecinin her kademesinde faaliyetler yürütmektedir (TMV Faaliyet Raporu, 2021).

TMV'nin kuruluş aşamasında süreci şekillendiren altı temel neden etkili olmuştur; İlk neden, yurt dışında örgün ve yaygın eğitim faaliyetleri ile yeni yetişen nesli, Türkiye ile tanıştırmak için çalışmalar yapmak, toplumlar arası insani ilişkiler ve Türkiye'nin ekonomik kalkınma ve büyüme çözümüne uygun olarak uzun vadeli ve sürdürülebilir kültürel bağlar inşa edilmesi hedeflenmesidir. İkinci neden, Türkiye'nin tarihi, politik ve kültürel genişleme alanı olan Balkanlar, Kafkaslar ile Orta Asya ve benzeri bölgelerde siyasi ve ekonomik sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla, uluslararası kamuoyu oluşturma stratejisidir. Üçüncü neden, Türkiye'nin kapsamlı küresel vizyonunun temel unsurlarından biri olan "eğitimde uluslararasılaşma politikası"na katkıda bulunmaktır. Dördüncü neden, 1900'lerden Fransız AEFÉ, Alman ZfA, İngiliz BSO ve Çin Konfüçyüs okullarının dünya çapında oluşturdukları milletlerarası eğitim ve kültürel etkinlik ağlarından farklı olarak, Türk kültürü, tarihi, medeniyeti ve Türkçeyi doğru kaynaklardan uluslararası toplumun hizmetine sunmak (Akgün ve Çelik, 2022: 328). Beşinci neden, BM 2030 Vizyon Belgesi'nde yer alan "Sürdürülebilir Kalkınma İçin Kaliteli Eğitim" hedefi ile 21. yüzyıl özelliklerine sahip olmaya yönelik OECD'nin "Eğitim ve Becerilerin Geleceği: Eğitim 2030" belgesinde ortaya konulan hedeflere katkıda bulunmaktır. Altıncı neden, dünya barışını ve Türkiye halkının güvenliğini tehdit eden ve 15 Temmuz 2016'da gerçekleşen darbe girişimi sonrası, Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ)'nün yurt dışı eğitim kurumlarının Türkiye'ye muhalif faaliyetlerini önlemek ve devletin imajına uygun Türk okulları açmaktır. Bu stratejik değerdeki hedeflere ulaşabilmek için bir yapısal hukuki ve idari yapıya uygun yasal düzenlemelerle gerçekleştirilmiştir. Her alanda atılım yapan Türkiye Cumhuriyeti, 21. yüzyıl hedefine yönelik vizyoner bir proje olarak Türkiye Maarif Vakfı'nı kurmuştur (Akgün, 2023)

TMV, eğitim faaliyetlerindeki prensiplerini şöyle ifade eder; “-Tüm insanlığı kapsayıcı bir eğitim vizyonu ile hareket etmektedir. -Kalkınma için küresel iş birliklerini teşvik eder. -Evrensel eğitime ulaşılmasına hizmet eder. -İnsanlığın ortak bilgisi ve değerleri kendi değerleri olarak benimser. -Anadolu'nun kadim irfan töresini evrensel insanlık mirasıyla buluşturmayı amaçlamaktadır. -Tüm dünya milletlerinin çocuklarını ve gençlerini kendi gizil öğrencisi olarak ve eğitimcilerini de kendi gizil eğitimcileri olarak

görüyor. -Ülkelerin gelişimi ve kalkınmasında en temel ögenin yetişmiş nitelikli insan kaynakları olduğu inancındadır.” (TMV Faaliyet Raporu, 2021).

TMV, Türk Kamu Yönetimi yapısı içerisinde kendine özgü bir idari model sunmaktadır. Genel olarak, sürekli kamu hizmetleri kamu idareleri aracılığıyla ve kamu görevlileri tarafından yürütülmektedir. Ancak TMV, Türkiye'nin yurt dışında eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdürürken, ülkenin farklı hukuki çerçevesi ve düzenlemelerine uyum sağlama özellikleri nedeniyle bir kamu vakfı olarak tasarlanmıştır. Bununla birlikte TMV ilk kamu vakfı değildir. Kamu vakıfları, Türk devlet teşkilatında özel bir statüde sahip olan istisnai yapılardır. Türkiye'de kurulan ilk kamu vakfı, 1987 yılında Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'dır. Bu vakıf, Türkiye namına savunma sanayinin kurulması ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla faaliyet göstermektedir. İkinci kamu vakfı ise 2007 yılında kurulmuş olan YEV'dir. Bu vakıf, 2009'da YEE hayata geçirerek, Türkiye'nin yurt dışında Türkçenin ve Türk kültürünün yaygınlaşması için faaliyetler yürütmektedir (Akgün, 2023).

2016 yılında Türkiye'nin ülke dışında düzenli ve yaygın eğitim faaliyetlerini yürütmek amacıyla TMV kurulmuştur. Bu kurumsallaşmadaki temel amaç, bu vakıflara ayrıcalıklar tanımak değil; özel nitelikli bazı kamusal faaliyetlerde esnek ve verimli bir şekilde şartları sağlayacak özel bir yapı marifeti ile yürütülmesidir. TMV, kamu vakfı statüsünde olmasına rağmen özel hukuk tüzel kişiliğe sahip bir yapı olarak, bazı kamu tüzel kişilerinin özelliklerini de içeriyor. Bu sayede Vakıf, bir yandan küresel eğitimde meydana gelen hızlı değişimlere uyum sağlama imkânına ve onun ülkedeki yerel mevzuatına uyum sağlamanın becerisine sahip olması, diğer yandan da yasal temsilin sağlanması konusunda gerekli kabiliyetler ve bilgi birikimini de taşımaktadır (Akgün ve Çelik, 2022: 330).

TMV, Vakıf organlarının oluşumu ve Vakıf Senedi'nin onayı ardından, kurucu metinler tarihi misyonu, vizyonu, temel değerleri ve çalışma stratejileri belirlendi. Kurumsal renkler turkuaz mavisi ve kahverengi olarak seçildi; Anadolu'nun ışıltısı ve parçalarının yansıması, odağında “M” harfi bulunan kilim desenli logo, vakıf simgesi olarak kabul edilmiştir. Vakıf Kanunu ve Vakıf Senedi'nin tescilli kurumsal kimlik çalışmaları; Vakfın çalışma alanları ve ilkelere yönelik yönergeler, yönetmenlikler ve benzeri ikincil mevzuat hazırlanmıştır. Anadolu'nun kadim irfan kültürünü esas alan genel eğitim faaliyetlerini sürdürmeyi temel misyon olarak benimseyen TMV, ilim ve irfanını insanlığın rahatlığı için kullanabilecek anlayışta erdemli insanlar yetiştiren,

alandaki lider ve güvenilir marka bir eğitim kurumu olmayı asıl vizyonu olarak kabul etmiştir. Vakıf, bu faaliyetler ile yüklendiği sorumlulukları, güven, seferberlik ve dayanışma, şeffaflık, özgürlük ve liyakat, eğitimde kuşatmacılık ve kültürel derinlik, evrensellik ve iyilikte ısrar erdemleri kapsamında hayata geçirmektedir. Vakıf politikaları ve prensipleri, Mütevelli Heyeti ve Yönetim Kurulu'nun kontrolü ve idaresinde yönetilen Stratejik Plan kapsamında uygulamaya konulmuştur (TMV Beşinci Yılında Maarif, 2021)

TMV'nin 6721 sayılı kuruluş kanunun amaç ve kapsam başlıklı 1. maddesinde; “Bu kanunun amacı, yurt dışında insanlığın ortak birikim ve değerlerini esas alarak örgün ve yaygın eğitim hizmetleri vermek ve geliştirmek amacıyla okul öncesi eğitimden üniversite eğitime kadar tüm eğitim süreçlerinde burslar vermek, okullar, eğitim kurumları ve yurtlar gibi tesisler açmak, yurt içi de dâhil olmak üzere bu kurumlarda görev alabilecek öğretmenleri yetiştirmek, bilimsel araştırmalar ve araştırma geliştirme çalışmaları yapmak, yayınlar yapmak ve metotlar geliştirmek ve faaliyet gösterdiği ülkenin mevzuatına uygun diğer eğitim faaliyetlerini yürütmek.” şeklinde yasal olarak belirlenmiştir (<https://turkiyemaarif.org/page/hakkimizda> Erişim tarihi:18 Haziran 2024)

TMV'nin adında yer alan “maarif” kavramı, Anadolu irfanında derin bir anlama sahiptir. Bu kavram, bilgiyi, kültürü, eğitimi ve hikmeti bütüncül bir şekilde ele almamızı sağlamakta ve Türkiye'nin medeniyet perspektifini tek bir sözcük ile dünyaya tanıtabilecek anlamlı bir kavramdır. (CBİB, 2023: 606). Türkiye, sahip olduğu zengin tarihe, eğitim ve bilgi birikimine, ekonomik kapasiteye, kültürel derinlik ve bölgesel nüfuz gibi faktörlerle uluslararası alanda etkin bir rol oynayabilecek potansiyele sahiptir. Bu bağlamda, örgün eğitim piyasasında yer almak amacıyla TMV'yi kurmuştur (Akgün, 2023).

TMV, hem Türkiye içinde hem de uluslararası arenada yürüttüğü faaliyetlerle eğitim diplomasına önemli katkılar sağlamaktadır. Vakıf, gerçekleştirdiği eğitim çalışmalarını Türk kültürünün dünyanın en uzak köşelerine ulaştırarak Türkiye'yi bir cazibe merkezi haline getirmek amacıyla faaliyetler yürütmektedir. Bununla birlikte Vakıf ülkeler arasındaki iş birliğini hem yerel hem de küresel çapta geliştirmek suretiyle diplomatik çözümlere destek sağlamaktadır. Vakfın okullarında eğitimle verilen anlayış, Türkiye hakkındaki önyargıları diyalog ve ikna yoluyla ortadan kaldırılmaktadır. Böylece Vakıf, Türkiye ve Türk kültürü hakkında olumlu bir imaj oluşturma yanı sıra, karşılıklı anlayış ve tanıtımlar da geliştirmektedir. Ayrıca Vakıf okullarında çeşitli eğitim-öğretim

gösterimleri, kültürel etkinlikler ve günlük yaşam aracılığıyla Türk kültürü, değerleri ve yaşamı öğrencilere aktarılmaktadır (Kaplan ve ark. 2022: 127).

Eğitimde insanı şekillendirerek insanlarla bütün sorunların çözümüne odaklanması gerekmektedir. Bu eksikliği gidermek amacıyla "Türkiye'nin Maarifi", güncel tartışmaların ötesinde insan doğasını esas alarak "dünyaya değer" sloganını benimsemiş ve dünyanın her yerinde "iyi insanlar" talim etmeyi asıl amaç olarak belirlemiştir (Akgün ve Çelik, 2022: 334).

3.2. Teşkilat Yapısı

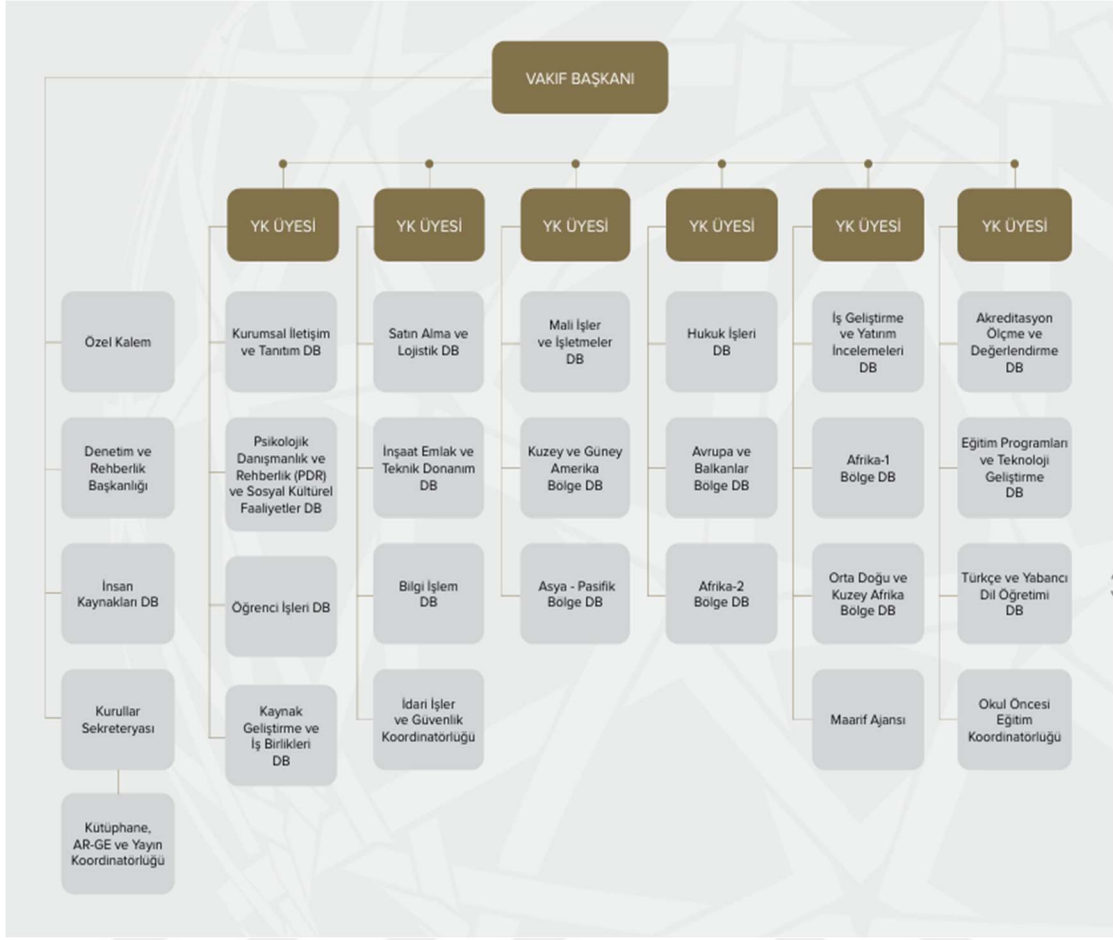
TMV, Türk kamu idaresi bürokrasisinde herhangi bir bakanlığa doğrudan hiyerarşik namına bağlı olmayan bir yapıya sahiptir. Buna rağmen Cumhurbaşkanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ile diğer bakanlıklar ve kamu idareleriyle güçlü bir iş birliği içinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Vakfın finansmanı, kamu bütçesine yapılan tahsisatlar, eğitim faaliyetleri ile elde edilen gelir ve bağışlarla sağlanmaktadır. TMV, ilgilendiği devletteki faaliyetlerini Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliklerinin bilgilendirmesi ve gözetimi altında yürütmekte; bunun yanında gerekli birimlerle temasları kendi heyetleri aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Uluslararası hukuk ve ilgili ülkelerin egemenlik haklarına uygun hareket eden TMV, aynı zamanda uluslararası eğitimin gereksinimlerine uygun biçimde faaliyetlerini sürdürmektedir. Aynı zamanda faaliyet yürüttüğü ülkenin hukuk sistemi ve müfredatına uygun çözümler geliştirerek eğitim kurumları aracılığıyla çeşitli eğitim faaliyetlerini gerçekleştirmektedir (Türkben, 2023: 229).

TMV kuruluşuna yasal dayanak olan 6721 sayılı kanunun vakfın organlarını, organların oluşumu ve görevleri başlıklı 3.maddesinde teşkilat organları, organların yapısını ve görevlerini açıklamaktadır. Bu organlar karar organı olan 1-Mütevelli Heyeti, İcracı kurul olan 2-Yönetim Kurulu ve Denetim Kurullarından oluşmaktadır.

TMV Mütevelli heyetinin teşkili ve görevleri: "TMV'nın karar organı olup on iki üyeden oluşur. Mütevelli Heyeti; Cumhurbaşkanı tarafından atanan yedi daimî üye ile ikisi Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi olmak üzere Dışişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu temsilcilerinden teşekkül eder. TMV'nın kuruluşuna katılan gerçek kişiler ve tüzel kişi temsilcileri TMV'nın Mütevelli Heyetini oluşturur. Daimî üyeliklerde boşalma olması durumunda, daimî üyeler salt çoğunlukla boşalan üyelikler

için yeni üyeler seçer. Mütevelli Heyetinin toplantılarına mazeretsiz olarak art arda üç kez veya son on toplantının beşine katılmayan üyenin üyeliği sona erer. Mütevelli Heyeti gerektiğinde TMV resmî senedinde değişiklik yapmaya yetkilidir. Mütevelli Heyeti daimî üyeleri, daimî üyeler arasından beş yıllığına bir başkan seçerler. Yönetim Kurulu, TMV'nın icra organı olup TMV'nı temsil yetkisini haizdir. Yönetim Kurulu, bir başkan ve altı üyeden oluşur. Yönetim Kurulu üyeleri ve başkanı Mütevelli Heyeti tarafından beş yıllığına atanır ve atanan üyeler gerektiğinde Mütevelli Heyeti tarafından görevden alınabilir. Mütevelli Heyeti, Yönetim Kurulu üyelerini Mütevelli Heyeti içerisinde veya dışarıdan seçebilir. Denetim Kurulu, Mütevelli Heyeti adına TMV'nın faaliyet ve hesaplarını denetler. Denetim Kurulu, Mütevelli Heyeti tarafından beş yıllığına atanan beş asil ve beş yedek üyeden oluşur. Denetim Kurulunun oluşumunda Millî Eğitim Bakanlığı ve Maliye Bakanlığının temsilcilerine yer verilir. TMV Mütevelli Heyeti üyeleri en az dört yıllık fakülte mezunlarından seçilir ve yetmiş iki yaşının bitimine kadar görev alabilirler.” şeklinde tanımlanmıştır.

TMV Yönetim kurulunun teşkili ve görevleri: “Yönetim Kurulu, TMV'nın icra organı olup TMV'nı temsil yetkisini haizdir. Yönetim Kurulu, bir başkan ve altı üyeden oluşur. Yönetim Kurulu üyeleri ve başkanı Mütevelli Heyeti tarafından beş yıllığına atanır ve atanan üyeler gerektiğinde Mütevelli Heyeti tarafından görevden alınabilir. Mütevelli Heyeti, Yönetim Kurulu üyelerini Mütevelli Heyeti içerisinde veya dışarıdan seçebilir.” şeklinde ifade edilmiştir.

Şekil 3. 1. Yönetim Kurulu Organizasyon şeması

Kaynak: TMV 2021 Faaliyet Raporu

Şekil 3.1. Görülen şemada anlaşıldığı gibi, TMV amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik etkinleşmeyi sağlamak için ilgili yasal çerçeveye uygun şekilde Hizmet Birimleri, Bölgesel ve Genel Daire Başkanlıkları ile Ülke Temsilcilikleri kurulmuştur.

TMV Denetim kurulunun teşkili ve görevleri: “Denetim Kurulu, Mütevelli Heyeti adına TMV’nın faaliyet ve hesaplarını denetler. Denetim Kurulu, Mütevelli Heyeti tarafından beş yıllığına atanan beş asil ve beş yedek üyeden oluşur. Denetim Kurulunun oluşumunda Millî Eğitim Bakanlığı ve Maliye Bakanlığının temsilcilerine yer verilir.” şeklinde ifade edilmiştir” (<https://turkiyemaarif.org/page/hakkimizda> Erişim tarihi: 29 Temmuz 2024)

Vakfın uluslararası birimleri ile merkez birimleri arasındaki iletişim ve koordineyi daha etkili bir şekilde olması için belirli aralıklarla Ülke Direktörleri Danışma Toplantıları düzenlenmektedir. Bu toplantılarda, vakfın dünya çapında görevli temsilcileri, İstanbul’daki Vakıf Merkezinde misafir edilmekte ve bir hafta boyunca yeni

programlar, uygulamalar, ülkelerle ilgili bilgi notları ve kurumsal işleyişteki yenilikler hakkında bilgilendirilmektedir. Ayrıca, direktörlerin kendi bölgelerine ilişkin bilgi ve ihtiyaçları bire bir ilgili Mütevelli Heyeti Üyelerine, Yönetim Kuruluna ve ilgili idari birimlere iletilmesi sağlanmaktadır (TMV Beşinci Yılında Maarif, 2021)

3.2.1. İnsan kaynakları seçimi

Kanunda zikredilen ana organlarla birlikte, Vakfın amaçlarına uygun bir şekilde faaliyet yürütebilmesini sağlamak amacıyla Hizmet Birimleri, Bölge Daire Başkanlıkları ve Ülke Temsilcilikleri ihdas edilmiştir. TMV insan kaynağını İş Kanunu kapsamında sözleşmeli istihdam ve 6721 sayılı kuruluş kanununda belirtilen esaslar kapsamında kamudan görevlendirme yoluyla sağlanmaktadır (<https://turkiyemaarif.org/page/hakkimizda> Erişim tarihi: 19 Temmuz 2024)

Hem yurt içi hem de yurt dışı kadrolarında yer alacak personelin alımı, belirlenmiş kriterler (Tablo 3.1) ve yeterlilikler kapsamında gerçekleştirilmektedir Vakıf vasıflı personel istihdam etmek için ihtiyaç duyulduğunda uzman yardımcılığı pozisyonları için sınav ilanları yapılmaktadır. Ayrıca yurt dışındaki eğitim birimlerinde görevlendirilecek Türkçe öğretmenleri, Millî Eğitim Bakanlığının belirlediği nitelikler kapsamında kamuya açık duyurular ile sınavla seçilmektedir. Vakıf merkezinde uygulanan iki aylık uyum eğitimi akabinde yapılan sınavda başarı gösterenler, Maarif Okulları'nda göreve başlamaktadır. Maarif Okulları'nda görev alacak yöneticilerin, iki yıl ve üzerinde okul yöneticiliği deneyimi ve görev yapacakları ülkelerde geçerli iyi düzeyde yabancı dil (İngilizce, Fransızca, Arapça) bilgisine sahip olan adaylar arasında sözlü sınav ile seçilmektedir. Ülkelerin temsilciliği bünyesinde görev alacak muhasebe personeli ise, ilgili alan mezuniyeti ile muhasebe deneyiminin yanında yeterli düzeyde yabancı dil (İngilizce, Fransızca, Arapça) bilen kişiler arasından yazılı ve sözlü imtihanlar ile belirlenmektedir. Yerel olarak istihdam edilen personel, öğretmen ve yöneticiler ise, söz konusu ülkedeki yerel mevzuatı çerçevesinde belirlenen şartlara göre vakıf tarafından oluşturulan standartlara göre görevlendirilmektedir (TMV Faaliyet Raporu, 2021).

Tablo 3. 1. TMV personeli pozisyona göre aranan istihdam kriterleri
Kaynak: (TMV Faaliyet Raporu, 2021).

Pozisyon	Kriterler	
Uzman Yardımcılığı	*İlgili lisans mezuniyeti *30 yaş ve altı *Yabancı Dil (YDS Asgari 70 puan ya da uluslararası eşdeğer sınavlar)	
Okul Yöneticisi	*İlgili lisans mezuniyeti *2 yıl okul yöneticiliği tecrübesi *Yabancı dil	
Muhasebeci	*İlgili lisans mezuniyeti *5 yıl tecrübe *Tercihen SMMM belgesi *Yabancı dil	
Türkçe Öğretmeni	*İlgili lisans mezuniyeti *2 yıl yabancılara Türkçe öğretimi tecrübesi *Tercihen yabancılara Türkçe öğretimi sertifikası	
Branş Öğretmeni	*İlgili lisans mezuniyeti *Pedagojik formasyon *2 yıl öğretmenlik tecrübesi *Yabancı dil (YDS asgari 70 puan ya da uluslararası eşdeğer sınavlar)	
Hukuk Personeli	*İlgili lisans mezuniyeti *Yabancı dil (YDS asgari 70 puan ya da uluslararası eşdeğer sınavlar) *Tercihen avukatlık stajını yapmış olmak	

3.2.2. Hizmet içi eğitim ve oryantasyon

TMV, ilan etmek suretiyle sınavla alıp görevlendireceği personeli, öğretmen ve idarecileri eğitime tabi tutarak yurt dışındaki görevlendirildikleri yerlere göndermektedir. Bu kapsamda, farklı dönemlerde personellere yönelik hizmet içi eğitim amacıyla kurslar ve seminerler düzenlenmektedir. Ayrıca istihdam edilen personellerin kişisel ve mesleki gelişimlerini desteklemek, kuruma olan katkılarını artırmak ve motivasyonlarını en üst düzeyde tutmak amacıyla yerelde hizmet içi eğitim etkinlikleri ve çeşitli programlar düzenlenmektedir. Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde ve Maarif Okullarının olduğu

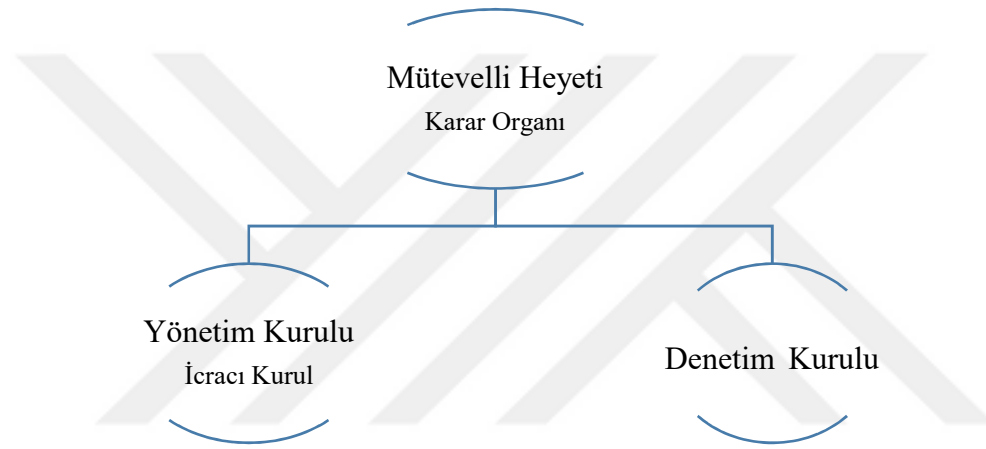
devletlerde birçok hizmet içi eğitim ve uyum programları düzenlemektedir. TMV, hem merkez teşkilatında hem de sahada ihtiyaç duyulan yabancı dil becerisiyle mücehhez personel yetiştirmek amacıyla Vakıf Merkezinde İngilizce ve İspanyolca dil eğitim programları uygulamaktadır. Ayrıca ihtiyaç duyulduğunda kişilerin, vakıf okullarının bulunduğu ülkelerde dil destek eğitimleri için gönderilmektedir (TMV Faaliyet Raporu, 2021).

TMV, Genel Merkezinde ve ihtiyaç halinde yurt dışında personelinin ilerlemesine yönelik çeşitli yetiştirme programları gerçekleştirmektedir. Bu programları; 1-Türkçe Öğretmeni Uyum ve Geliştirme Programı: Vakfın mevcut insan kaynağının zenginleştirilmesi ve ihtiyaçların karşılanması amacıyla yapılmaktadır. 2- Uzman Yardımcıları Araştırma ve Tecrübe Kazanım Programı: Vakfın misyonu ve amaçları doğrultusunda yetiştirilmeleri, kültürümüzün ve tarihimizin kodlarını bilerek, ülkemizdeki ve dünyadaki gelişmelerin farkında olan birer görev insanı olarak gelişmeleri amacıyla yapılmaktadır. 3- Alan Öğretmeni Uyum ve Geliştirme Programı: Vakfın yurt içi ve yurt dışı eğitim personeli ihtiyaçları bağlamında gerçekleştirilen eğitim programıdır. 4- Muhasebe ve Mali İşler Sorumlusu Uyum ve Geliştirme Programı: Vakfımızın yurt içi ve yurt dışı muhasebe personeli ihtiyaçları bağlamında gerçekleştirilen eğitim programıdır (<https://turkiyemaarif.org/human-resources> Erişim tarihi: 10 Temmuz 2024)

3.2.3. Mesleki gelişim programları

TMV, çalışanlarının kişisel ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunmak, kurum aidiyetlerini arttırmak, motivasyonlarını en üst seviyede tutmak amacıyla çeşitli eğitim programları gerçekleştirmektedir. Bu eğitimlerden bazıları şunlardır: Müzakere Sanatı Eğitimleri; bu eğitimler ile Vakıf çalışanlarının işlem süreçlerini anlaması ve yüksek zorluk derecesine sahip geniş etkileyici ve başarılı müzakere tekniklerini kullanımı amacıyla kapsamlı eğitim planlamalarıdır. Türkçe Öğretmenleri Uzaktan Hizmet İçi Eğitim Programları; TMV'da Türkçe Öğretmeni olarak görev yapan kişilere yönelik düzenlenen hizmet içi eğitim programıdır. Bu programlar, Vakfın "Türkçe Öğretim Vizyonu" hedefi doğrultusunda planlanmakta ve hayata geçirilmektedir. Okul Yöneticileri Formasyon Programı; Vakfın yurt dışı teşkilatlarında görev yapan okul idarecilerine yönelik çevrim içi hizmet içi yönetici geliştirme programlarının

planlanmasıdır. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Farkındalık Eğitimleri; Vakfın Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na (KVKK) uyum sağlamak amacıyla düzenlenen eğitimlerdir. Bu eğitimlerle, Vakfın hem yurt içi hem de yurt dışında çalışanlarının KVKK kapsamındaki haklar ve sorumluluklar konusunda farkındalık kazanımları hedeflenmiştir. Yabancılar Türkçe Öğretimi Alan Programı; Bu program iki ana aşamadan oluşur, uygulamalı eğitim aşaması ve saha stajı şeklinde, hafta içi her gün tam gün olarak düzenlenmekte ve toplamda 10 hafta sürmektedir (TMV Beşinci Yılında Maarif, 2021).

Şekil 3. 2. Teşkilat organlarının hiyerarşisi

Şekil 3.2. TMV'nın kuruluş kanunu olan 6721 sayılı kanunun 3. maddesinde teşkilat organlarının yapısını açıklayan hükümler doğrultusunda hiyerarşik yapıyı göstermek adına şekil tarafımızdan oluşturulmuştur.

3.3. Mali Yapısı

TMV kuruluşuna yasal dayanak olan 6721 sayılı kanunun “Türkiye Maarif Vakfının bütçesi ve gelirleri ile muafiyet, istisna ve indirimler” başlıklı 4.maddesinde mali haklarla ilgili hükümler yer almaktadır.

Bu çerçevede mali haklarla ilgili olarak;

“1- Türkiye Maarif Vakfının bu Kanunda sayılan organlarına ve Türkiye Maarif Vakfı resmî senedi ile oluşturulacak yeni birimlerine ödenecek ücretler, harcırahlar ve

yolluklar ile diğer özlük hakları Mütevelli Heyeti tarafından belirlenir. (Ek cümle: 15/8/2016-KHK-674/1 md.; Aynen Kabul: 10/11/2016-6758/1 md.) Mütevelli Heyetine ödenecek huzur hakkı ise Millî Eğitim Bakanı tarafından belirlenir.

2- Türkiye Maarif Vakfının organlarında görev alan kişiler 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu'nun 13'üncü maddesi kapsamındaki Türkiye Cumhuriyeti dış temsilcilikleri nezdinde memur edilen müşavirlere tanınan haklardan faydalanırlar.

3- (Ek :3/102016-KHK-676/82 md.; Aynen Kabul: 10/11/2016-6758/1 md.) Vakıf tarafından yurtdışında görevlendirilen okul yöneticileri ve öğretmenler 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu'nun 14'üncü maddesi kapsamındaki Hükümetçe, hususi idarelerce veya belediyelerce resmî vazife ile dış memleketlere gönderilenlere veya dış memleketlerde vazifeye alınanlara tanınan haklardan faydalanırlar.”

TMV'nin 6721 sayılı kuruluş kanunun bütçesi ve gelirleri ile muafiyet, istisna ve indirimler başlıklı 5. maddesinin 1. fıkrasında; “Türkiye Maarif Vakfı, 2 nci maddede yer alan amaç ve faaliyetleri doğrultusunda yıllık bütçe yapar. Bütçe hesap dönemi takvim yılıdır. Türkiye Maarif Vakfı, yıl içinde elde ettiği brüt gelirin en fazla üçte birini mali, idari, hukuki ve bunlara yardımcı işlerde çalışan personel, yönetim ve idame masrafları ile ihtiyatlara; kalan üçte ikisini ise Türkiye Maarif Vakfının amaçlarına, bu amaçları gerçekleştirmek için çalışan personele ve mal varlığını artıracak yatırımlara sarf ve tahsis eder. Ayrıca Türkiye Maarif Vakfı, amaçlarını gerçekleştirmek için yurt içi ve yurt dışında iktisadi işletme veya sermaye şirketi kurabilir, devralabilir ve bunlara ortak olabilir.” şeklinde bir düzenleme ile hüküm altına alınmıştır.

Beşinci maddenin 2. Fıkrasında ise belirtilen TMV'nin gelir kaynaklarını hakkında:

- a) “Türkiye Maarif Vakfının amacına uygun ulusal ve uluslararası fonlardan aktarılan hibeler de dâhil olmak üzere her türlü şartlı, şartsız bağışlar ile yardımlar.
- b) Yurt içi ve yurt dışı her türlü ürün, hizmet, menkul, gayrimenkul, irat ve vasiyet bağışları ile ayni ve nakdî yardımlar.
- c) Vakıf faaliyetlerinden elde edilen muhtelif gelirler.
- ç) İktisadi işletmeler, iştirakler ve ortaklıklardan sağlanan gelirler.
- d) Vakıf taşınır ve taşınmaz varlıkları ile diğer haklarının değerlendirilmesi ile sağlanan gelirler.
- e) Bakanlar Kurulu kararı ile genel bütçeden ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından aktarılabilecek tutarlar.

f) Diğer gelirler.”

TMV’nin 6721 sayılı kuruluş kanunun bütçesi ve gelirleri ile muafiyet, istisna ve indirimler başlıklı 5. maddesinin muafiyetle ilgili 3. bendinde ifade edilen

- a) “Kurumlar vergisinden (iktisadi işletmeler ve iştirakler hariç),
- b) Yapılan bağış ve yardımlar sebebiyle veraset ve intikal vergisinden,
- c) Bu Kanunda sayılan faaliyetleri dolayısıyla yapılan işlemler yönünden harçlardan, bu kapsamda düzenlenen kâğıtlar nedeniyle damga vergisinden, sahip olduğu taşınmazları dolayısıyla emlak vergisinden, muafır. Aynı maddenin 4. Bendinde TMV’nin, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara diğer kanunlarla tanınan vergi, resim ve harç istisnalarından yararlanır. Aynı maddenin 5. Bendinde ise TMV’na yapılacak bağış ve yardımlar gelir ve kurumlar vergisi matrahından indirilir.” Şeklinde hüküm altına alınmıştır (<https://turkiyemaarif.org/page/hakkimizda> erişim tarihi: 30 Temmuz 2024).

TMV, 6721 sayılı kanun çerçevesinde Genel Bütçeden mali kaynak aktarılan bir bütçeye sahiptir. Bunun yanı sıra, bağımsız bir kuruluş namıyla kaynaklarını oluşturma ve geliştirme imkânına sahip olup “Maarif Uluslararası Eğitim Kurumları Anonim Şirketi” (MUEKAŞ) üzerinden çeşitli yasal ticari faaliyetleri yürütmektedir. Ayrıca, Mütevelli Heyeti’nin kararları kapsamında, faaliyetleriyle uyumlu bağışları kabul edilebilmektedir (TMV Faaliyet Raporu, 2021).

TMV bünyesinde görevlendirilen personellerin ücret ödemelerinde kamudaki benzer pozisyonlardaki emsal kişiler dikkate alınarak belirlenmektedir. Yurt dışında görev yapanların maaşları ise Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yurt dışında görevli personelleri için Bakanlıklar Arası Ortak Kültür Komisyonu tarafından belirlenen ücretler üzerinden düzenlenmektedir. Görevlendirilen yurt dışı resmi devlet temsilcilerinin maaşları, “Vakıf Kuruluş Kanunu’nun Ek Madde 1, birinci fıkraları (b) bendinde belirtilen hükümler çerçeveleri, görev süreleri ülkelerde sürekli görevde bulunan ve dokuzuncu derecenin birinci kademesinden aylık alan bekâr meslek memuruna ödenen uluslararası aylığını sınırlamak ile Mütevelli Heyeti tarafından” tespit edilebilmektedir (TMV Faaliyet Raporu, 2021).

3.4. Faaliyetleri

TMV’nin amacı 6721 Sayılı Kanun’un birinci maddesiyle açık şekilde tanımlanmıştır. Buna göre vakıf, “Yurt dışında insanlığın ortak birikim ve değerlerini esas

olarak örgün ve yaygın eğitim hizmetleri vermek ve geliştirmek amacıyla okul öncesi eğitimden üniversite eğitimine kadar tüm eğitim süreçlerinde burslar vermek, okullar, eğitim kurumları ve yurtlar gibi tesisler açmak, yurt içi de dâhil olmak üzere bu kurumlarda görev alabilecek öğretmenleri yetiştirmek, bilimsel araştırmalar ve araştırma-geliştirme çalışmaları yapmak, yayınlar yapmak ve metotlar geliştirmek ve faaliyet gösterdiği ülkenin mevzuatına uygun diğer eğitim” faaliyetlerini yürütmektir. Kanuna uygun olarak TMV’nin yürüttüğü faaliyetlerini dört ana başlıkta altında ifade etmek mümkündür. (TMV Beşinci Yılında Maarif, 2021)).

Eğitim-Öğretim: TMV, okul öncesinden yükseköğretime kadar eğitimin her kademesinde etkinlik gösteren eğitim kurumları ile (K12) örgün eğitim yürütmektedir. Ayrıca ihtiyaca yönelik gerektiğinde eğitim kursları, etütler, eğitim ile kültür merkezleri aracılığıyla yaygın eğitim etkinlikleri de gerçekleştirmektedir. Vakıf, eğitim yaklaşımını iyi insan yetiştirme üzerine temellendirmekte ve insanı özü itibarıyla iyiye ulaşmaya meyilli, değerli ve özel bir varlık olarak kabul etmektedir. Bu doğrultuda, insanların bütünüyle bir eğitim ile geliştirmeyi hedefliyor TMV Başarı Hikayeleri, (2024).

TMV’nin hedeflediği "iyi insan" modeli inancına, kültürü ile medeniyet değerlerine bağlı; erdemi ve insani değerleri içselleştirmiş; düzeydeki bilgi, beceri ve yeteneklerle donatılmış; yaşam alanına, canlılara ve insan imtiyazlarına duyarlı; akli, kalbi ve bedeni olarak sağlıklı; analitik bakış açısına sahip, bilimsel ve analitik düşünebilen; tarih bilincine sahip; ailesini, vatanına ve milletine değer veren ve yüceltmeye çalışan; sevgi, şefkat ve adalet prensipleriyle hareket eden; gelecek nesillere kaygısız, huzurlu ve yaşanabilir adil bir dünyayı bırakmayı kendine görev edinmiş; verimli, paylaşımcı ve sosyal yükümlülük bilinci olan kabiliyetli bir kişiliği karşılık gelmektedir. TMV, insan; aklıyla, vicdanıyla, iradeleriyle ve fiilleriyle bir bütün olarak ele alarak, erdemli bireyleri yetiştirmeyi temel alan bir eğitim benimsemektedir (Türkben, 2023: 231).

TMV, insanların hem akademik hem de sosyal yönlerindeki farklılıklarını gözeterak, bireyin kendine özgü ihtiyaçlarının karşılanmasına büyük önem vermektedir. Bu doğrultuda, eğitim sürecinde uygulanan öğretim teknikleri ve kullanılan eğitim öğretimlerinde, bireylerin bireysel özellikleri ve gelişimleri doğrultusunda özenle seçilmektedir. Uygulanan eğitim ve öğretim etkinlikleri kapsamında öğrencinin aktif katılımlarını teşvik etmekte ve onlara çok sayıda pratik uygulamalara yönelik özellikler kazandırmaktadır. Bu süreçte karşılaşılan sorunları çözebilmekte ve elde edilen bilgilerin

analiz edebilmekte, yorumlayabilmekte ve kendini ifade ederek değerlendirilebilmektedir (Akgün ve Çelik, 2022: 331).

Eğitimin amacı ve hedefi, çağın dinamikleri ile bireyler ve toplumların beklenti ve gereksinimleri belirlemektedir. Bu doğrultuda, modern eğitim anlayışı, uluslararası eğitim standartları çerçevesinde belirli yeterliliklere ulaşmayı hedeflemektedir (Kaplan ve ark, 2022: 124). TMV, okul öncesi eğitimden yükseköğretime kadar her bir kademeyi, ülkelerin eğitim özelliklerini, insan kaynağının gereksinimlerini ve bireyin gelişim özelliklerinin yanında ilgi ve becerilerini öğrenerek ayrıntılı bir şekilde planlamaktadır. Bununla birlikte TMV, uyguladığı eğitim programlarını modern eğitim ölçütlerine ve belirlediği eğitim felsefesine uygun şekilde, bilgi, beceri ve yetenek odaklı bir öğrenme süreci yürütmekte; çok yönlü pratiklerle zenginleştirilmiş etkin eğitim faaliyetleri sunmaktadır. Bu sayede, sadece akademik başarılarını değil, aynı zamanda kişisel gelişimlerini ve sosyal katkılarını artırmayı da hedeflemektedir (Akgün, 2023)

Yayıncılık ve Program Geliştirme: TMV, misyonuna has olan eğitim metotları, müfredatlar ve programlar oluşturmak amacıyla kapsamlı araştırma ve geliştirme faaliyetlerle birlikte bilimsel yayınlar yapmaktadır. Bu arada, eğitim programı yöntemleri ve içeriklerin ortaya konması için gerekli altyapıyı oluşturmak ve eğitim amaçlı yayınlar yapar. Ayrıca eğitim metotları ve yöntemleri ile müfredat ve içerikteki ayrıntılı bilgiler ve bu araştırmaların sonuçlarından hareketle sürekli bir gelişim süreci yürütülmektedir. Eğitime ilişkin bilimsel ve güncel bilgilerle paylaşım amacıyla süreli ve süresiz yayınlardan çıkarılmakta, ayrıca sempozyum, konferans ile çalıştaylar düzenlenmektedir (<https://turkiyemaarif.org/category/paneller> Erişim tarihi: 8 Temmuz 2024)

Vakıf, bu alanda çalışmalar yürüten diğer kuruluşlarla iş birliği yapar. TMV, Eylül 2016'da bu yana, eğitim ve öğretim faaliyetlerine ilişkin üç aylık dönemleri kapsayan Maarif Bülteni ile birlikte çeşitli raporlar, kitaplar ve Uluslararası Maarif Dergisi gibi yayınlar gerçekleştirmiştir. Vakfın yurt içi ve yurt dışında yürüttüğü eğitim faaliyetleri sürecindeki ziyaretleri, toplantıları ve hakkında basında yer alan haberlerini, üç aylık olarak Maarif Bülten'le yayımlayarak kamuoyunun bilgilendirilmesi sağlanmaktadır (<https://turkiyemaarif.org/category/maarif-bulten> Erişim tarihi: 9 Temmuz 2024)

Bununla birlikte üç ayda bir yayınlanmakta olan Uluslararası Maarif Dergisi, eğitim alanında dünya genelinde ortaya çıkan, farklı çeşitlilikteki uygulama deneyimlerini, çeşitli akademik özellikleri ve güncel sorunları özetleyen bir şekilde ele

alan zengin bir muhtevayla hazırlanmaktadır. Uluslararasıda belli bir kesime hitap eden bu hakemli dergi, İngilizce olarak da yayımlanmaktadır. Ayrıca TMV, hem personel ve öğrencilerinin gelişimini desteklemek hem de derslerinde yararlanmaları amacıyla birçok kitap yazımı gerçekleştirmiştir. Bu yayınlar, eğitim süreçlerini zenginleştirmeyi ve öğretim faaliyetlerini daha etkili hale getirmeyi hedeflemektedir (<https://turkiyemaarif.org/category/uluslararasi-maarif-dergisi> Erişim tarihi: 12 Temmuz 2024).

TMV'nin kalite standartlarına özgü olarak yürüttüğü akreditasyon sistemiyle, belirlenen eğitimin standartlaştırılmasını hedeflenmektedir. Böylece, TMV, uluslararası düzeyde bir eğitim sunmayı ve farklı çeşitlilikteki müfredatları belirli bir çerçeve içinde bir araya getirerek asgari bir program bütünlüğü oluşturulması hedeflenmektedir. Maarif Akreditasyon Sistemi (IMP)", eğitim-öğretimin kayıtlı standartlar çerçevesindeki özelliklerini sunmaktadır. Bu sistemle, eğitim-öğretim programları Maarif Eğitim Modeli kapsamında, devletlerin çekirdek müfredatlarına uygun ve düzenli bir şekilde sağlanarak öğrenci başarısının sürdürülmesi ve veli hoşnutluğunu üst düzeye çıkarılması hedeflenmektedir. IMP, standartların uluslararası destekleri olan bütünsel bir yaklaşımla modellerini ve uygulama aşamasında tüm katılımcılara rehberlik sağlanması. Faaliyet yürütülen tüm devletlerdeki okulların belirli dönemlerde ziyaret edilerek oluşturulan standartlar çerçevesinde gözlemlenmesiyle her bir standardın karşılanma düzeyi ve genel değerlendirmelerin yapılması. Ayrıca, kapasite ve insan gücü israfını önlemeyi amaçlayan sistem, verimlilik esasına dayanarak şeffaf ve bütünlüklü bilgiler içeren geri bildirimler sunar. Bu geri bildirimler, eğitimin geniş gelişim trendlerinin dağılımı için kritik öneme sahip olup, sürekli olarak ölçülmesi amaçlanmaktadır (Beşinci Yılında TMV Raporu).

Eğitime Destek: TMV, eğitim öğretim sürekliliğinin tamamlayıcı birimleri niteliğindeki kütüphane, laboratuvar, sanat ile spor tesisleri kurmaktadır. Ayrıca TMV, mezunlarının kariyer planlamalarını desteklemek amacıyla Kariyer Takip ve Rehberlik Sistemi'ni geliştirmiştir. Bu sistem, mezunların kariyerlerini artırmalarını sağlamakla birlikte, iş dünyasında daha başarılı bir şekilde yer almalarına da yardımcı olmaktadır. Bu sayede, vakıf, mezunlarının yalnızca akademik bilgiler değil, aynı zamanda iş yaşamına hazırlık süreçlerini destek verir (TMV Faaliyet Raporu, 2021).

Burs ve Barınma: TMV, kuruluş kanunu çerçevesinde eğitim faaliyetlerini yaygınlaştırıyor ve teşvik etmek amacıyla okul öncesi eğitimden üniversite eğitimine

kadar tüm eğitim boyunca burs verme imkânı sunuyor. Bu burslar, arasında nakdî yardım olarak veya okul ücretlerinde indirimler gibi maddi desteklerin yanı sıra eğitim materyallerinin temini gibi aynî yardımlar da olabilmektedir (Akgün ve Çelik, 2022: 332).

TMV, dört değişik burs uygulaması bulunmaktadır. Bunlardan ilki, Maarif Okullarına başarılı öğrencilerin katılımlarını teşvik etmek amacıyla tasarlanan burs programıdır. Bu burslar, okulda akademik başarı gösteren ve ulusal ya da uluslararası yarışmalarda dereceli olarak öğrencilere yönelik nakdî yardım ve okul ücretlerinde indirim imkânlarını kapsamaktadır. İkinci burs uygulaması, Maarif Okullarından mezun olan ve yükseköğretimde Türkiye'yi tercih eden öğrencilere yöneliktir. Bu burslar, YTB tarafından sunulan Türkiye Burslarından yararlanamayanlar verilmektedir. Üçüncü burs ise İstihdama Dayalı Burs şeklinde adlandırılmaktadır. Bu burslar, vakfin gelecekte birlikte çalışmayı planladığı nitelikli öğrencilerden nitelikli ve gelecekte personel olabilecek verilmektedir. Bu burs çerçevesinde, mezuniyet sonrası TMV'nda istihdam edilmeyi taahhüt eden ve Türkiye'de Eğitim Fakültelerinin birinde lisans eğitime devam eden talebelere burslar verilmektedir. Bu burs programından yararlanabilmek için, 4 yıllık eğitim süresince başarılı bir akademik performans sergilemeleri gerekmektedir. Dördüncü burs şekli ise araştırma ve destek bursu uygulaması olup lisans eğitimi sonrası yüksek lisans ile doktora öğrencileri faydalanabilmektedir (TMV Beşinci Yılında Maarif, 2021).

TMV, kuruluş kanununun kendisine yüklediği görev ve sorumluluk ve yetki çerçevesinde, Maarif Okullarının geniş kapsamlı olarak faaliyet yürüttüğü ülkelerde, hem öğrencilerinin barınma gereksinimlerini karşılamak amacıyla hem de okullarının olmadığı bazı yurt dışı ülkelerinde sadece yurt çalışmalarında bulunmak şeklinde hizmetlerini yürütmektedir. Bu amaçla, TMV'nın dünya genelinde toplam 37 öğrenci yurdu bulunmaktadır. Bu yurtların çoğunluğu, okul kampüs alanlarında yer alarak, güvenli ve erişilebilir konaklama olanakları sunmaktadır. Kanada'nın Toronto ve Ürdün'ün Amman gibi bazı ülkelerde, özellikle Türkiye'den dil öğrenmek amacıyla giden dil öğrencilerine konaklamaları için müstakil olarak hizmet veren yurtlar da mevcuttur (TMV Başarı Hikayeleri, 2024).

3.5. Kamu Diplomasisi Bağlamında Uygulamaları

TMV, Türkiye'nin kamu, kültür ve eğitim diplomasisine yönelik uluslararası eğitim faaliyetleri aracılığıyla, bununla birlikte geleneksel diplomasisine de önemli katkılar sunmaktadır. Eğitim ve kültür merkezli ilişkiler, siyasi, ekonomik ve askerî ilişkilerle karşılaştırıldığında daha derin bir etki alanına sahip olup, devletlerarasında uzun süreli dayanıklılık ve güvene dayalı olarak büyümeyi sağlamaktadır. Eğitim, "yarının karar alıcıları" olacak olan gençlerin yetiştirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu doğrultuda, TMV, farklı coğrafyalardaki öğrencilere yönelik sunulan eğitim programları ile sadece eğitimi değil, aynı zamanda bu gençlerin samimiyetini ve güvenini kazanma amacını güder. Eğitim sayesinde, toplumlar arasındaki ön yargılar azaltılır, kültürel anlayışlar ve etkileşim güçlendirilir. TMV'nin uluslararası eğitim faaliyetleri, Türkiye'nin yurt dışında tanıtımını yaparken, Türk kültürünün ve değerlerinin yaygınlaştırılmasını da teşvik etmektedir (TMV Beşinci Yılında Maarif, 2021)

Bu faaliyetler, gençlerin sadece akademik değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel gelişimlerine de katkı sunuyor. Ayrıca TMV'nin sunduğu eğitim fırsatları, Türk üniversitelerinin uluslararası alanda bilinirliğine katkı sağlar, böylece Türk eğitim sistemine olan ilgiyi artırır. Bu nedenle uluslararası eğitim, ülkelerin siyasi ve ekonomik imkânlarının elverdiği ölçüde uygulanan uzun vadeli politikalardan biridir ve daima insani diplomasiyi besler. Bu durumda, devletlerin yurt dışında temsilciliklerine ilaveten TMV benzeri doğrudan sahada aktif şekilde görev alan, esnek yetenekli kurumlara olan gereksinim ortaya çıkmaktadır. TMV'nin eğitim çalışmaları, Türkiye'nin yurt dışında bilinirliğini, tanıtımını ve imajını destekleyen etkin ve değerli bir kültür ile eğitim diplomasisi uygulayıcısı olarak değerlendirilmektedir. Özellikle az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler, nitelikli eğitime erişebilmek idealiyle ülkelerinde milletlerarası okullaşmaya ihtiyaç duymaktadırlar (Akgün ve Çelik, 2022: 334).

Günümüz uygulamalarında milletlerarası okullar, bir yandan bu ülke gençlerinin kaliteli eğitime erişmelerine olanak tanırken, diğer yandan bu kurumlarda eğitim gören gençlerin kendi kültürlerine yabancılaşmasına neden olabilmektedir. Genellikle müfredatlarında yerel kültür ile değerlerin bir kenara bırakılarak, tamamen milletlerarası eğitim modelleriyle eğitimin uygulandığı bu okullarda okuyup mezun olan öğrenciler, kendi kültürlerine yabancılaşmış olarak mezun olduktan sonra çalışmak için genellikle yurtdışı ülkeleri tercih etmektedirler. Türkiye'nin eğitimdeki evrensel markası olan TMV, başka gelişmiş ülkelerin uluslararası öğretim kurumlarına benzer olarak sadece profesyonel eğitim süreciyle yetinmemekte, aynı zamanda ülkenin yerelini merkeze alan

bir müfredat uygulamaktadır. Maarif Okulları, ilim ve irfanı insanlığın barış ve refahını sağlayacak erdemli bireyler yetiştiren kaynak ve güvenilir bir eğitim kurumu olma vizyonuyla faaliyet göstermektedir (Türkben, 2023: 231).

Maarif Okulları, dünya çapında katıldıkları çeşitli turnuvalarda önemli başarılar elde etmekte, temsil ettikleri ülkelerde uluslararası platformda başarıyla tanıtılmaktadır. Ayrıca teknik ve sosyal alanlarda düzenlenen yarışmalarda ve olimpiyatlarda birincilik ödüllerine layık görülerek uluslararası alanda da başarısını kanıtladı. TMV Okulları, diğer kültür ve coğrafyalarda çocuklar ve aileleri ile birlikte yüzbinlerce insana doğrudan ulaşarak, milletimiz ve diğer ülke halkları arasında kalıcı insani bağlantılar oluşturma amacını gütmektedir. Eğitim ve öğretim alanında yılın en başarılı okulları arasında yer almakta ve lise ile üniversitelere giriş sınavlarında yüksek başarı oranları elde ederek Türkiye'nin gururu olmaktadır. Henüz yedi yılda, küresel çapta okul zincirleriyle rekabet edebilir bir duruma gelen Uluslararası Maarif Okulları, kısa sürede hizmet veren halklar arasında büyük kabul görmekte, yetiştirdiği vasıflı öğrencilerle birlikte bulundukları ülkelerin maddi ve manevi kalkınmasına katkıda bulunmak ve tüm insanlığın müşterek birikimine eğer katar (TMV Başarı Hikayeleri, 2024).

3.5.1. Kültürel ve sosyal uygulamalar

Türkiye, uluslararası söz sahibi olan etkin ve güçlü bir ülke olmanın yanı sıra büyük bir medeniyet geçmişi olan zengin bir çoğulculuk ve birlikte yaşama kültürünün mirasçısıdır. Bu bağlamda, TMV, kültürel diplomasinin önemli bir unsuru olan eğitim alanında etkin ve kapsamlı bir çalışma yürüterek, Türkiye'nin sahip olduğu zengin dil ve kültür mirasını dünyaya tanıtmakta önemli bir rol oynamaktadır. TMV, bu yeteneği gerçekleştirme faaliyetiyle, Türkiye'nin uluslararası genişlemeyi artırmada ve kültürel bağlarını güçlendirmektedir. Eğitim, dil ve kültür tanıtımı aracılığıyla, Türkiye'nin uluslararası bölgedeki prestijini güçlendirmek ve dünya çapında daha güçlü bir konum elde etmek için aktif bir şekilde çalışmaktadır (TMV Başarı Hikayeleri, 2024).

Sosyal Medya Kullanımı: Uluslararası alanda eğitim çalışmaları yürüten TMV, çalışmalarının bir parçası olarak Instagram, X ile Facebook benzeri sosyal medya platformlarında Türkçenin yanı sıra İngilizce, Fransızca ile Arapça dillerinde paylaşımlar yapmaktadır. Dünya çapında 4,2 milyar kullanıcıyla iletişim ağlarının vazgeçilmez araçlarından biri olan sosyal medya, Vakfın hedef kitleyle aracısız doğrudan bağlantı

kurma olanağı sunuyor. TMV, sosyal medya üzerindeki çok dilli yayın politikası ile mevcut çalışmalarını ve yapmayı planladığı çalışmaları tüm ülkelere duyurmayı hedeflemekte, dünya çapında bütünleşik olan bir marka kimliği inşa etmeyi amaçlamaktadır. Bu politikayla, Maarif markası hakkında hedef kitlesini daha az maliyetle ve hızlı olarak bilgilendirmekte ve Türkiye'nin eğitim deneyimlerini ve tecrübelerini dünyaya yaymayı amaçlamaktadır. Vakfın uluslararası ilişkilerle ilgili faaliyetleri farklı dillerde yayın yapan sosyal medya hesapları, eğitim-öğrenim deneyimleri, uygulanan farklı eğitim programlarını ve bu alanda var olan deneyimlerini farklı coğrafyalarda, farklı kültür ve uygarlıklara aktarmaktadır. Bu sayede, ülkemizin küresel marka tanınırlığına katkı sağlamaktadır (TMV Beşinci Yılında Maarif, 2021).

Fuarlar: Maarif Okullarında eğitim-öğrenim süresince kültür ve sanat müsabakaları, gösteriler, sergiler ile fuarlar düzenlenmektedir. Öğrenciler, eğitim yılı boyunca hazırladıkları eserleri yapılan festival ve fuarlarda gösterime sunmaktadırlar. Bu etkinliklerde başarılı olup yetenekleri ortaya çıkan öğrenciler ulusal ve uluslararası müsabakalara teşvik edilmektedirler. Maarif Okulları yalnızca öğrenciler değil, aynı zamanda velilere ve katılımcı olmak isteyen tüm yetişkinlere yönelik olarak Türkçe dil kursları da düzenlemektedir. Maarif katılımcılarının Türkiye ile bağlarını güçlendirmek ve onlara Türkiye'yi tanıtmak amacıyla, belirli dönemlerde Maarif Okullarından seçilen öğrenciler öncelikle İstanbul ve Türkiye'nin diğer şehirlerine eğitim ve kültür gezileri düzenlenmektedir. Bu geziler sırasında öğrencilere Anadolu medeniyeti, mutfacı, müziği, sanat ve tarihi ile sosyal-kültürel yaşam hakkında ayrıntılı bilgiler verilmektedir. Bu tür geziler, Türkiye'yi daha yakından tanımalarını ve kültürel bağlarının derinleştirmesini sağlamakta, aynı zamanda küresel bir perspektif kazandırmaktadır (TMV Eğitimde İyi Örnekler Bülteni-2023).

23 Nisan Şenlikleri: TRT tarafından organize edilen “TRT Uluslararası 23 Nisan Çocuk Şenliği” etkinliklerinin Maarif Okullarında tanıtımları yapılarak öğrencilerinin katılımı sağlanmaktadır. Bu etkinliklerle, uluslararası alanda kültürel etkileşimler için fırsat olmaya devam etmektedir. Maarif Okullarında kurulmuş Türkiye Kulüplerinde kulüp üyesi öğrencilerle Türkiye ve bulundukları ülkenin, sosyal ve kültürel yaşamları hakkında okumalar ve çeşitli etkinlikler yapılmaktadır (<https://turkiyemaarif.org/news/maarif-okullarinda-23-nisan-coskusu-133> Erişim tarihi: 14 Temmuz 2024)

Spor Müsabakaları: Spor etkinliklerine de büyük önem veren Maarif Okulları, düzenli aralıklarla spor müsabakaları düzenlemektedir. Okul yöneticileri tarafından bazı müsabakalarda başarılı olan bazı öğrenciler, uçak biletleri dahil olmak üzere çeşitli ödüllerle Türkiye gezileri ile ödüllendirilmektedir. Yerel spor dallarının belirlenerek bu dallarda spor müsabakaları ile şenlik ve festivallerin yapılması için gerekli alt çalışmalar yapılmaktadır. Bunun yanı sıra, Türkiye'de ve ilgili diğer ülkelerde mezun öğrenci kampları ve yaz kampları gibi etkinlikler düzenlenmektedir. Bu kamplar ve etkinlikler, onların farklı kültürlerle etkileşimde bulunmalarını, dil becerilerini geliştirmelerini ve sosyal bağlarını güçlendirmelerini sağlıyor (TMV Eğitimde İyi Örnekler Bülteni-2023)

Söyleşi, Konferans ve Paneller: Türkiye'nin yetişmiş olan alim, düşünür, sanatçı ve siyasetçi insanların bilgi ve tecrübelerini Vakıf çalışanlarıyla paylaşılmasını gerçekleştirmeyi amaçlayan "Maarif Söyleşileri" temasıyla konferans ve paneller organize edilmektedir. Bu amaçla, 2017 yılında yedi program, 2018 yılında on üç program, 2019 yılında altı program, 2020 yılında altı program ve Haziran 2021 tarihlerine kadar ise bir program düzenlenmiştir. Maarif Söyleşileri, Türkiye'nin önemli şahsiyetlerini Vakıf topluluğu ile buluşturarak, deneyimlerinden ve bilgilerinden yararlanmayı hedeflemektedir. Bu etkinlikler, Vakıf çalışanlarının bilgi birikimlerini artırmak, güncel konular üzerinde düşünme pratiğini öğrenmek ve farklı bakış açılarını geliştirmeye katkı sunmak amacıyla düzenlenmektedir (<https://turkiyemaarif.org/category/soylesiler> Erişim tarihi: 26 Temmuz 2024).

Yerel Dil Eğitimi Önceliği: Maarif Okulları, dil eğitimine büyük önem vermektedir. Öğrencilerin öncelikle ülkelerinde kullanılan resmi olan anadili çok iyi öğrenmesi amaçlanmaktadır. Bunun yanı sıra, Türkçe ile birlikte farklı bir yabancı dili öğrenmeleri teşvik edilmektedir. Bu yaklaşımlarla, birey kendi milli faziletlerini unutmadan ülkelerine yarar sağlayabilen, yerli ve milli anlayışa sahip nesillerin yetişmesi hedeflenmektedir. Ana dil yeteneğinin gelişmesine verdiği önemin yanı sıra, yerel kültür dersleri de yayınlanmakta ve bu derslerin gelişmeleri için elzem olduğu kabul edilmektedir. Maarif öğrencileri, Türkçe ve diğer yabancı dillerdeki okuryazarlıklarını geliştirirken, beşinci esas olan “yerel kültür dersleri” okullardaki yerel öğretmenler tarafından okutulmaktadır. Böylece Maarif öğrencilerinin ülkelerinin değerlerine göre yetişme hakları muhafaza edilmekte ve aidiyet duyguları güçlendirilmektedir. Amaç, öğrencilerin hem kendi kültürel kimliklerini koruyabilmeleri hem de diğer kültürlerle sağlıklı bir şekilde etkileşime geçebilme yeteneklerini geliştirmektir. Bu çok yönlü eğitim

yaklaşımıyla öğrenciler küresel perspektif kazanırken, yerel ve milli değerlere bağlı kalmalarını desteklenmektedir (Akgün ve Çelik, 2022: 335).

Sempozyumlar: TMV, Türkçe ve Türkoloji'nin öneminin farkında olarak, ilkinin 2022 Eylül ayında Arnavutluk'taki Tiran New York Üniversitesi'nde (UNYT) ve ikincisi 2023 Aralık ayında İstanbul'da düzenlenen "Balkanlar'da Türkçe Öğretimi ve Türkoloji Uluslararası Sempozyumu"nu düzenlemiştir. Bu sempozyumlar, Balkanlar'daki Türkoloji çalışmalarını canlandırmak amacıyla, Türkiye ile Balkan üniversitelerinden yüzden fazla akademisyenin iştiraki ve bildirileriyle düzenlenen sempozyumlar, Balkanlar ile Anadolu'yu kültürel etkileşim münasebetiyle, Türk dili ve kültürü müşterek kültürel miras zemininde buluştu. Bu etkinliklerin, Türk dili ve kültürünün dünya çapında yaygınlaşması dışında, ülke için farklı bir önemi vardır: Türkiye'nin bir yılda elde ettiği tüm gelirin yarısını dünya ülkeleriyle geliştirdiği kültürel diplomasi, insanca ve ticari ilişkilerden elde edilmektedir. Bu nedenle, dünyanın dört bir yanında bulunan Maarif Okulları aracılığıyla, Türk dili ve kültürü ile medeniyetini öğretmek, geçmişten geleceğe yönelik ülkemiz için büyük bir yatırımı olarak değerlendirilmektedir (Türkben, 2023: 234).

Türk Maarif Ansiklopedisi: TMV marifetiyle eğitim ve kültür farklılıklarına katkı sunacak bir diğer önemli hizmette Türk Maarif Ansiklopedisi'dir. TMV ile Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) ortaklığıyla gerçekleştirilen "Türk Maarif Ansiklopedisi"dir. Bu çalışmayla, Türklerin tarih boyunca eğitim alanında gelen anlayışları, benimsediği değerler, geliştirilmiş kavramlar, oluşturulmuş kurumlar, önemli şahsiyetler ve neşrettiği eserler özetlenmiş bir şekilde ortaya konulmaktadır. Türk Maarif Ansiklopedisi, medeniyetimizin eğitim tecrübe ve birikimini ortaya çıkaran, bilgilerin sistematik ve güvenilir bir biçimde ele alan temel bir kaynak olarak eğitim ve kültür dünyasının hizmetine sunulmaktadır (<https://turkmaarifansiklopedisi.org.tr/> Erişim tarihi: 24 Temmuz 2024).

Yaz Kampları: TMV, her yaz tatili döneminde farklı ülkelerdeki okullarındaki 14-18 yaş arası öğrenciler arasından seçilenlerin katılabileceği Yaz Kampları düzenlemektedir. Kamplar sırasında Türkçe dil eğitim verilmekte, tarihi ve turistik geziler düzenlenmekte ve farklı kültürlerden gelen öğrencilerin tanışıp pekişmeleri sağlanmaktadır. Bununla birlikte Türkiye'yi tanınması ve ülkenin kültürel, tarihi ve turistik zenginlikler tanıtılıyor, öğrencilere Türkçe öğrenme ve dil pratiği yapma fırsatı sunuluyor, farklı kültür ve coğrafyalardan gelenlerle tanışması, katılma ve kaynaşması,

Maarif aile üyeleri arasında birlik ve beraberlik ilişkileri geliştirilerek, güçlü bir topluluk yapısı oluşur, yaz tatillerini verimli aktivitelerle değerlendirmeleri ve bu öğrencilere güvenli ve planlı bir program dahil uluslararası seyahat tecrübesi olmakta, Maarif Okulları'na Türkiye'deki programlara katılım fırsatı sunulur, Türkiye ile olan duygusal ve kültürel bağların güçlenmesi sağlanıyor. Bu yaz kampları, öğrencilerin hem kişisel hem de akademik gelişimlerine katkıda bulunurken, farklı kültürleri tanıma ve anlama fırsatı sunuyor. Aynı zamanda Maarif ülkelerinin güçlü bağları kurmaları ve ortak değerleri geliştirmeleri hedeflenmektedir (TMV Başarı Hikayeleri, 2024).

Eğitim Fuarları: TMV, eğitim faaliyetlerini yürüttüğü devletlerde hem kendi mezun öğrencilerinin hem de diğer öğrencilerin Türkiye'de üniversite eğitimini teşvik amacıyla aktif çalışmalar gerçekleştirmektedir. Ayrıca, Türkiye'deki üniversitelerde uluslararası öğrenci artışını artırmak ve Türk üniversitelerinin faaliyetlerini ülke dışında tanıtmak için faaliyetler yürütmektedir. TMV bu amaçla, Maarif Okullarının faaliyet gösterdiği ülkelerde Eğitim Fuarları düzenlemekte ve bu fuarlara Türk üniversitelerinin katılımını sağlamaktadır. Bu etkinliklerde, öğrenci ve velilerle Türk üniversiteleri bir araya getirilerek, Türkiye'deki yükseköğretim fırsatları hakkında bilgi sunulmaktadır. Eğitim fuarları, Türkiye'nin sunduğu akademik olanaklar ve eğitimin tanıtımına, dolayısıyla Türkiye'nin uluslararası eğitimde bir cazibe merkezi haline gelmesine katkı sağlamaktadır (<https://www.maarifagency.com/en/about-us/detail/11> Erişim tarihi: 20 Haziran 2024).

3.6.2. Eğitim uygulamaları

Maarif Okulları, TMV tarafından yurt dışında faaliyet yürüttüğü ülkelerle karşılıklı mutabakat ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak açılan, ulusal ve uluslararası seviyede meşruiyeti ve eğitim lisansı olan, uluslararası özel okullardır. Maarif Okullarında, ilgili devletin vatandaşları ve diğer yabancı devletlerin vatandaşları ile birlikte yurt dışında ikamet eden Türk vatandaşları eğitim görmektedir (Maarif Bülten Sayı: 24).

Öğrenci Kabulü: Maarif Okullarında eğitim almak isteyen öğrencilerin, TMV tarafından düzenlenen Maarif Okullarına Giriş Sınavı (MAGİS)'nden başarılı düzeyde puan olmaları gerekmektedir. Maarif Okullarında geçerli olan müfredat, ilgili devletin Eğitim Bakanlığı ile müzakere edilmektedir. Esasında, faaliyet yürütülen ülkenin millî

müfredatı ölçü alınarak uygulanan Maarif eğitiminde, gerek duyulması hâlinde ve ilgili devletin Eğitim Bakanlığı'nın da onaylaması durumunda, Uluslararası Bakalorya (IB) ve Cambridge benzeri uluslararası belgeli programları müfredatına eklemektedir (CBİB, 2023 608).

E- Maarif Sistemi: Mart 2018'de kullanıma açılan e-Maarif Sistemi, Maarif eğitim sektörüne ile Maarif öğrencilerinin kişisel bilgilerini ve eğitim durumlarının verilerinin doğru yönetilmesini sağlamak amacıyla geliştirildi. Bu sistem sayesinde öğrenci yönetimi, öğrenci mali bilgileri ve öğrenci/okul kayıtlarında çeşitli verilerin tek bir platform üzerinde kayıt altına alınarak, takip edilmesi mümkün olmuştur. Ayrıca, Maarif Okullarını tamamlayıp mezun olan öğrenciler, bu sistem üzerinden takip edilerek mezuniyet sonrası kariyer planlamalarında da desteklenmektedir. (TMV Başarı Hikayeleri, 2024).

Uluslararası Maarif Müfredat: Bugün dünyanın dört bir yanında açılan Maarif Okulları, uluslararası geçerliliğe ve kaliteye sahip, yerel ve milletlerarası akreditasyon standartlarını içeren müfredat uygulamalarıyla eğitim-öğretim çalışmalarını sürdürmektedir. Bu süreçte, TMV tarafından yerel ve uluslararası programlarda güncellemeler, lokal değişiklikler ve eklemeler yapılmaktadır. Ayrıca okulların tamamında büyük bir titizlikle yürütülen Türkçe dil eğitim uygulamaları sayesinde, Türkçenin dünya çapında yaygınlaşmasına hizmet etmektedir. TMV Ar-Ge çalışmaları ile birlikte sahadaki deneyimlerine dayanarak kendine has Uluslararası Maarif (Uluslararası Maarif - IM) müfredatı ve akreditasyon programını geliştirmektedir. TMV, IM programını hazırlarken insanı aklı, vicdanı ve iradesi yönünden bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirmekte ve tüm eğitim planlamalarını erdemli insan yetiştirmeye dayalı bir eğitim düşüncesi üzerine inşa etmektedir (TMV Eğitimde İyi Örnekler Bülteni-2023)

Maarif mekteplerinde uygulanan yerel, uluslararası ile IM programları, beş temel esas üzerine kurulmuştur; “modern fen bilimleri, sosyal bilimler, bilgi teknolojileri, yetkin dil becerisi ve yerel kültür ve değerler”. Bu beş esasın ilk üçü, uluslararası düzeyde bütün okulların müfredatlarının ortak kısımlarıdır. Ancak dördüncü ile beşinci esaslarda TMV öteki uluslararası okullardan farklılaşmaktadır. TMV, uluslararası bir eğitim ve akreditasyon programı hazırlama amacı bu program aracılığıyla okullarını uluslararası standartlara kavuşturmadır. IM akreditasyon sürecinde, bugüne değin 39 standart grupta yaklaşık 2000 uluslararası standart oluşturularak Maarif Okulları'nda uygulanmaya başlanmıştır (Maarif Bülten Sayı: 24).

Ders Eğitim Kaynakları: Ayrıca, 7-12. sınıflar için fen ve matematik programıyla buna bağlı olarak 65 kitap, 1-12. sınıflarda Türkçe eğitim programıyla, bu program dahil 132 kitap hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra, okul öncesi programı kapsamında da 140 kitap hazırlanarak Maarif Okulları'nda okutulmaya başlanmıştır (<https://turkiyemaarif.org/category/kitaplar> Erişim tarihi: 20 Haziran 2024).

Türk Kültür ve Medeniyet Dersleri: Maarif okullarının müfredatında Türkçe dersi ile Türk Kültürü ve Medeniyeti derslerinin öğretimi, üzerinde özenle durulan bir konudur. TMV tarafından bu amaçla yapılan çalışmalara bakıldığında; bu programların, Türkçeyi yabancı dil namına öğrenen lise düzeyi için hazırlandığı görülmektedir. Bu programın amacı, uluslararası öğrencilerin kendi öz kültürel değerlerinin anlaşılmasının yanı sıra, Türk kültürü üzerinden farklı kültürleri tanımalarını ve farklı kültürlerle etkileşimde olmaya özgü olarak olumlu tutumların gelişmesini sağlamaktır. Yabancı öğrencilerin pozitif tutum geliştirmeleri Türkçenin öğrenimi açısından çok önemlidir (TMV Eğitimde İyi Örnekler Bülteni-2023).

Türkçe Dil Eğitimi: Kuruluşunun hemen ardından Maarif Okulları açıldığı ilk yıllarda özgün Türkçe eğitim programı düzenlemiş ve "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı ve Müfredatını" tamamlamıştır. Okul öncesi dönemden liseden mezun oluncaya kadar tüm eğitim kademelerinde uygulanmak üzere tasarlanan bu program, Türkçe öğretimini uluslararası dil ölçütlerine uygun olarak hazırlanmıştır. Maarif Okullarında okuyan her bir öğrencinin en az B2 düzeyinde Türkçe dil kullanma becerisi ile mezun olması hedeflenmektedir. Bu program, "Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu" onayı ile ulusal ve uluslararası lisan öğretimi uygulamaları kabul edilmiş olan bir programdır. Yabancı öğrencilere yönelik Türkçe öğretim programı, alanında ilk olma özelliklerine sahip olan bu program yabancılara Türkçe dil eğitimi veren bütün devlet kurumlarının hizmetine sunulmuştur (TMV Başarı Hikayeleri, 2024).

Lisans Eğitimi: TMV, yükseköğretimde bir üniversitesi bulunmaktadır. TMV, 2018-2019 eğitim-öğretim yılından beri Arnavutluk'ta ilk özel üniversite olan Tiran New York Üniversitesini yapısına katarak yükseköğretim hizmeti uygulamasına başlamıştır. Üniversitede Hukuk ile Sosyal Bilimler, Ekonomi ile İşletme, Mühendislik ile Mimarlık fakültelerinde ve Enstitüsünde toplam bin dolayında lisans ve lisansüstü talebe eğitim almaktadır. Ayrıca üniversite içerisinde Balkan Araştırmaları Merkezi kurulmuş olup, bu merkez, bölgesel kültürel, sosyal ve ekonomik araştırmalara katkı sağlamayı hedeflemektedir. Bunun yanında TMV, yükseköğretimde, ilgili ülkelerin en nitelikli

üniversiteleriyle kurulan iş birlikleri kapsamında üniversite yerleşkelerinde ‘Türkiye Çalışmaları Merkezleri’nin açılması için girişimlerde bulunmaktadır (CBİB, 2023: 610)

Akademik Çalışma Merkezleri: Bu merkezlerin temel hedefleri arasında, Türkiye hakkında uluslararası alanda kapsamlı akademik çalışmaları desteklemek, Türkiye ile diğer ülkeler arasında karşılaştırmalı ve disiplinler arası araştırmalar yapmak, siyasal, sosyal, iktisadi, tarihi ve kültürel konularda araştırmayı teşvik etmek, Türkiye ile diğer ülkeler arasında yükseköğretimde düzeyinde köprülerin kurulması, ortak tasarı ve akademik değişim uygulamalarını teşvik etmek, ayrıca bu merkezler Türkiye’nin eğitimde uluslararasılaşma hedeflerine katkı sunmayı amaçlanmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda, 2021’de Kolombiya’da Ulusal Akademi, Kamerun’da ise Younde-II Üniversitesi, Fildişi Sahili’nde ise Felix Houphouët-Boigny Üniversitesi’nde, 2023’te ise Belarus’ta Ulusal Akademi ile Senegal’in Amadou Mahtar-Mbow Üniversitesinin yapısında “Türkiye Çalışmaları Merkezleri” kuruldu. Bu merkezlerde, ilgili üniversitelerin lisans ile lisansüstü programlarında kredili tercihli ders niteliğinde Türkçe ile Türkiye tarihi ve Türk dış politikası benzeri dersler verilmektedir (TMV Başarı Hikayeleri, 2024).

Eğitim Merkezleri: TMV, 6721 sayılı Kanunun kapsamında, Türkiye vatandaşlarının yoğun olarak yer aldığı Batı Avrupa devletlerinde eğitimle ilgili ihtiyaçlara karşılayabilmek için yaygın eğitim merkezleri açmaktadır. Ocak 2024 ‘de kadar TMV 14 ülkede toplam 22 Eğitim Merkezinde hizmet vermekte ve eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu kapsamda, Tmv, vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı ülkelerde öğrencilerin dil ve kültür bağlarını güçlendirmek ve okul derslerine katkı sağlamak amacıyla çeşitli etüt faaliyetleri, akşam eğitimleri ile üniversite hazırlık kursları gibi eğitim programları geliştirmiştir. Ayrıca Türkçe ile Türk kültürüne yönelik eğitim programlarının yanı sıra, öğrenci-veli rehberlik hizmetleri, sanat meslekleri, spor müsabakaları ve kültürel gezinti benzeri sosyal ve kültürel etkinlikler de sunulmaktadır. Eğitim merkezleri, seminerler, okuma grupları benzeri faaliyetlerin yapıldığı eğitim merkezi modeli geliştirmiştir (Türkben, 2023: 231).

İstanbul eğitim Zirvesi: TMV, müfredat geliştirme, uluslararası akreditasyon programları oluşturma gibi süreçlerin yanı sıra, uluslararası eğitim alanında aktüel tartışmaları takip etmekte ve eğitimdeki yeni trendleri, eğitimin geleceğini, uluslararası modülleri, eğitimin dijitalleşmesini ve eğitim ile sosyal adalet benzeri meselelerin akademik bir düzeyde ele alındığı “İstanbul Eğitim Zirvesi” adı altında bir zirve

düzenlenmektedir. İlk zirve Kasım 2021'de çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiş, ikinci ve üçüncüsü ise sırasıyla Kasım 2022 ve Kasım 2023'te yüz yüze yapılmıştır. Bu toplantılarda, farklılaştırılmış öğretim, Kovid'in neslinin geleceği, öğretimde alternatif arayışlar ve eğitimde değişim yönetimi gibi konular üzerinden, eğitimin yarınına yönelik çeşitli seçenekler, analizlerle gelecek perspektifleri değerlendirilmiştir. Çocukların küresel iletişim ile medya platformlarından bilgi edindiği bir dönemde, eğitimin işleyişine yönelik bilimlerin ortak eğitim programı ile Anadolu irfan kültürünün bakış açısı İstanbul Eğitim Zirvesi'nde bir araya getirilmiş (<https://www.istanbuleducationsummit.com/hakkimizda> Erişim tarihi: 15 Temmuz 2024).

Uluslararası Maarif Dergisi: TMV, uluslararası eğitim alanındaki güncel gelişmeler ve tartışmaları Türkçe ile birlikte İngilizce ve Fransızca olarak yılda dört kez yayımladığı Uluslararası Maarif Dergisi aracılığıyla ulusal ve uluslararası akademik olarak ele almaktadır. Ayrıca eğitimin uluslararasılaşması ve eğitim yöntemleri gibi çeşitli alanlarda kitaplar yayınlanmaktadır. Bu AR-GE çalışmaları ve uluslararası konferans ile yayın dizileri sayesinde TMV, uluslararası eğitimdeki tüm gelişmeleri yakından takip etmekte ve bu sayede eğitim kurumlarındaki kalite ve başarılı eğitim anlayışını sürekli geliştirmeyi amaçlamaktadır (CBİB, 2023: 611).

İş Birliği Protokolleri: TMV, kuruluş kanununun çerçevesinde, benzer faaliyetlerini yürüten kurum ve kuruluşlarla iş birliği yoluyla çeşitli ortak projeler gerçekleştirmektedir. Vakıf, bu iş birlikleri ile imzalanan protokollerin usul ve esaslarına uygun hareket etmektedir. TMV'nin diğer kurum ve kuruluşlar ile yaptığı iş birliği protokollerin belirlenen usul ve esaslarına uygun hareket etmekte olup bu çalışmalar Kaynak Geliştirme ve İş Birlikleri Başkanlığı tarafından düzenli olarak izlenmektedir. Yapılan iş birlikleriyle, Türkiye'nin eğitim konusundaki zengin deneyimin yaygınlık, etkinlik ile bilinirliğinin artırılmasına katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Bu iş birlikleri aracılığıyla, Türkiye eğitiminin uluslararasılaşma stratejisine destek sağlanmakta, Türk vatandaşların yoğun olarak yer aldığı, kültürel bağların geliştirilmesi amaçlanmaktadır (TMV Başarı Hikayeleri, 2024).

Türkiye algısının müsbet gelişmesi, kültürel diplomasi sürecinin güçlendirilmesi, Türkçe dilinin yaygınlaşması ve iş birliği imzalanan kurumlarla karşılıklı bilgi ve deneyimlerin paylaşımında bulunulması teşvik edilerek yeni tasarıların üretilmesi amaçlanmaktadır. Böylece TMV, uluslararası eğitimle birleşerek Türkiye'nin küresel

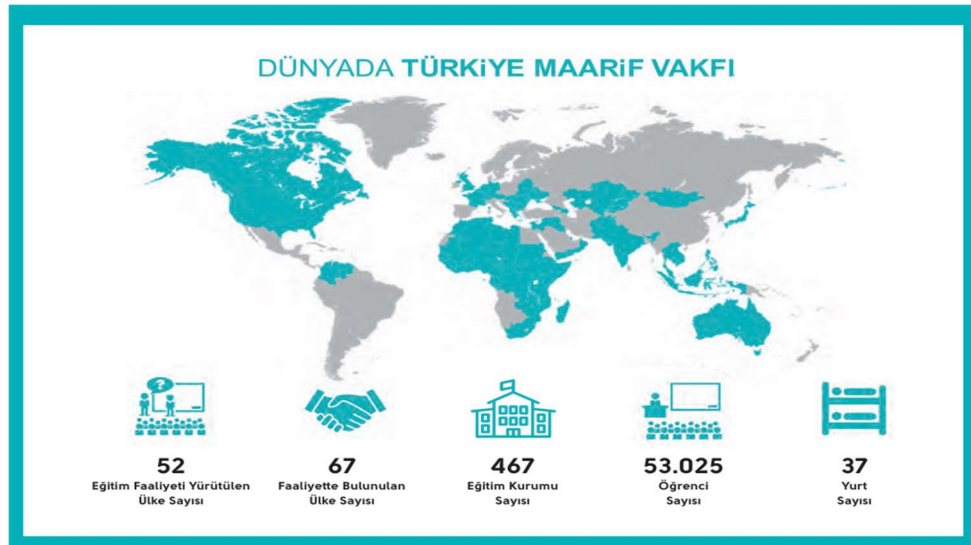
eğitim platformundaki iyileştirmeyi sağlıyor. Aynı zamanda imzalanan iş birlikleri aracılığıyla kaynak tasarrufu da hedeflenmektedir. Bu kapsamda, 200'e civarında kurum ve kuruluşla iş birliği protokolü imzalanmış aynı zamanda birçok kurum ve kuruluşla yeni iş birliği süreçleri devam etmektedir. İş birliği tamamlananların 23'ü kamu, 78'i üniversite, 44'ü sivil toplum ile 15'i eğitim kuruluşu ve özel kuruluşla iş birliği protokolleri gerçekleştirilmiştir. Bu kuruluşlar, dört ana başlık altında toplanmaktadır: 1- Kamu idareleri, 2- Yükseköğrenim kurumları, 3- Sivil Toplum Kurumları, 4- Eğitim Kuruluşları ve Özel kurumlar (TMV Beşinci Yılında Maarif, 2021).

Kütüphaneler: TMV merkez birimlerini düzenlenmesinin ardından, Vakıf Merkezi'nde bir Eğitim Kütüphanesi ile Maarif Okulları'nda Okul Kütüphaneleri oluşturulmasına yönelik çalışmalar başlatılmıştır. Vakıf Merkezi'nde, Vakıf personelleri, Maarif öğrencileri, eğitim lisans ve lisansüstü öğrencileri ve öğretmenleri için zengin bir kaynak sunmayı amaçlayan 10 bin kitaplık kapasiteli bir kütüphane oluşturulmuştur. Vakıf oluşturduğu kütüphane ile eğitim kapasitesinin erişimini kolaylaştırarak, çeşitli eğitim seçenekleri ve kaynaklarla öğrenme ortamı sağlamayı hedeflemektedir. Kütüphanedeki kaynak yayınların kısa sürede 20 bine çıkarılması planlanmaktadır. Ayrıca, TMV'nin düşüncesi, misyon ve vizyonu açısından her yaştaki öğrenciler için her okulunda tahmini 5 bin kitabı olan birer Çocuk Kütüphanesi düzenlemeyi hedeflenmiştir. Ayrıca tüm Maarif Okullarının istifade ettiği ve merkezi olan İhtisas Kütüphane Otomasyon Sistemi mevcuttur (<https://kutuphane.turkiyemaarif.org/> erişim tarihi: 16 Temmuz 2024).

Uzaktan Eğitim: TMV, kuruluşundan başlayarak eğitim-öğretim yöntemlerinin alt yapısına çok önem vererek gerekli hazırlıkları yapmış, bu anlamda uzaktan eğitim programları alanında ciddi bir yetenek ve deneyim edinmiştir. TMV, salgın zamanlarında faaliyet yaptığı ülkelerin alt yapılarına uyumlu olarak Maarif Okullarında çevrim içi 13 farklı dijital aplikasyon ve 500 sanal derslikle Maarif Okullarında eğitim hizmeti vermiştir. TMV, bazı ülkelerin Eğitim Bakanlıklarının talebi üzerine uzaktan eğitim desteği de sağlamaktadır. Örneğin Afganistan'da bulunan Maarif Okullarında uzaktan öğretim uygulanmış ve Afganistan Eğitim Bakanlığına ayrıca 3 bine yakın eğitim videosu hazırlayarak uzaktan eğitim alanında destek sağlanmıştır. Bunun yanında, TMV, dünya geneline yayılmış olan Maarif eğitim kurumlarının izlemesini, kendi geliştirdiği e-Maarif sistemi ile yapmaktadır (CBİB, 2023:608).

3.5.3. Türkiye Maarif Vakfı'nın dünya faaliyetleri

Ocak 2024 tarihi itibarıyla, TMV dünya çapında 107 ülke ile resmî temasta kurmuş ve 55 ülkede temsilcilikleri aracılığıyla 67 ülkede faaliyet gerçekleştirmektedir. Bu 67 devletin 52'sinde yerleşik eğitim kurumları ile örgün ve yaygın öğretim hizmetleri sunmaktadır. TMV'nin bünyesinde bulunan 467 öğretim kurumunun 230'u, FETÖ iltisaklı olup diplomatik görüşmeler sonucunda TMV devredilen kurumlardan oluşuyor. Ayrıca, jeopolitik olarak stratejik olan bazı bölgelerde ve ülke dışında bulunan Türk diasporasının eğitim gereksinimlerini karşılamak amacıyla 30 ayrı ülkede 214 yeni öğretim kurumu daha açılmıştır. TMV'nin bünyesindeki öğretim kurumlarının 444 tanesi okul öncesi ilköğretim ve ortaöğretim (K12) seviyesindeki okullardır. Vakfın bir üniversitesi ile 22 tane yaygın eğitim hizmeti veren eğitim merkezi bulunmaktadır. Dünyadaki Maarif Eğitim Kurumlarının toplam öğrenci sayısı 53 bini aşmıştır (TMV Başarı Hikayeleri, 2024).

Şekil 3. 3. Dünyada TMV faaliyetleri
Kaynak: TMV Başarı Hikayeleri, 2024

Şekil 3.3. Değerlendirildiğinde TMV'nin 2024 yılı itibarı ile 52 yurtdışı ülkesinde toplamda 467 kurum ile 53.025 öğrenci ile eğitim faaliyeti yürütmekte olduğu, bunun yanı sıra faaliyet gösterilen ülke sayısının ise 67 olduğu anlaşılmaktadır. Bununla beraber toplamda 37 yurt ile barınma hizmeti sunduğu görülmektedir.

Tablo 3.2. Değerlendirildiğinde; 1-TMV'nin faaliyet alanlarının dünya genelinde beş bölge olarak tasnif ettiği anlaşılmaktadır. Bu bölge tanımlamalarına göre en fazla faaliyetin yürütüldüğü bölgenin 23 ülke ile Afrika bölgesi olduğu, Afrika'dan sonra en fazla faaliyetin yürütüldüğü bölgenin ise Balkanlar ve Avrupa olarak tanımlanan bölge olduğu anlaşılmaktadır. En az faaliyetin olduğu bölge olarak ise Amerika

bölgesi olduğu görülmektedir. 2- Eğitim Faaliyetleri değerlendirildiğinde, Afrika bölgesinde toplamda 170 eğitim kurumu sayısı ile en fazla eğitim kurumunun bulunduğu ülke olmasına rağmen, öğrenci sayısının 16856 olduğu ve 142 eğitim kurumuyla Asya Pasifik Bölgesinde ise 5 ülke ile toplamda 20939 öğrenci ile en fazla öğrencinin olduğu bölge olduğu görülmektedir. Eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü ülkelerin kamuoylarında TMV'nin çalışmalarına ilginin ve kabul görülme düzeyinin en fazla Asya Pasifik bölgesi olduğu, daha sonra bunu Afrika bölgesi ülkeleri olduğu görülmektedir. Balkanlar ve Avrupa bölgesinde toplamda 12 ülkede 43 eğitim kurumuyla faaliyete, ulaşılan öğrenci sayısının 4915 olduğu görüldüğünde, Asya Pasifikte ise 5 ülkede toplam 142 eğitim kurumuyla toplam 20939 öğrencinin olması, etnik yakınlık yerine inanç yakınlığının TMV'nin faaliyetlerinin kabul görmesinde daha etkili olduğu değerlendirilmektedir. Bu kanaatimizi destekleyen bir diğer durumda Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesindeki 5 ülkede 31 eğitim kurumuyla öğrencinin sayısı olan 6180'nin Balkanlar ve Avrupa Bölgesinden daha fazla olmasıdır. Bu bağlamda TMV faaliyetlerinin planlarken etkinlik düzeyi olarak ortak inanca sahip olunan bölgelerde karşılık görme düzeyinin daha yüksek olduğu anlayışıyla faaliyet planlaması yapmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Tablo 3. 2. Yürütülen eğitim faaliyetlerinin bölgelere göre dağılımı
Kaynak: TMV Faaliyet Raporu, 2021

	Ülke Sayısı	Okul Sayısı	Üniversite sayısı	Eğitim Merkezi	Yurt Sayısı	Öğrenci Sayısı
Afrika	23	170		3	18	16856
Balkanlar ve Avrupa	12	43	1	9	1	4915
Asya Pasifik	5	142		4	22	20939
Ortadoğu ve Kuzey Afrika	5	31			1	6180
Kuzey ve Güney Amerika	2	4				560

Tablo 3.3. değerlendirildiğinde; TMV'nin 2016 yılında kuruluşundan sonra eğitim faaliyetlerine başladığı ve 2017 itibarı ile 9633 öğrenci ile eğitim görmeye başladığı anlaşılmaktadır. 2017 yılına oranla 2018 yılında öğrenci sayısını %73,5 artırdığı görülmektedir. Aynı şekilde 2018 yılına oranla 2019 yılında ise öğrenci sayısını % 130 civarında artırdığı görülmektedir. 2019 yılına göre 2020 yılında ise öğrenci sayısını %5 gibi artırdığı görülmektedir. 2020 yılına göre 2021 yılında öğrenci sayısının % 22,5 olduğu görülmektedir. Beş yıllık öğrenci sayısı verileri değerlendirildiğinde öğrenci sayısının sürekli artış gösterdiği ancak yıllar arasında farklılıkların olduğu görülmektedir. Bir önceki yıla oranla en fazla öğrenci sayısının artış gösterdiği yılın 2019 olduğu ve en düşük ise 2020 olduğu görülmektedir. En az artışın olduğu yılın 2020 olması dünyada etkili olan Kovid salgınından kaynaklı olabileceği değerlendirilmektedir.

Tablo 3. 3. Yürütülen eğitim Faaliyetlerinde öğrenci sayılarının yıllara göre dağılımı
Kaynak: TMV Faaliyet Raporu, 2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Öğrenci Sayısı	9633	16713	38438	40345	49450

Tablo 3.4. değerlendirildiğinde; TMV bünyesinde istihdam edilen personellerin durumunun değerlendirilmesinde yaklaşık % 3 oranının merkezde görev yaptığı geriye kalanların yurtdışında görevlerini icra ettikleri anlaşılmaktadır. TMV'nin kuruluş amacı kapsamında çalışanların çoğunluğunun yurtdışında görevlendirildikleri görülmektedir. Aynı zamanda yurt dışındaki personelin %94 gibi büyük bir kısmı faaliyetlerin yürütüldüğü yerel insan kaynaklarından sağlandığı bununda vakfın yerel kültürü muhafaza ve destekleme stratejisi ile uyumlu olduğu değerlendirilmektedir.

Tablo 3. 4. TMV Yurt içi-yurt dışı yapılanması ve insan kaynağı
Kaynak: TMV Faaliyet Raporu, 2021

Merkez Personeli	Yurt Dışı Türk personel	Yurt dışı Yerel Personel	Toplam
264	443	7644	8351

Tablo 3.5. Değerlendirildiğinde, TMV de istihdam edilen personellerin önceki yıla göre 2017 yılı esas alındığında 2018 te %58,5 gibi bir oranla artış gösterdiği, 2019 yılında ise 2018 yılına göre %90 oranında artış olduğu, 2020 yılında ise 2019 göre %18,5 oranında artış gösterdiği, 2021 yılında ise 2020 yılına göre %19,4 oranında artış olduğu görülmektedir. En fazla personel istihdamının artış gösterdiği yılın % 90 gibi yüksek bir oranla 2019 yılı olduğu, Vakfın açılan okul sayıları ve yürütülen faaliyetleri ile orantılı olduğu görülmektedir.

Tablo 3. 5. Yürütülen faaliyetlerinde personel sayılarının yıllara göre değişimi
Kaynak: TMV Faaliyet Raporu, 2021

Yıllar	2017	2018	2019	2020	2021
Personel Sayısı	1942	3080	5851	6993	8351

Tablo 3.6. Değerlendirilmesinde TMV 2017 ile 2021 yılları arasındaki eğitim faaliyeti gerçekleştirdikleri ülke sayıları ve farklı ülkeler ile geliştirilen diplomatik iletişim ve diyalogların değişimi gösterilmektedir. Tabloda görüldüğü gibi belirtilen yıllar arasında temas kurulan ülke sayısı ve açılan eğitim kurumu sayısı birbirine paralel bir şekilde artış gösterdiği görülmektedir. Temas kurmada yaşanan etkileşim düzeyi ile eğitim kurumu açılmadaki etkileşim düzeyinin hemen hemen aynı olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 3. 6. Temas kurulan ve Eğitim Faaliyeti yapılan ülke sayıları yıllara göre değişimi
Kaynak: TMV Faaliyet Raporu, 2021

Ülke Sayısı	2017	2018	2019	2020	2021
Eğitim Faaliyeti Gösterilen Ülke Sayısı	22	33	42	42	47
Temas Kurulan Ülke sayısı	80	94	100	104	104

Tablo 3.7. değerlendirildiğinde; 1- Okul sayısı olarak 2017 esas alındığında, 2018 yılında okul sayısının 2017'ye oranla %64 oranında artış gösterdiği, 2019 yılında ise 2018 yılına göre %77 oranında artış gösterdiği, 2020 yılında ise 2019 göre %5

oranında, 2021 yılında ise 2020 yılına göre %25 oranında artış gösterdiği görülmektedir. En yüksek okul artış oranının %77 ile 2019 yılında olduğu, düşük okul artış oranının ise %5 ile 2020 yılında olduğu görülmektedir. 2020 yılındaki düşük artış oranının oluşmasında 2020 yılındaki Kovid Salgınının büyük oranda etkili olduğu değerlendirilmektedir. 2- Yurt sayılarındaki değişimlerin bir önceki yıllarıyla kıyaslandığında ise 2017 esas alındığında 2018 yılında %54 oranında arttığı, 2019 yılında %141 oranında arttığı, 2020 yılında artış göstermediği, 2021 yılında ise %2 gibi düşük bir oranda artış gösterdiği görülmektedir. Yurt sayılarındaki artışlarında da 2020 ve 2021 yıllarında dünyada yaşanan Kovid Salgınının etkili olduğu değerlendirilmektedir. 3- Eğitim merkezleri sayılarının ise 2017 de hiç yokken 2018 yılında 12 olduğu, 2019 yılında sayısının bir önceki yıla oranla %33 kadar düştüğü ve 2020 de tekrar 2018 yılındaki sayıya ulaştığı ve 2021 yılında ise önceki yıla göre %33 oranında yükseldiği görülmektedir.

Tablo 3. 7. Faaliyet gerçekleştirilen okul, yurt ve eğitim merkezi sayılarının yıllara göre değişimi
Kaynak: TMV Faaliyet Raporu, 2021

Yıllar	2017	2018	2019	2020	2021
Okul sayısı	108	177	315	331	416
Yurt Sayısı	11	17	41	41	42
Eğitim Merkezi	0	12	8	12	16

Tablo 3. 8. Değerlendirilmesinde eğitim ve benzeri faaliyetler bir ülkede başlamadan önce ülkeler ile resmi bazı temasların yapıldığı akabinde temsilciliklerin açılarak faaliyetler icra edilmektedir. Bu kapsamda 2017 yılında 25 olan temsilcilik sayısının bir önceki yıla kıyaslanmasında, 2018 yılında % 68 oranında arttığı, 2019 yılında % 19 oranında arttığı, 2020 yılında % 2 oranında arttığı ve 2021 yılında ise bir önceki yıla göre % 7 oranında artış gösterdiği görülmektedir. Yıllara göre eğitim kurumlarındaki artış ile kıyaslandığında temsilcilik sayılarının daha yavaş ilerlediği söylenebilir.

Tablo 3. 8. Temsilcilik sayılarının yıllara göre değişimi
Kaynak: TMV Faaliyet Raporu, 2021

Yıllar	2017	2018	2019	2020	2021
Temsilcilik Sayısı	25	42	50	51	55

SONUÇ VE ÖNERİLER

Diplomasi, tarih boyunca uluslararası ilişkilerde yaşamsal bir rol oynamıştır. Geleneksel anlamda diplomasi, hükümetler arası siyasi ve ekonomik sorunların müzakerelerle çözülmesidir. Modern dünyada bu kavram daha geniş bir derinlikle ele alınmaktadır. Günümüzde diplomasi, ülkelerin karşılıklı çıkarlarını ve barışı koruma amacıyla yürüttükleri iletişim kamu diplomasisini de içermektedir. Kamu diplomasisi, hükümetlerin yumuşak güçlerini kullanarak uluslararası platformda etkili bir varlık göstermenin bir aracı olarak kabul görüldü.

Soğuk Savaş sonrasında, kamu diplomasisi, propaganda yöntemlerinden uzaklaşarak daha şeffaf, basit ve iletişim odaklı bir yapıya bürünmüştür. Kamu diplomasisinin yenilenmesi, eğitim ve kültürel etkileşimlerin hedef toplumlarla birlikte şekillendirilmesinde kritik ve etkili yapıtaşlarındandır.

Yumuşak güç kavramı, bir ülkenin kültürel cazibesi, politik değerler ve dış politikaların çekiciliğiyle diğer ulusları etkileme yeteneğini ifade eder. Türkiye'de bu açıdan yumuşak güç araçlarında eğitim diplomasisi üzerinden önemli ilerleme sağlandı. Bu noktada TMV, 2016 da kurulan bir kuruluş olarak uluslararası eğitim alanında Türkiye'nin yumuşak güçlerini pekiştirmeyi amaçlayan kilit aktörlerden biri olarak dikkat çekmektedir. Vakfın amacı, yurt dışı eğitim kurumları kurarak bu kurumlar üzerinden Türkiye'nin dilini kültürünü ve medeniyetinin zenginliklerini tanıtmak, ayrıca uluslararası düzeyde eğitim faaliyetlerini yürütmektir. TMV, 52 ülkede faaliyet gösteren çok sayıda okul aracılığıyla Türkiye'nin eğitimdeki gücü ve kültürel varlıklarını geniş bir yelpazede tanıtmaktadır. Bu okullar, farklı ülkelerin toplumlarına kültür ve medeniyet değerleri aktarırken, halkları arasında da diyalog ve anlayışın gelişip pekişmesine olanak sağlar.

Türkiye Maarif Vakfı'nın eğitime yaptığı yatırımlar, Türkiye'nin uluslararası arenada olumlu bir imaj gelişimine katkı sağlıyor. Bu okullardan mezun olan öğrenciler, Türkiye'nin doğal ve gönüllü elçileri olarak hareket etmekte, ülkelerine geri döndüklerinde Türkiye'nin yaşam biçimini, değerlerini ve kültürünün taşınmasına aracılık yapmaktadırlar. Bu durum, Türkiye'nin yumuşak güç kapasitesinin gelişmesinde kilit bir faktördür. Vakıf, sadece Türkçe dil eğitimi vermekle kalmayıp, aynı zamanda Türk kültürünün yaygınlaşması amacıyla farklı sosyal ve kültürel etkinlikler yapmaktadır. Uluslararası düzeyde gerçekleştirilen kültürel programlar, festivaller ve sergiler, Türk kültürünün dünya çapında bilinirliğine olumlu katkı sunmaktadır.

Vakıf, kültürlerarası diyalogun oluşmasında, gelişmesinde ve sürdürülmesinde önemli rol üstlenerek dünya barışına olumlu katkılar sağlamaktadır. Vakıf, Türkçenin, edebiyatın, sanat ve medeniyet değerlerinin tanıtılması yoluyla Türk kültürünün farklı coğrafyalarda anlaşılmasını ve kabul görmesini sağlar ki bu da Türkiye'nin milletlerarası alanda daha güçlü konumlanmasına katkı sunacaktır.

Eğitim diplomasisi, devletlerin yumuşak güç araçlarının uzun vadede sağlam ve etkin olmasını temin eder. TMV, bu bağlamda yurt dışında oluşturduğu eğitim sistemini genişletme ve Türk eğitim sistemini uluslararası düzeyde uygulayarak, dünya çapında insanlığın beğenisine sunmayı hedeflemektedir. Eğitim diplomasisi sadece bilginin transferi işlevi değil, aynı zamanda kültürel ile sosyal etkileşim süreçlerini de kapsadığı bilinmektedir. Uluslararası öğrencilerin Türk üniversitelerinde ve Maarif Vakfı okullarında eğitim görmesi, farklı kültürel perspektiflerin ve bilgilerin paylaşıldığı önemli bir platform oluşturmaktadır. Türkiye'ye gelen bu öğrenciler, burada edindikleri bilgi ve pratikleri kendi ülkelerine taşıyarak Türk kültürü ve eğitim sisteminin gönüllü elçileri haline gelebilmektedirler. İleride kendi toplumlarında lider ve yönetici pozisyonlara geldiklerinde, Türkiye ile olan bağlarını karşılıklı sürdürmeleri ve bu bağların kültürel ve ekonomik iş birlikleri ile desteklemeleri ile mümkün olabilecektir.

TMV idaresinde sunulan eğitimin kalitesi ve çeşitliliği, Türkiye'nin uluslararası eğitimdeki itibarını artırmaktadır. Bu eğitim modeli, akademik ve kültürel mükemmeliyet hedefiyle dünya çapında ülkenin tanınırlığını artırarak, uluslararası arenada daha fazla öğrenci ve akademisyeni cezbetmektedir. Ayrıca Türkiye'nin sunduğu burs programları, uluslararası eğitim olanaklarını genişleterek daha fazla öğrenciye Türkiye'de eğitim görmek için önemli bir enstrüman olarak işlev görmektedir.

Türkiye Maarif Vakfı, Türkiye'nin yumuşak güç biçimlerinin önemli bir taşıyıcısı olarak, uluslararası eğitim ve kültürel diplomasi alanında kritik roller üstlenmektedir. Vakfın faaliyetleri, Türkiye'nin uluslararası alanda barışçıl, yetenekli ve saygın bir oyuncu olarak güç kazanmasına katkı sağlamaktadır. Türkiye Maarif Vakfı'nın bu çalışmaları, sadece eğitim ve kültürel diplomasi araçları yoluyla sağlanan katkılarla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda Türkiye'nin yumuşak güç kapasitesinin küresel ölçekte artırılmasına hizmet etmektedir. Tüm bu bilgiler ışığında sonuç olarak;

-Türkiye'nin kamu diplomasisinin geleceği, gelişmiş ve sürdürülebilir olabilmesi için birbiriyle koordineli ve destekleyen iç ile uyumlu dış politikaların belirlenerek

uygulanması ülkenin küresel düzeyde etkinliğini daha da artıracığı değerlendirilmektedir.

- Küreselleşen dünyada, TMV'nin sosyal medya ile birlikte dijital platformları daha etkili olarak kullanması, Türkiye'nin mesajlarının küresel çapta öncelikle faaliyet yürütülen ülkeler olmak üzere daha geniş uluslararası kitlelere ulaşmasını mümkün kılabilir.

-Uluslararası ilişkilerde karşılıklı anlayışlar ve iş birliği, ancak eğitim ve kültür merkezli uygulamalarının şeffaflık ve güven esaslı olarak yürütülmesi önemlidir. Bunun için TMV'nin, gelecekte daha adaletli ve yaşanabilir bir dünya inşası için girişimlerde bulunmalı. Bu doğrultuda Vakfın, yeni projeler ve programlar geliştirerek uygulaması küresel kapasitesini artıracığı gibi aynı zamanda uluslararası etkinliğini artıracığı düşünülmektedir.

-TMV'nin faaliyet alanlarını geliştirerek kesintisiz olarak devam etmesi, Türkiye'nin uluslararası itibarını ve cazibesini artırarak siyasi, politik ve ekonomik olarak uluslararası sahnedeki rolünü olumlu etkileyeceği kanaati oluşmaktadır.

-Eğitim ve kültürel diplomasi kapsamında atılacak her yeni adım, Türkiye'nin uluslararası imajının daha sağlam bir zeminde şekillenmesine katkı sunacağı düşünülmektedir.

TMV'nin atacağı bu adımların, hem Türkiye'nin ve eğitim sisteminin uluslararasılaşması alanında daha etkin bir konum kazanımına hem de kültürel ve medeniyet değerlerinin daha geniş kitlelere tanıtılmasına hizmet edeceği değerlendirilmektedir.

KAYNAKLAR

- Abdurahmanlı, E. & Bağış, E. (2021). Diploması Tanımı ve Uluslararası Konjonktürde Mevcut olan Diploması Türleri Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi, 3 (1) 140-160.
- Akar, E., & Gürkaynak, M. (2022). Ülke Markalama Bağlamında Türkiye'nin Eğitim Diplomasine Yönelik Bir Değerlendirme. İletişim ve Diploması, (7), 137-164.
- Akçadağ, E. (2012). Yükselen Güç Çin'in Kamu Diploması. 18.02.2024 tarihinde <https://www.kamudiploması.org/makaleler/makaleler/83-yuekselen-guec-cinin-kamu-diploması-adresinden-edinilmiştir>.
- Akçadağ, E. (2014). Dünya'da ve Türkiye'de Kamu Diploması. ty), <http://www.kamudiploması.org/pdf/emineakcadag.pdf>, (30/05/2014).
- Akgün, B. (2023 Eylül 1). Türkiye'nin Yurt Dışındaki Eğitim Politikasının Taşıyıcısı Olarak Türkiye Maarif Vakfı. 10.08.2024 tarihinde, <https://kriterdergi.com/dosya-uluslararası-egitim/turkiyenin-yurt-disindaki-egitim-politikasinin-tasiyicisi-olarak-turkiye-maarif-vakfi-adresinden-edinilmiştir>.
- Akgün, B. Çelik, M. (2022). Türkiye Maarif Vakfı: Fetö İle Eğitim Yoluyla Yurt Dışında Mücadele. B. Duran ve C. D. Uzun (Eds), 15 Temmuz Sonrası Türkiye, (1. Baskı) içinde (s.311-344). İstanbul: Seta Kitapları
- Akoğlu, H. E., & Mutlu, T. O. (2018). Sporun Kamu Diploması Açısından Türkiye'nin İmajına Etkisi. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 13(2), 277-295.
- Aktan, C. C., & Tutar, H. (2007). Bir Sosyal Sabit Sermaye Olarak Kültür. Pazarlama ve İletişim Kültürü Dergisi, 6(20), 1-11.
- Arslan, Y. ABD Ve İngiltere'de Kamu Diploması Uygulamalarının Karşılaştırmalı Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, 2014.
- Avcı, E. (2021). Kamu Diploması Aktörü Olarak Jandarma Teşkilatı. Güvenlik Bilimleri Dergisi, 10 (1), 1-29. DOI: 10.28956/gbd.941762
- Avşar, Z. Koyuncu, S. (2022). Kültürel Diploması ve Akademi. Z. Avşar (Ed.), Kültürel Diploması ve İletişim, (1. Baskı) içinde (s.149-230). İstanbul: Prestij
- Avşar, Z. Koyuncu, S. (2022). Teorik Çerçeve Kültürel Diploması. Z. Avşar (Ed.), Kültürel Diploması ve İletişim, (1. Baskı) içinde (s.17-39). İstanbul: Prestij
- Avşar, Z. Küçükylmaz, M. M. (2022). Kültürel Diploması ve Sivil Toplum Z. Avşar (Ed.), Kültürel Diploması ve İletişim, (1. Baskı) içinde (s.65-95). İstanbul: Prestij
- Avşar, Z. Şahin M. (2022). Kültürel Diploması ve Yumuşak Güç, Z. Avşar (Ed.), Kültürel Diploması ve İletişim, (1. Baskı) içinde (s.43-65). İstanbul: Prestij

- Aydın, H. İ. (2023a). Sosyal Sermaye ve Kalkınma Bağlamında Kültürel Diplomasi. S. Çapar ve H. İ. Aydın (Ed.). Diplomasi Üzerine Ekonomi Politik Yazılar. (ss.127-134). Ankara: TİAV.
- Aydın, H. İ. (2023b). Ekonomik Kalkınma Bağlamında Kamu Diplomasisi: İçişleri Bakanlığı Örneği. Türk İdare Dergisi. Cumhuriyet'in 100. Yılı Özel Sayısı. 87-106.
- Aydın, H. İ., Şahinoğlu, M. C. (2023). Bilim Diplomasisi ve Ekonomik Kalkınma İlişkisi Üzerine Bir Deneme. S. Çapar ve H. İ. Aydın (Ed.). Diplomasi Üzerine Ekonomi Politik Yazılar. (ss.29-46). Ankara: TİAV.
- Bostancıoğlu, H. (2023). Yumuşak Güç Kapsamında Teorik Bir Analiz: Spor Diplomasisi Örneği. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 10(4), 604-617.
- Burton, P. J. (2018). Roman Diplomacy. The Encyclopedia of Diplomacy, 1-10.
- Campbell, B. (2013). Roma Dünyasında Diplomasi (Yaklaşık M.Ö. 500-M.S. 235). Tarih Okulu Dergisi, 2013(XIV). 201-224.
- Cull, N. J. (2009). Public diplomacy: Lessons from the past (Vol. 22). Los Angeles, CA: Figueroa Press.
- Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı (CİB) (2023), Türkiye, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları, 2. Baskı, İstanbul: 603-611
- Çetin, O. M. (2022). Bir Kamu Diplomasisi Aktörü Olarak Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. İletişim Çalışmaları Dergisi, 8(2), 233-255.
- Doğan, E. (2010). Kamu diplomasisi ve Türkiye. Kamu Diplomasisi Enstitüsü, 10.
- Efegil, E. Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi. 18.02.2024 tarihinde <https://www.kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/94-tuerk-di-politkasi-ve-kamu-dplomass> adresinden edinilmiştir.
- Ekmen, B. (2021). Zorlayıcı Diplomasi ve Küba Füze Krizi. Diplomasi Araştırmaları Dergisi, 3(1), 91-108.
- Ekşi, M. (2015). Rusya'nın Kamu Diplomasisi: Dış Politika Davranışlarıyla Çelişme Paradoksu. Karadeniz Araştırmaları, 12(45), 43-56.
- Erdağ, R. Türk Dış Politikasında Türk İşbirliği Ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA): Kuruluşu, Faaliyetleri Ve Kuramsal Çerçevesi. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, 2008.
- Eren, E. (2017). Sivil toplumun dış politika inşasındaki rolü: Türk kamu diplomasisi örneği. Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi, 2(1), 36-49.

- Eren, E. (2021). Geleneksel Diplomasiden Modern Diplomasiye Diplomasinin Tarihsel Evrimi. *Uluslararası Eşitlik Politikası Dergisi*, 1 (1) , 32-55.
- Ergüven, N. S. (2016). Uluslararası Hukukun Tarihsel Boyutuyla Diplomasinin Kurumsal Gelişim Süreci. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2016, 7(1), 111-141.
- Erzen, M.Ü. (2014). Kamu Diplomasisi (2. Baskı). İstanbul: Derin Yayınları.
- FDFA. 2008. ABC of Diplomacy, Swiss Federal Department of Foreign Affairs (FDFA),https://www.eda.admin.ch/dam/eda/en/documents/publications/GlossarezurAussenpolitik/ABC-Diplomatie_en.pdf, Erişim Tarihi: 09.06.2023.
- Göksu, O. (2019). Türkiye'nin Ülke Markasının İnşası Sürecinde Kamu Diplomasisi Ekseninde Sorun Rolü. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 403-433.
- Gurgu, E., & Cociuban, A. D. (2016). The role of public diplomacy in international relations in full process of globalization. *Annals of Spiru Haret University, Economic Series*, 7(2), 125-143.
- Hart, D. & Siniver, A. (2021). The meaning of diplomacy. *International Negotiation*, 26, 1-25.
- Hurd, I. (2011). Hukuk ve Diplomasi Uygulaması. *Uluslararası Dergi* , 66 (3), 581-596.
- İskit, T. (2018). Diplomasi Tarihi (İSBN;978-975-06-2674-6). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Jönsson, C., & Hall, M. (2004). Communication: An essential aspect of diplomacy. *Diplomacy*, 4(2), 396.
- Kalın, İ. (2021 Haziran 22). Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi. 18.02.2024 tarihinde,https://tasam.org/trTR/Icerik/66920/turk_dis_politikasi_ve_kamu_diplomasisi adresinden edinilmiştir.
- Kapar, M. A. (2022). Diplomatik Münasebetler Açısından Hz. Muhammed'e Gelen Elçilerin Geliş Nedenleri Ve Görüşmeler Esnasındaki Tutumları. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 5(2), 156-168.
- Karaağaç, Y. (2019). Diplomasi Olgusu Çerçevesinde Propaganda Ve Kamu Diplomasisi Faaliyetlerinin Etkileşimi Ve Farklılıkları. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 690-705.
- Kaplan, H., Çimen, İ., ve Balcı, E. (2022). Türkiye'nin Eğitim Diplomasisinde Türkiye Maarif Vakfının Rolü. *Akdeniz Havzası ve Afrika Medeniyetleri Dergisi*, 4(2), 120-128.
- Kaya, M. (2019). Eğitim Diplomasisi: Kavramsal Bir Çerçeve. *Türkiye Eğitim Dergisi* 4 (1), 1-12

- Kıvrak, E. Bir Kamu Diplomasisi Kurumu Olarak Türk İşbirliği Ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, 2018.
- Kocabıyık, H. (2019). Değişen Diploması Anlayışı, Kamu Diplomasisi ve Türkiye. *Avrasya Etüdleri*, 55(1), 163-196.
- Kodaman, T., & AKÇAY, E. Y. (2010). Kuruluştan Yıkılışa Kadar Osmanlı Diploması Tarihi ve Türkiye'ye Bıraktığı Miras. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2010(22), 75-92.
- Köksoy, E. (2014). Kamu Diplomasisi Ve Halkla İlişkiler İlişkisi: Kuramsal Bir Değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*, 0 (22) , 211-231
- Kömür, G. 2020. "Yumuşak Güç Unsuru Olarak Kamu Diplomasisi". *International Journal of Politics and Security (IJPS)*, Cilt.2, Sayı. 3, ss.89-115.
- Köse, T. (2014). Türkiye'nin Kuzey Afrika Ve Ortadoğu Bölgesindeki Gücü: Zorlayıcı Olmayan Gücün İmkân Ve Sınırları. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 11(41), 29-61.
- Kurtcu, E. (2021). Türkiye'nin Latin Amerika'daki Kamu Diplomasisi Faaliyetleri ve Yumuşak Güç Unsuru. TC Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Latin Amerika Çalışmaları Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara. 2021
- Lee, G. ve Ayhan, K. (2015). Kamu Diplomasisinde Neden Devlet Dışı Aktörlere İhtiyacımız Var: İlişkisel, Ağ Bağlantılı Ve İşbirlikçi Kamu Diplomasisinin Teorik Tartışması. *Uluslararası ve Bölge Araştırmaları Dergisi*, 57-77.
- Leonard, M., Small, A., & Rose, M. (2005). *British Public Diplomacy In The'age Of Schisms*. London: Foreign Policy Centre.
- Nasıroğlu Aydın, M. (2023). Osmanlı Diploması Geleneğine Bir Örnek: 18. Yüzyılda İstanbul'a Gelen Venedik Elçilerinin Ağırlanması. S. Çapar ve H. İ. Aydın (Ed.). *Diploması Üzerine Ekonomi Politik Yazılar*. (ss.11-24). Ankara: TİAV.
- Nye Jr, J. S. (2008). Public Diplomacy And Soft Power. *The Annals Of The American Academy Of Political And Social Science*, 616(1), 94-109.
- Okumuş, M. (2021). Kültürel Diploması Bağlamında Sanal Müzeler. *Selçuk İletişim*, 14(4), 1972-2002.
- Öğreten, F. M. (2019). Diplomasinin Tarihsel Gelişim Süreci ve Günümüze Etkileri: Türkiye Örneği (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Ökten, S. (2022). Kültürel Diploması Ve Medya. Z. Avşar (Ed.), *Kültürel Diploması ve İletişim*, (1. Baskı) içinde (s.100-146). İstanbul: Prestij

- Öncel, M. A. (2018). ABD'nin Ortadoğu'ya Yönelik Kamu Diplomasisi: Obama ve Trump Dönemi. *Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi*, 1(1), 92-104.
- Özbey, Ö., Doğan, D., & Çolakoğlu, T. (2021). Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Spor Diplomasisi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 105-115.
- Özel, M. (2021). Eğitim Diplomasisi Bağlamında Uluslararası Değişim Programları: Erasmus+ Programı Örneği. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 11(3), 943-966.
- Özev, M. H. (2011 Haziran 21). İKT Üyesi Ülkeler ve Kamu Diplomasisi 19.02. 2024 tarihinde <https://www.kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/106-kt-ueyes-uelkeler-ve-kamu-dplomass> adresinden edinilmiştir.
- Özgöker, U. (2020). Türkiye'nin Mevcut Uluslararası Sorunları Karşısında Uyguladığı "Kamu Diplomasi" si Faaliyetleri. *İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi*, 8(18), 82-96.
- Özkan, A. (2011 Ocak 25) Kamu Diplomasisi Seferberliği. 18.02.2024 tarihinde https://tasam.org/tr-TR/Icerik/90/kamu_diplomasisi_seferberligi adresinden edinilmiştir.
- Öztürk, T. E. (2009). ABD'nin Yumuşak Güç Kullanımı: Barack Obama İmajı Üzerinden Amerikan Dış Politikasının Yeniden İnşası. İstanbul, TASAM Araştırma Stajyeri.
- Poyraz, E., & Dinçer, M. (2016). Küreselleşen Dünyada Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Faaliyetleri. *Intermedia International e-journal*, 3(4), 30-48.
- Salha, S. Kamu Diplomasisi Perspektifinden Kalkınma Yardımlarının Analizi. 18.02.2024 tarihinde <https://www.kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/92-kamu-diplomasisi-perspektifinden-kalknma-yardmlarnn-analizi> adresinden edinilmiştir.
- Sancak, K. (2019). Uluslararası Terörle Mücadelede Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi Bağlamında Medyanın Önemi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 33(1), 359-372.
- Sancak, K. (2022). Balkanlardaki Türkçe Öğretimi Faaliyetlerinin Kamu Diplomasisi Perspektifinden Analizi. *Paradigma: İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi*, 11 (2) , 56-66.
- Selmi, J. T., & Rakipoğlu, M. (2023). The Role of Radio and Umm Kulthum's Voice In Spreading Nasserite Arab Nationalism. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 18(2), 245-264.
- Sevin, E. (2015). Bağlantı Yolları: Kamu Diplomasisinin Etkilerine Analitik Bir Yaklaşım. *Halkla İlişkiler İncelemesi*, 41 (4), 562-568.

- Swistek, G. (2012). The Nexus Between Public Diplomacy And Military Diplomacy İn Foreign Affairs And Defense Policy. *Connections*, 11(2), 79-86.
- Türkben, A. (2023). Türkiye Maarif Vakfı'nın Yurtdışındaki Eğitim Kurumlarının Kapsamı Nedir. B. Akgün ve M. Çelik (Eds), 50 Soruda Eğitimin Uluslararasılaşması ve Türkiye, (3. Baskı) içinde (s. 229-236). Ankara: Altınbaş Üniversitesi Yayınları.
- Türkiye Maarif Vakfı (TMV), (2022, Kasım) Maarif Bülten, Yıl, 5: 24.
- Türkiye Maarif Vakfı (TMV), (2024, Kasım) Maarif Bülten, Yıl, 7:27.
- Türkiye Maarif Vakfı (TMV), 2021, Beşinci Yılında Türkiye Maarif Vakfı 2016-2021 Raporu.
- Türkiye Maarif Vakfı (TMV), 2021, Türkiye Maarif Vakfı 2021 Faaliyet Raporu.
- Türkiye Maarif Vakfı (TMV), 2022, Eğitimde İyi Örnekler Bülteni.
- Türkiye Maarif Vakfı (TMV), 2023, Eğitimde İyi Örnekler Bülteni.
- Türkiye Maarif Vakfı (TMV), 2024, Maarif Başarı Hikâyeleri 2019-2024 Raporu,
- Ünal Erzen, M. (2014), Kamu Diplomasisi (2. Baskı). İstanbul: Derin Yayınları.
- Yağmurlu, A. (2019). Kamu Diplomasisi Bakışından Spor Diplomasisi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18(4), 1367-1380.
- Yağmurlu, A. (2019). Kültürel Diplomasi: Kuram Ve Pratikteki Çerçevesi. *Selçuk İletişim*, 12(2), 1210-1238.
- Yavaşgel, E. (2009). Saygınlık Siyaseti; İletişim Ve Dış Siyasa İlişkiseliliği. 19.02. 2024 tarihinde https://tasam.org/trR. Icerik/4008/sayginlik_siyaseti_iletisim_ve_dis_siyasa_iliskiselligi adresinden edinilmiştir.
- Yeniçeri, H., & Çevik, S. (2014). Sosyal ve Politik Etkileşim, Bireysel Değerler ve Vergi Ahlâkı Arasındaki İlişkilerin Yapısal Eşitlik Modeli ile Test Edilmesi. *Amme İdaresi Dergisi*, 47(3).
- Yıldırım, E. (2019). Yumuşak Güç Kavramı Bağlamında Çin'in Sahraaltı Afrika'ya Yönelik Kamu Diplomasisi Faaliyetleri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 11 (18) , 2373-2403. DOI: 10.26466/opus.565691
- Yılmaz, T. (2018). Stratejik Güç; Lobicilik. Çevrimiçi), http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/lobicili_ktulayyilmaz.pdf, 18, 2020.

İnternet Kaynakları

<https://turkiyemaarif.org/page/hakkimizda> Erişim tarihi:18 Haziran 2024

<https://turkiyemaarif.org/page/hakkimizda> Erişim tarihi: 29 Temmuz 2024

<https://turkiyemaarif.org/page/hakkimizda> Erişim tarihi: 19 Temmuz 2024

<https://turkiyemaarif.org/human-resources> Erişim tarihi: 10 Temmuz 2024

<https://turkiyemaarif.org/page/hakkimizda> erişim tarihi: 30 Temmuz 2024

<https://turkiyemaarif.org/category/paneller> Erişim tarihi: 8 Temmuz 2024

<https://turkiyemaarif.org/category/maarif-bulten> Erişim tarihi: 9 Temmuz 2024

<https://turkiyemaarif.org/category/uluslararası-maarif-dergisi> Erişim tarihi: 12 Temmuz 2024

<https://turkiyemaarif.org/news/maarif-okullarında-23-nisan-coskusu-133> Erişim tarihi: 14 Temmuz 2024)

<https://turkiyemaarif.org/category/soylesiler> Erişim tarihi: 26 Temmuz 2024

<https://turkmaarifansiklopedisi.org.tr/> Erişim tarihi: 24 Temmuz 2024

<https://www.maarifagency.com/en/about-us/detail/11> Erişim tarihi: 20 Haziran 2024

<https://turkiyemaarif.org/category/kitaplar> Erişim tarihi: 20 Haziran 2024)

<https://www.istanbuleducationsummit.com/hakkimizda> erişim tarihi: 15 Temmuz 2024

<https://kutuphane.turkiyemaarif.org/> erişim tarihi: 16 Temmuz 2024

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : SALİH GÜZEL

Uyruğu : TÜRKİYE CUMHURİYETİ

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Üniversite :	Harran Üniversitesi Şanlıurfa	2001
Üniversite	Anadolu Üniversitesi Eskişehir	2016
Yüksek Lisans:	Harran Üniversitesi Şanlıurfa	2005
Doktora :		

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
2002-2005	Harran Üniversitesi	Arş Gör
2005-2010	Çevre Ve Orman Bakanlığı	Biyolog
2010-2023	Sağlık Bakanlığı	Biyolog
2023-	Türkiye Büyük Millet Meclisi	Danışman

UZMANLIK ALANI: Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

YABANCI DİLLER : İngilizce